

แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่ง
ทางสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มประเทศ
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โดย

พลตรี นที วงศ์อิศเรศ
รองเจ้ากรมข่าวทหาร กรมข่าวทหาร
กองบัญชาการกองทัพไทย

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑
ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตรี นที วงศ์อิศเรศ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑-๒๕๖๒

พลโท

(ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์
ของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตรี นที วงศ์อิศเรศ

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ๒ ประเด็นคือ ข้อแรก เรื่องวิวัฒนาการของกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อแสวงประโยชน์ทางด้าน Information Operation (IO) และการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง (Violent Extremism: VE) ข้อต่อมา เรื่องความจำเป็นในเรื่องยกระดับในการพัฒนาระบบการป้องกันภัยคุกคามจาก VE ของฝ่ายรัฐฯ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลก โดยจะเจาะจงไปที่ การวิเคราะห์ถึงผลดี/ผลเสีย และผลกระทบจาก VE ในมุมมองของประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคซึ่งได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ผลการวิจัยพบว่าระบบการป้องกันและรับมือภัยคุกคามจากฝ่ายรัฐฯ ในประเทศกลุ่มเสี่ยงที่ทำการศึกษาวิจัย ยังไม่ได้มีการบูรณาการระบบการระงับยับยั้งการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบน Social media เข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นจุดอ่อนให้กลุ่ม VE เข้ามาแสวงประโยชน์ในการ Recruit และ Radicalization กับกลุ่มที่มีความคิดเห็นต่างในสังคม ข้อเนอแนะประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ข้อ คือ ข้อแรก ควรต้องให้ความสำคัญกับการป้องปรามและการป้องกัน โดยมีกฎหมายพิเศษเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย และความคิดสุดโต่ง ที่สามารถตัดหรือขัดขวาง (disrupt) การใช้ social media ระหว่างองค์กรก่อการร้ายกับคนกลุ่มเสี่ยงที่อาจกลายเป็น home-grown terrorists หรือ lone wolf ข้อสอง ฝ่ายความมั่นคงในประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ ควรมีอำนาจในการกำหนดกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคและมีกฎหมายยับยั้งด้าน การเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในภูมิภาค

Abstract

Title : The prevention of the spread of violent extremism ideologies through social media as a research on vulnerable countries in Southeast Asia.

Field : Strategy

Name : MG. Natee Wongissares   **Course** NDC **Class** 61

The purposes of this research are to learn about the following topics which are namely: First topic is the evolution of terrorist network in Southeast Asia in utilizing social media to gain an advantage on Information Operation (IO) and the spread of Violent Extremism (VE). Second topic is the necessity to increase preventive measures on VE from the government in order to prepare for the dynamic global economy. This research will be directed at analyzing the pros/cons and the effects of VE from the points of view of vulnerable countries in this region namely: Malaysia, Indonesia, The Philippines, and Thailand. After the research, it was concluded that two suggestions should be presented to vulnerable countries which are namely: First suggestion is we should place importance on deterrence and suppression measures by establishing special laws on counter terrorism and ideologies on extremism that are able to terminate or disrupt the use of social media to communicate between terrorist organizations and individuals that are vulnerable to becoming home-grown terrorists or carry out lone wolf operations. Second suggestion is for security organizations in vulnerable countries to have the authority to classify groups that are considered regional terrorist organizations and have related laws in preventing the spread of extremist ideologies in the region.

คำนำ

การกลับมาของนักรบต่างชาติ (Foreign Fighters) ซึ่งจะกลายเป็น Returning Jihadist นั้นจะส่งผลกระทบต่อทั้งการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในภูมิภาค หากพื้นที่ปฏิบัติการของ IS ใน Iraq และ Syria ถูกโจมตีอย่างหนักจน IS สูญเสียการควบคุมพื้นที่อิทธิพล จะส่งผลให้นักรบต่างชาติที่เดินทางมาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกกว่า ๓๐,๐๐๐ คนซึ่งในจำนวนนี้มีนักรบ Jihad จาก ASEAN ประมาณ ๘๐๐ – ๓,๐๐๐ คน ซึ่งประกอบด้วยชาวอินโดนีเซียประมาณ ๑๐๐ คน และชาวมาเลเซีย อีกกว่า ๓๐๐ คน (มีบางส่วนได้ร่วมปฏิบัติการยึด Marawi : Islamic State factions in Mindanao (Asia)) ต้องเดินทางกลับประเทศและผันตนเองมาเป็น Jihadist Returnee สิ่งที่เป็นอันตรายต่อประเทศบ้านเกิด คือ การได้รับการฝึกให้มีประสบการณ์การสู้รบจากตะวันออกกลาง ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อฝึกสอนผู้ที่ฝึกฝึความรุนแรง (Violent Extremists) ที่ไม่ได้เดินทางออกไปหรือถูกสกัดกั้นไม่ให้ไปร่วมรบนั้นไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น การใช้ social media ในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อชักจูงให้หลงผิดและร่วมก่อเหตุรุนแรง

สำหรับไทย ปัจจุบัน ยังไม่พบข่าวสาร/ความเกี่ยวข้อง หรือความเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มหัวรุนแรงแบบสุดโต่งจากต่างประเทศและไทย อย่างชัดเจน พบว่ามีเพียงการติดตามความเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์/เฟซบุ๊กของบางกลุ่ม/บุคคล เท่านั้นและเนื่องจากยังไม่ปรากฏการเคลื่อนไหวที่จะก่อเหตุรุนแรงหรือเข้าพื้นที่เสี่ยงภัยเพื่อเป็นแกนนำของกลุ่มผู้ก่อการร้ายสากล เช่น IS หรือ Al Qaeda ใน จชต. (ประเทศไทย) แต่อย่างไรก็ไม่ควรประมาทและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมตัวรับมือเพราะกลุ่มก่อการร้ายในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความชำนาญในการใช้เครื่องมือสื่อสารเช่น Facebook, Twitter และ ได้การตีพิมพ์นิตยสารที่มีความเป็นมาตรฐาน (เช่น Resurgence ของ Al Qaeda) ที่มีการออกเป็นรายเดือนทั่วโลก ด้วยความที่โลกเป็น “Globalization” การเข้าถึงของประชาชนทั่วไป “ทำได้ง่ายแต่ยากต่อการควบคุม” ดังนั้นการเข้าไปร่วมมีบทบาทต่อการเป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูแนวความคิดแบบสุดโต่ง (Violence Extremism)

พลตรี

(นที วงศ์อิศเรศ)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวความคิดเรื่องการเผยแพร่ลัทธินิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง	๖
วรรณกรรมเรื่อง การต่อต้านการก่อการร้าย การเผยแพร่ลัทธิการก่อการร้าย	๑๒
ทฤษฎีความขัดแย้ง	๑๔
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๑๕
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๑๘
สรุป	๑๘
บทที่ ๓ สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์	
ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒๐
สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไป	๒๐
สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในภูมิภาค	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒๔
สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย	๒๙
การดำเนินการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓๒
ผลกระทบและปัญหาอุปสรรค	๓๒
สรุป	๓๓

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๔ แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๓๕
การวิเคราะห์ผลกระทบและปัญหาอุปสรรค	๓๕
การกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์	๔๐
สรุป	๔๓
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๔๖
สรุป	๔๖
ข้อเสนอแนะ	๔๘
บรรณานุกรม	๕๔
ภาคผนวก	๕๗
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๐

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

๒-๑

การทำสงคราม Information Operations (IO)

๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	รูปแบบสงครามในแต่ละยุค	๑๑
๓-๑	องค์ประกอบ/ปัจจัย ที่นำไปสู่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง	๒๒
๓-๒	จำนวนผู้ใช้ internet ในไทย	๓๑

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกและสังคมโลกกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์อันมีที่มาจากแนวคิดนิยมความรุนแรงหรือแนวคิดแบบสุดโต่ง (Violent Extremism) เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการอ้างอิงตามรายงาน US Department of Homeland Security (DHS) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของความมั่นคงได้มีการระบุอย่างชัดเจนว่า Violent Extremists คือ บุคคล กลุ่มบุคคล และครอบครัวถึงผู้ก่อการร้ายอย่างเช่น Al Qaeda IS หรือแม้กระทั่งกลุ่มคนหรือบุคคลที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มก่อการร้ายใดๆ ที่นิยมความรุนแรงและก่อเหตุเพียงลำพังด้วยเหตุผลส่วนตัวที่ปัจจุบันได้ก่อเหตุทั่วโลก เรียกว่า Lone wolf ดังกรณีการใช้รถบรรทุกขนาด ๑๙ ตัน วิ่งเข้าชนประชาชนที่มาร่วมงานเทศกาลวันชาติของฝรั่งเศส (Bastille Day) ณ เมือง Nice ประเทศฝรั่งเศสเมื่อปี ๒๕๕๙ ที่มีผู้ก่อเหตุเพียงคนเดียว (Lone Wolf) และส่งผลให้ประชาชนเสียชีวิตประมาณ ๕๐ คน และ บาดเจ็บกว่า ๓๐๐ คน (the Guardian 2018) แม้รัฐบาลทั่วโลกจะมีความพยายามร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงแต่ดูเหมือนว่าไม่ประสบผลสำเร็จจนได้แพร่ขยายมาอย่างต่อเนื่องจนถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงบ่อยครั้งมากขึ้นและสร้างปรากฏการณ์ใหม่คือ เหตุการณ์ระเบิดฆ่าตัวตายแบบครอบครัว (Family suicide bomb) ณ เมืองสุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย (Surabaya 2018) โดยมีครอบครัวชนชั้นกลาง ๓ ครอบครัวที่ตัดสินใจร่วมกันใช้ระเบิดแสวงเครื่อง (IED) ในการแสดงออกทางความคิดโดยเดินเข้าหาเจ้าหน้าที่ตำรวจและโบสถ์ของชาวคริสต์จากนั้นจึงกระโดดฆ่าตัวตายและสิ่งที่น่าสนใจคือมีเด็กผู้หญิงอายุ ๘ ปี และ ๑๒ ปี เข้าร่วมก่อเหตุ (BBC 2018) จากเหตุการณ์ความรุนแรงมากมายทั่วโลกจะพบว่าไม่ว่าปัญหาจะมาจากข้อแตกต่างเรื่องศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์ หรือการก่อการร้าย แต่สิ่งที่ฝ่ายความมั่นคงได้ตั้งคำถามและเป็นที่มาของคำถามหลัก “Thesis Statement” ของงานวิจัยฉบับนี้คือ **กลุ่มบุคคล/บุคคลเหล่านี้ได้รับการปลูกฝังแนวความคิดที่ใช้ความรุนแรงในการแสดงออกมาจากที่ใด?** และเมื่อพบคำตอบก็จะนำไปสู่คำถามหลักข้อที่สองคือ **ฝ่ายความมั่นคงจะมีแนวทางในการแก้ปัญหา/ป้องกัน**

อ ย่ า ง ไ ร ?

ซึ่งผู้ท้าววิจัยได้ทำการศึกษาและพบว่าในยุคทศวรรษที่ ๒๑ สื่อสังคมออนไลน์ นั้นเป็นแหล่งที่สร้างและเผยแพร่ความรุนแรงที่สำคัญและฝ่ายความมั่นคงจะต้องมีมาตรการป้องกันการเผยแพร่แนวความคิดหัวรุนแรงแบบสุดโต่งในสื่อออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และเอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำข้อมูลและประสบการณ์ของผู้เขียนในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ John Mearsheimer (2014) ระบุว่าในการจะทำสงครามให้ได้ชัยชนะจะต้องใช้อำนาจกำลังรบทั้ง Soft Power และ Hard Power ควบคู่กันไป ซึ่งในยุคปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายทั่วโลกนั้น มีอำนาจกำลังรบทั้ง ๒ ประเภท ขณะที่รายงานของ TDRI ประจำปี ๒๕๖๑ ที่อ้างอิงจากผลรายงาน

ของ Facebook ผ่าน [## วัตถุประสงค์ของการวิจัย](https://www.brandbuffet.in.th/๒๐๑๘/๐๒/global-and-thailand-digital-report-๒๐๑๘/พบว่าทั่วโลกมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ๓ พันล้านคนต่อวัน และประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียได้ติดลำดับ top ten ของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์/Social network มากที่สุดของโลก และในรายงานฉบับเดียวกันระบุว่าประเทศไทยมีประชาชนชาวอินเทอร์เน็ต (Netizen) ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารมากถึง ๒๑ ล้านคนและยังครองแชมป์ของการใช้เวลาเข้าอินเทอร์เน็ต ๙.๓๘ ชั่วโมง/คน/วัน ที่นับว่ามากที่สุดในโลกและการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งสำหรับมุมมองด้านความมั่นคงที่ผู้วิจัยได้ติดตามความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการก่อเหตุรุนแรงโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่าพัฒนาการเหล่านี้ทำให้ผู้ก่อการร้ายสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางแทนสื่อหลัก (Mainstream Media) เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และ หนังสือพิมพ์ เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ชม ซึ่งในยุคทศวรรษที่ ๒๑ นั้น การแสวงประโยชน์ในการใช้ช่องทางสื่อจากอินเทอร์เน็ตและสื่อที่ทำขึ้นเองมีต้นทุนที่ต่ำและสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วและสามารถสร้างวัฒนธรรมผ่านการโฆษณาชวนเชื่อในการหาคนและสร้างแรงบันดาลใจสนับสนุนทั้งทางวัตถุทางการเมือง และแจกจ่ายทรัพยากร และจากรายงานของ TDRI ทำให้ผู้วิจัยมองว่าภัยคุกคามจากการเผยแพร่ความรุนแรงผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นเริ่มกลายมาเป็นภัยที่ใกล้ตัว (ประเทศไทย) มากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเอกสารวิจัยฉบับนี้ โดยมีหัวข้อเรื่อง “การป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” โดยมุ่งไปที่กลุ่มประเทศเสี่ยงซึ่งได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ในส่วนของฟิลิปปินส์นั้นจำเป็นต้องนำมาศึกษาเพราะเป็นประเทศที่ถูกกลุ่มก่อการร้าย ISIS ยึดพื้นที่ได้เป็นเวลาถึง ๖ เดือน โดยคาดหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นคู่มือเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป</p>
</div>
<div data-bbox=)

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์และผลกระทบจากการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๒. เพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑.๑ ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงในการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์

๑.๒ ศึกษาบริบททางสังคม เชื้อชาติ และความเสี่ยงของกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงในการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์

๑.๓ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑.๔ ศึกษาตัวแบบการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบันต่างๆ ที่มีการศึกษาและจัดทำด้านการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มีตัวแบบกำหนดไว้แล้ว เพื่อหาข้อเด่นข้อด้อยของตัวแบบนั้นๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมในการป้องกันแนวคิดกลุ่มหัวรุนแรง

๒. ขอบเขตของพื้นที่

๒.๑ ศึกษาและจัดทำตัวแบบยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สามารถนำมาใช้กับการกำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ของประเทศไทย

๒.๒ เป็นการศึกษาตัวแบบการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ใช้กับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทางด้านความมั่นคงเป็นหลัก

๓. ขอบเขตด้านประชากรผู้เชี่ยวชาญทางยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการด้านกลุ่มหัวรุนแรง และผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

๓.๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๑๐ คน

๓.๒ ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มหัวรุนแรงของเหล่าทัพ จำนวน ๑๐ คน

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาดังแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ – เมษายน ๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๐ คน ประกอบด้วย (ตามขอบเขตของประชากร)

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และตัวแบบทางยุทธศาสตร์จากห้องสมุดที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด วสท. ห้องสมุด บก.สปท. ห้องสมุด ยศ.ทร. ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารการประชุมของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจากสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๒. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิตั้งที่กล่าวแล้ว จากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ Validity ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ เหล่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. ทำให้กำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำจำกัดความ

การป้องกัน (Protect) หมายถึง การประสานความร่วมมือและเสริมสร้างเครือข่ายกับภาคเอกชน ภาควิชาการ บุคลากร องค์กรและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการรักษา ความมั่นคงทางไซเบอร์ การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การเฝ้าระวังและการพัฒนาระบบป้องกัน การโจมตีระบบสารสนเทศ การพัฒนาความพร้อมต่อสงครามไซเบอร์ การปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านสารสนเทศของประเทศ การกู้คืนข้อมูล ระบบ/เครือข่ายและการพัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัยในทุกด้าน

ญิฮาด (Jihad) หมายถึง เป็นจุดศูนย์รวมของศาสนาอิสลาม โดยอ้างถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ทำเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นโดยปราศจากศีลธรรม และในบางครั้งอาจรวมไปถึงการต่อสู้ทั้งวิถีสันติและการใช้ความรุนแรงของชาวมุสลิมเพื่อต่อต้านกลุ่มที่ไม่ให้ความเคารพต่อศาสนาอิสลาม

ลัทธิหัวรุนแรง (Radicalization)

หมายถึง เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อนำมาใช้ทางการเมืองที่รุนแรงมากขึ้น

การก่อการร้ายในบ้านเกิด (Home Grown Terrorist)

- หมายถึง บุคคลที่ฝึกฝนความรุนแรงแต่อาจไม่สามารถไปร่วมรบหรือเคยไปร่วมรบกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายและได้นำวิธีการก่อเหตุมาใช้ในประเทศบ้านเกิดของตน
- การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรง (Dissemination of Radical Ideas)
- หมายถึง การเผยแพร่แนวความคิดที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเอาจริงเอาจังและรุนแรง จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปที่สะท้อนถึงปัญหาทางสังคม
- สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
- หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการและเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต
- ประเทศกลุ่มเสี่ยง (Country Risk Group)
- หมายถึง ประเทศที่มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นของการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งประเทศที่เป็นประเทศกลุ่มเสี่ยงต่อการก่อความรุนแรงหรือเผยแพร่แนวความคิดหัวรุนแรงประกอบด้วยประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย
- เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Flashcards)
- หมายถึง พื้นที่ทางการเมืองซึ่งประกอบด้วย รัฐต่างๆ จำนวน ๑๑ รัฐ ได้แก่ เมียนมา ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาราม และติมอร์เลสเต โดยแต่ละรัฐล้วนมีพัฒนาการทางการเมืองและรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ระบอบคอมมิวนิสต์ในลาว และเวียดนาม ประชาธิปไตยในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์หรือแม้กระทั่งระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในบรูไน ซึ่งประเทศที่เป็นประเทศกลุ่มเสี่ยงต่อการก่อความรุนแรงหรือเผยแพร่แนวความคิดหัวรุนแรงประกอบด้วย ประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย
- ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)
- หมายถึง แนวความคิดที่ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบที่สุดแล้วจากบรรดาองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งประมวลขึ้นเป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดที่ชาติจะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้รวมถึงการคุ้มครองตนเองความเป็นเอกราชบูรณภาพแห่งชาติ ความมั่นคง
- ความมุ่งประสงค์แห่งชาติ (National Purpose)

หมายถึง การแสดงออกมาของค่านิยม (Values) ที่ค่อนข้างจะทนทานถาวร หรือไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงง่ายๆ ซึ่งชาตินั้นมีอยู่ดั้งเดิมหรือตั้งแต่เริ่มแรกโดยกำหนดขึ้นตามค่านิยมทางวัฒนธรรมและจริยธรรมของชาตินั้น

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่คือลัทธินิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง และการก่อการร้ายที่กำลังเป็นที่ทำหายน่าความมั่นคงทั่วโลก โดยในขณะที่ฝ่ายรัฐฯ ทำการต่อสู้กับภัยคุกคามฯ อย่างเป็นระบบ การสั่งการจากบนลงล่าง (Hierarchy/ Vertical System) ซึ่งทำให้มีความล่าช้า แต่เมื่อเปรียบเทียบกับภัยคุกคามในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ที่เป็นองค์กรซึ่งอาศัยการควบคุมที่สั้นเป็นไปลักษณะแบบแนวราบ (Horizontal System) หรือบางครั้งไม่มีการบัญชาการที่ทำให้ทำงาน/ก่อเหตุได้อย่างรวดเร็วและไร้กฎเกณฑ์ การเขียนงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่มีส่วนร่วมในการต่อสู้กับภัยจากลัทธินิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง (Violent Extremists : VE) เป็นการรวบรวมข้อมูลจาก ผลงานวิจัยของหน่วยงานด้านความมั่นคง หนังสือ/วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งโดยผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ๑. การป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่ง ทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีค่อนข้างน้อย ๒. ฝ่ายความมั่นคงและนักวิชาการในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่มีแนวทางที่จะรับมือกับภัยคุกคามที่มาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาในแต่ละครั้งเป็นไปในลักษณะ Case by Case แต่ผลงานวิจัยฉบับนี้ให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องการเตรียมการป้องกันปัญหา (Preventive Measure) เพื่อเป็นการยับยั้งไม่ให้เกิดการสูญเสียทั้งทรัพยากรและชีวิตในอนาคต อีกทั้งยังจะเป็นการประเมินแนวโน้มของภัยคุกคามที่แฝงตัวมากับความทันสมัยของสื่อสังคมออนไลน์ และสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนซึ่งนำไปสู่การเตรียมการรับมือต่อไป เนื่องจากหลังเหตุการณ์ ๙/๑๑ ที่ฝ่ายพันธมิตรฯ ได้ประกาศยุทธศาสตร์ “War on Terror 2001” ซึ่งผ่านมา ๑๗ ปี ยังไม่สามารถสร้างความได้เปรียบจากสงครามต่อต้านการก่อการร้ายโลก แต่กลับต้องเป็นฝ่ายที่ต้องบูรณาการองคาพยพของตนเองเพื่อติดตามกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่สามารถแสวงประโยชน์จากเทคโนโลยีเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีลำดับการศึกษาดังนี้

แนวความคิดเรื่องการเผยแพร่ลัทธินิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง

Why We Fight: Defeating America’s Enemies-with no Apologies

โดย Sebastian Gorka: 2018, Regnery Publishing

“... การที่แม่ทัพและผู้บังคับบัญชาจะตกลงใจทำอะไรลงไปอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ต้องทราบเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งฝ่ายตนฝ่ายข้าศึกโดยรอบคอบก่อน ...”

จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ

จาก พงศาวดารยุทธศิลป์, หน้า ๘๕๗

ในการวางแผนการรบ นักการทหารและนักยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์เป้าหมายและขีดความสามารถของฝ่ายตรงข้าม/ภัยคุกคาม โดยตามหลักการวางแผนในสนามรบผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้นำในการวิเคราะห์ฝ่ายตรงข้ามคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายการข่าวหรือ สธ.๒ ซึ่งรายงานการวิเคราะห์จะเรียกว่าการเตรียมสนามรบด้านการข่าว (รร.เสธ.๓ ทบ., ๒๕๕๖) ในเรื่องสงครามต่อต้านการก่อการร้ายเช่นกัน ฝ่ายรัฐยังจะต้องทำความเข้าใจถึงความหมายและอุดมการณ์ของฝ่ายตรงข้าม เพราะการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายนั้นเป็นสงครามนอกแบบและทำการแฝงตัวปะปนอยู่กับมวลชนซึ่งฝ่ายข่าวจำเป็นต้องวิเคราะห์อย่างละเอียด จึงเป็นที่มาให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เลือกใช้ผลงานของ Dr. Sebastian Gorka ผู้ซึ่งเป็นนักยุทธศาสตร์และนักการข่าวที่สำคัญ โดยเมื่อปี ๒๕๕๙ ได้รับตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาพิเศษด้านยุทธศาสตร์ให้กับประธานาธิบดี Trump ของสหรัฐฯ ในขณะที่เดียวกันยังเป็นอาจารย์ภาควิชาบริบทพิเศษและวิชาสงครามนอกแบบให้กับโรงเรียนสงครามพิเศษทางเรือ (US SEALs) และหน่วยปฏิบัติการพิเศษ (US Special Operations Command) ของสหรัฐฯ และยังเป็นอาจารย์วิชาต่อต้านการก่อการร้ายให้กับหน่วยข่าวกรองสหรัฐฯ (CIA) และเมื่อปี ๒๕๖๑ ได้รวบรวมความรู้และประสบการณ์นำมาเขียนเป็นหนังสือชื่อ Why We Fight? ซึ่งเป็นการอธิบายอีกมุมมองว่าทำไมสหรัฐฯ ถึงส่งกำลังทหารเพื่อต่อสู้กับองค์กรหรือกลุ่มก่อการร้ายทั่วโลกและการเขียนเพื่อให้ทราบเหตุผลลักษณะนี้เป็นข้อมูลที่ผู้ที่เป็นนักยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงควรจะต้องนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้กับงานวิจัยของตนเอง

ในวรรณกรรมของ Dr. Sebastian Gorka สามารถสรุปได้เป็น ๒ เรื่องคือ **ประการแรก** ในบทที่ ๑-๓ เป็นการนำเสนอแนวความคิดเรื่องความเป็นมาของการก่อการร้ายและเหตุผลว่าทำไมสหรัฐฯ จึงจำเป็นต้องรับบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำของกองกำลังนานาชาติในการประกาศ “สงครามต่อสู้กับการก่อการร้าย” (War on Terror) หลังจากเหตุการณ์ ๙/๑๑ ซึ่งหากมองเพียงผิวเผินแน่นอนว่าสงครามครั้งนี้คือการแก้แค้นของรัฐบาลสหรัฐฯ แต่จากการศึกษาวรรณกรรมนี้จะพบมุมมองที่แตกต่างกล่าวคือ รัฐบาลสหรัฐฯ นั้นได้ทำการต่อสู้กับการก่อการร้ายมานานแล้ว โดยวัตถุประสงค์หลักของการส่งกำลังออกไปทั่วโลกนั้นคือต้องการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่เห็นต่างจากการปกครองระบอบการปกครองแบบเผด็จการ หรือ Totalitarianism **ประการที่สอง** ในบทที่ ๒ “War Isn’t Just about Guns and Bombs: When Idea Kill (๒๓-๓๙) ซึ่งมีเนื้อหาที่เหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อใช้ในวิทยานิพนธ์ นี้กล่าวคือโดยภาพรวม Dr.Gorka ต้องการให้ผู้อ่านสามารถแยกให้ออกถึงความแตกต่างระหว่าง สงครามตามแบบ (Conventional Warfare) การแบ่งแยกดินแดน (insurgency) กับ การก่อการร้าย (Terrorism) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการท่านอื่นๆ อาทิเช่น Weiss, ๒๕๔๒ และ Schmid, ๒๕๔๘ ว่านับตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ – ปัจจุบัน ยังไม่มีนักยุทธศาสตร์คนไหนสามารถหาข้อสรุปได้ว่าทำอย่างไรการก่อการร้ายจะยุติลงเพราะด้วยความจริงที่ว่า กองกำลังพันธมิตรไม่ได้ทุ่มเทน้ำหนักในการต่อสู้กับสงคราม/ศัตรูจากสงครามนอกแบบ “... we do not much care for fighting irregular enemies...” (๒๕๖๑ : ๗๙) หรือแม้กระทั่งยังไม่มีใครสามารถที่จะบัญญัติความหมายของการก่อการร้ายได้อย่างชัดเจน เพราะแต่ละกลุ่ม (Actors) มีแนวทาง วิธีการ และเป้าหมาย (End-Ways-Means) ที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้การเข้าจัดการต่อปัญหาของฝ่ายรัฐผิดเพี้ยนและไม่เหมาะสม ซึ่ง Dr.Gorka ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า Actor ที่เป็น Non-State Actor ยังมีอีกหลายระดับและมีพื้นที่อิทธิพล (AO)

อยู่ทั่วโลก โดยประเด็นที่จะต้องค้นหาและเป็นที่มาของคำถามหลักที่จะนำไปวิเคราะห์คือ อะไรที่เป็นเครื่องมือ (mean) หรือสิ่งความสัมพันธ์เชื่อมโยงขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ (Transnational Terrorist Organizations : TTOs) กับองค์กรก่อการร้ายในประเทศบ้านเกิด (Local Terrorist Group) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการป้องกันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งต่อไป

ตารางที่ ๒-๑ : การทำสงคราม Information Operations (IO)

<i>Term</i>	<i>Place in hierarchy</i>	<i>Type of effect:</i>	<i>Fulfills:</i>	<i>Examples</i>
IO action	Effect of one action	Direct (1 st order)	One air tasking order mission; one artillery fire mission; one deception task	1 x leaflet mission; 1 x CNA; 1 x jamming mission vs. fire direction nets; 1 x dummy assembly area
IO strike	Sum of actions over time & space	Indirect (2 nd ...nth order)	IO support at a decisive point	leaflet drops, jamming & deception against enemy forces defending a river crossing
IO engagement	Sum of strikes and individual actions over time and space	Indirect (2 nd ...nth order)	An element's task or commander's IO objectives	All PSYOP actions taken to complete task of degrading enemy 1 st echelon morale; all PSYOP, PA, CMO and maneuver tasks completed in order to influence civilians to "stay put"
IO battle	Sum of engagements over time and space	Indirect (3 rd ... n th order)	Commander's IO concept	All three commander's IO objectives met: deceive enemy commander as to location of decisive operation, influence civilians to stay home & disrupt enemy air defense network

Table 2. IO Activities and Effects.

ที่มา : การทำสงคราม Information Operations (IO), ออนไลน์, ๒๕๖๒

สรุปได้ว่า วรรณกรรม Why We Fight? ของ Dr.Gorka มีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นหัวข้อในการเขียนบทความหรือวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเรื่องสงครามต่อต้านการก่อการร้าย เพราะนอกจากจะเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญของหน่วยรบพิเศษต่างๆ มาหลายปีและเป็นที่ปรึกษาของประธานาธิบดีสหรัฐฯ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพที่เป็นปัจจุบันและทันสมัยที่สุด อีกทั้งการจะหาแนวทางแก้ไขหรือต่อสู้กับการก่อการร้ายนั้นต้องเริ่มต้นจากผู้วิเคราะห์ที่จะต้องสามารถเข้าใจแยกวัตถุประสงค์และ/หรือ เป้าหมาย (Objective/End Stage) แบบที่เป็นเฉพาะองค์กรก่อการร้าย เพราะจากงานเขียนของ Dr. Gorka ในบท Appendix ๒ และ ๓ จะพบว่า การหาแนวทางแก้ไขแบบเหมารวมนั้นไม่ประสบความสำเร็จด้วยเหตุผลที่ว่าแนวความคิดของกลุ่มก่อการร้ายได้เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง แต่ประชาคมโลกยังไม่เปลี่ยนแปลงและขาดการปรับปรุงในการรับมือกับองค์กรก่อการร้ายที่มีการพัฒนา

ตนเองทั้งในเรื่องการระดมพล การหาการสนับสนุน และการเผยแพร่/ส่งออกความรุนแรง แม้ว่าจะเป็นหนังสือที่ดีและน่าจะเป็นหนังสือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำสรุปรงานวิจัยฉบับนี้ที่มีหัวข้อเรื่อง “การป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” และในบทที่ ๒ ได้กล่าวถึงแนวคิดในการต่อสู้ด้วยสงครามจิตวิทยา (Psychological Warfare) และ สงครามทางอุดมคติ (Ideological warfare) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในยุคทศวรรษที่ ๒๑ (๒๕๖๑ : ๒๘-๓๒, ๓๕-๓๗) ที่หากฝ่ายใดกุมความได้เปรียบอาจนำไปสู่ชัยชนะอย่างถาวร แต่วรรณกรรมดังกล่าวยังไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจนว่า ผู้ก่อการร้ายใช้เครื่องมือใด (mean) ในการเผยแพร่แนวความคิดรุนแรงแบบสุดโต่งสำหรับคำถามที่เป็น Thesis Statement ในบทนำที่ต้องการหาคำตอบว่า “เราจะชนะสงคราม (ต่อต้านการก่อการร้าย) อย่างสมบูรณ์เบ็ดเสร็จเด็ดขาดโดยไม่ใช้กำลังได้อย่างไร?” (How can we achieve the “perfect victory” of vanquishing our enemies without mortal combat?)”

เป็นคำถามหลักของผู้เขียนเอกสารวิจัยฉบับนี้เช่นกัน

แนวความคิดเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) เพื่อสนับสนุนและประสานบูรณาการการดำเนินงานให้เกิดความเชื่อมโยงและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในอันที่จะสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติได้ให้ความสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเอกสารวิจัยฉบับนี้ ซึ่งได้แก่เรื่อง นโยบายที่ ๑๕ เรื่องการข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง การป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ความมั่นคง นโยบายที่ ๑๐ เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงทางไซเบอร์ (หน้า ๑๓-๒๗) ซึ่งจากการประมวลนโยบายและแผนฯ พบว่า สมช. ได้ให้ความสำคัญในด้านปัญหาการก่อการร้าย โดยได้เจาะลึกไปถึงความต้องการที่จะค้นหา ๒ ประเด็นคือ **ประเด็นแรก** เรื่องแรงขับเคลื่อนของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ (Ideological motivation) และ **ประเด็นที่สอง** เรื่องการขยายอุดมการณ์ความเชื่อไปสู่คนและกลุ่มบุคคลในพื้นที่ ที่มีเงื่อนไขพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้ก่อการร้าย (Radicalization) โดย สมช. ได้ศึกษาถึงเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ ความคับแค้น อันเนื่องมาจากปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม และการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาให้เป็นพลังผลักดัน ซึ่งความต้องการศึกษาในปัจจุบันเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันหรือระงับยับยั้ง (Disrupt) การสร้างภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ

เอกสารฉบับนี้ได้หยิบยกประเด็นที่ สมช. ให้ความสนใจในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ขึ้นมาเพื่อวิจัยคือ เรื่อง การเผยแพร่แนวคิดรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายสากลและกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า ๖-๗) ที่มองว่าไม่ว่าสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงทั่วโลกจะอยู่ในห้วงของความขัดแย้งหรือห้วงสงบสุข แต่ความพยายามในการเผยแพร่อุดมการณ์เหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ ซึ่งหากแยกออกมาเป็นพื้นที่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศ

และการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการเองจากกลุ่มก่อการร้ายนอกภูมิภาคเช่นกลุ่ม Foreign Terrorist Fighters (FTFs) โดยอาศัยช่องว่างด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัยและชายแดนที่เปราะบางของประเทศในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงติดต่อและการเผยแพร่ความคิดอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์

แนวความคิดเรื่อง Information Operation (IO) และ Information Warfare (IW)

ตามตำราโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ให้คำอธิบายว่าการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations : IO) หมายถึงการปฏิบัติการจิตวิทยา (Psychological Operation) การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) การวิเทศสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน (Media Relations) การลวงทางทหาร (Deception) และอื่นๆ ใดๆ ก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันการพัฒนาคำว่าความรู้ในเรื่องเหล่านี้ IO ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติการทางทหาร ทั้งนี้เพราะการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในสนามรบสามารถทำให้การเผยแพร่ข้อมูลและการควบคุมพื้นที่ในสนามรบ (Battle Space) มีประสิทธิภาพอย่างมาก แต่ปัจจุบันสนามรบด้านข่าวสารได้มีการพัฒนาภายใต้สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติการของกองทัพจะต้องครอบคลุมไปถึง “สงครามไซเบอร์” (Cyber Warfare) ที่เป็นการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการทำสงคราม ซึ่งสงครามไซเบอร์เป็นส่วนหนึ่งของสงครามสารสนเทศ (Information Warfare) สงครามไซเบอร์มีการโจมตีหลายรูปแบบ อาทิ การโจมตีเว็บไซต์ หรือบล็อกเว็บไซต์ การโฆษณาชวนเชื่อด้วยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต การเจาะข้อมูลลับโดยแฮกเกอร์ที่นอกจากได้ข้อมูลลับมาแล้ว ยังสามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลแล้วส่งกลับไปได้ รวมทั้งการทำลายอุปกรณ์ด้านการทหารที่ใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมการทำงาน ซึ่งหากระบบคอมพิวเตอร์ถูกทำลายอาวุธนั้นก็จะทำงานไม่ได้หรือทำงานไม่แม่นยำ การโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร การขนส่งและคมนาคม ซึ่งระบบเหล่านี้มักควบคุมโดยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นจุดอ่อนต่อการโจมตีมาก

ในเรื่องของสงครามข้อมูล “Information Warfare (IW)” นั้นมีส่วนสัมพันธ์กับทฤษฎีความขัดแย้งของ Karl Marx โดย IW นั้นมองว่า ข่าวสารและการไหลเวียนของข่าวสารเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับสังคมมนุษย์เพื่อการดำรงอยู่ ปรับตัวและขับเคลื่อนต่อไป ขณะเดียวกันก็เป็นความขัดแย้งใหญ่ระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นปกครองด้วยเช่นกัน เพราะโดยทั่วไปชนชั้นปกครองเป็นผู้สร้างข่าวหลักและควบคุมการไหลเวียนของข่าวสารสำคัญเกือบทั้งหมด เพื่อกำหนดความหมาย คุณค่า ค่านิยม จิตสำนึก กับทั้งคัดกรองและอธิบายเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ว่าอะไรเกิดขึ้น อย่างไร ทำไม และควรทำตัวอย่างไร แต่การมาของอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้มิติของการควบคุมข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนไปโดยสถาบันวิจัยด้านยุทธศาสตร์ RAND กล่าวถึงผลกระทบว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติจะต้องเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสนามแห่งสงครามซึ่งปัจจุบันโลกกำลังอยู่ใน “สงครามยุคที่ ๔” (Warfare 4.0) เป็นลักษณะของสงครามก่อความไม่สงบที่มีการสร้างสถานการณ์เพื่อก่อให้เกิดความสับสนเข้าใจผิด (False Flag) ทำให้ผู้คนตัดสินใจได้ยากลำบาก ที่มาในรูปแบบของสงครามที่รบเพื่อเอาชนะทางความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา และ วัฒนธรรม โดยจะเสมือนสงครามเพื่อให้ได้มวลชนและเครื่องมือ (Means) ที่จะทำให้มา

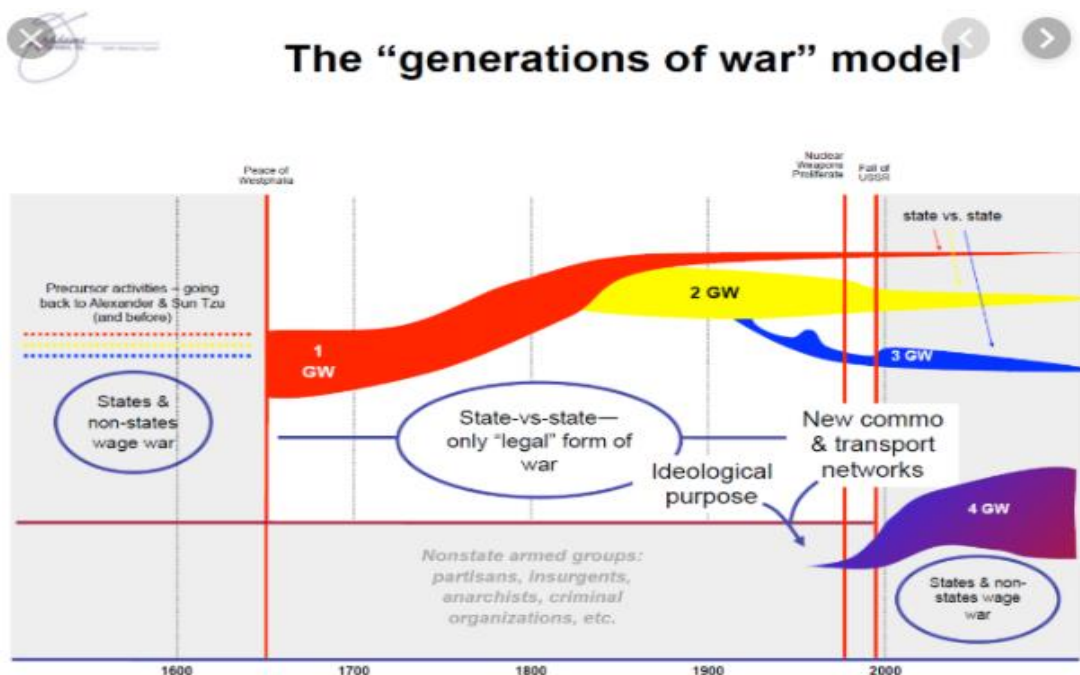
ซึ่งช่วยชนะในสงครามจิตวิทยามวลชน ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ คือ การกุมความได้เปรียบในสงครามข้อมูล “Information Warfare (IW)” ซึ่งมีการเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งผู้ที่ก่อความไม่สงบและผู้ก่อการร้ายนั้นได้แสวงประโยชน์จากการสื่อสารสาธารณะแบบเปิด เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่แนวคิดและอุดมการณ์แบบสุดโต่งไปแบบวงกว้างและแพร่หลายด้วยระยะเวลาอันสั้น โดยปัจจัยที่นักยุทธศาสตร์จะต้องเข้าใจการใช้ประโยชน์จากสงคราม IW ได้แก่

๑. การเข้าถึงง่ายและราคาถูก (Low Entry Cost) เพราะผู้เผยแพร่อุดมการณ์ฯ สามารถเข้าถึงผู้ใช้ (End-user) แบบตรงโดยไม่ต้องพึ่งพาการใช้สื่อสาธารณะรูปแบบเดิมเช่น โทรทัศน์ที่อาจจะต้องถูก Censorship ก่อนการเผยแพร่ข่าวสารและการ Post ข่าวสารข้อมูล อีกทั้งในปัจจุบันบนสื่อสาธารณะเช่น YouTube นั้นแทบจะไม่มีต้นทุนใดๆ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและไม่จำเป็นต้องรับเงินทุนสนับสนุนจากองค์กรใดๆ

๒. การไร้อาณาเขตและพรมแดน (Blurred Tradition Boundaries) การใช้เครื่องมือที่มาจากอินเทอร์เน็ต เช่น Social Media หรือ Applications นั้นยากที่จะเข้าถึงข้อมูลว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมาจากที่ใด ระหว่างในประเทศหรือต่างประเทศ และหากเป็นต่างประเทศ หน่วยที่ติดตามมีอำนาจ (Jurisdiction) ที่ระงับหรือสกัดกั้นได้ระดับใด

๓. การขาดความร่วมมือยุทธศาสตร์ด้านข่าวกรอง (Lack of Strategic Intelligence) เพราะการสร้างเป้าหมายร่วมของผู้เผยแพร่ฯ นั้นเป็นไปได้ยาก เพราะเป้าหมายของรัฐใดรัฐหนึ่งอาจจะไม่ใช่เป้าหมายของประเทศพันธมิตรและการแบ่งปันข่าวกรองเรื่องภัยคุกคามแห่งรัฐอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านการข่าวภายในประเทศ

แผนภาพที่ ๒-๑ : รูปแบบสงครามในแต่ละยุค

ที่มา : รูปแบบสงครามในแต่ละยุค, ออนไลน์, ๒๕๖๒

วรรณกรรมเรื่อง การต่อต้านการก่อการร้าย การเผยแพร่ลัทธิการก่อการร้าย

“Home-Grown” Jihad: Understanding Islamist Terrorism

โดย Dr. Sam Mullins: 2018, Imperial College Press

“nsanity : doing the same thing over and over again and expecting different results”

Albert Einstein

จากการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองระดับกรมข่าวทหาร (Intelligence Exchange Conference : IEC) ในรอบ ๑ ปี (๒๕๕๙-๒๕๖๑) ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ล้วนนำเสนอหัวข้อการประชุมเรื่อง “แนวโน้มการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” โดยผลสรุปของการประชุมสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าภัยคุกคามที่กองทัพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้ความกังวลมากที่สุดขณะนี้คือ การเผยแพร่ลัทธิความรุนแรงและก่อการร้ายในภูมิภาค ซึ่งประชาคมความมั่นคงของไทยที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับเรื่องสงครามต่อต้านการก่อการร้าย จะต้องบูรณาการตนเองให้พร้อมใน ๒ ประเด็น คือ **ข้อแรก** การเตรียมพร้อมเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมกับประชาคมความมั่นคงระดับภูมิภาค ที่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ได้สร้างหน่วยงานที่ไว้รับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของยุคทศวรรษที่ ๒๑ ซึ่งได้แก่ การต่อต้านการเล่าเรื่องผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Counter-narrative), Home-grown terrorist (HGT) และ Foreign Terrorist Fighters (FTFs) ซึ่งหากติดตามอย่างใกล้ชิดจะพบว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ในภูมิภาค **ข้อสอง** หน่วยงานความมั่นคงไทยจะต้องสามารถแยกให้ออกว่าอะไรคือ end way และ mean ของผู้ก่อเหตุรุนแรงแต่ละกลุ่ม ซึ่งผลงาน ‘Home-Grown’ Jihad: Understanding Islamist Terrorism ที่เขียนโดย Dr.Sam Mullins มีเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับการนำไปประยุกต์เพื่อเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามทั้ง ๓ ประการ (Counter-Narrative HGT และ FTFs) ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งผู้เขียนเป็นอาจารย์และนักวิเคราะห์ด้านการก่อการร้ายของสถาบันยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ มีที่ตั้ง ณ เยอรมนี (George C.Marshall European Center for Security Studies) โดยสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ชัดเจนจากผลงานของ Dr.Mullins คือการศึกษาเรื่อง CT ผ่านมุมมองจากทฤษฎีจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression and Perspectives on Terrorism) ซึ่งยังมีนักวิชาการด้าน CT น้อยมาก ที่สนใจศึกษา โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับวิธีการและปัจจัยที่กระตุ้น (Push factors) ให้บุคคล (HGT) /องค์กรก่อการร้ายก่อเหตุ

Sir Einstein ได้กล่าวว่า “ความบ้าคลั่งคือการทำสิ่งเดิมซ้ำๆ และคาดหวังว่าจะได้คำตอบที่แปลกใหม่” ซึ่งคำพูดนี้มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของทั้งหน่วยงานความมั่นคงและผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.) ในมุมมองแรกกลุ่ม ผกร. ได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าทางองค์กรได้เข้าใจคำกล่าวของ Einstein เป็นอย่างดีดังจะเห็นได้จากหลังจากเหตุการณ์ ๙/๑๑ ที่ฝ่ายพันธมิตรฯ

ได้ประกาศยุทธศาสตร์ “War on Terror 2001” โดยผ่านมา ๑๗ ปี นอกจากไม่สามารถสร้างความได้เปรียบจากสงครามต่อต้านการก่อการร้ายโลกแต่กลับต้องเป็นฝ่ายที่ต้องไล่ตามกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและในปัจจุบันสามารถสร้างความได้เปรียบจากการแสวงประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยี โดยเฉพาะจากสื่อสังคมออนไลน์ ผลงานวรรณกรรม “Home-Grown” Jihad นับว่าเป็นผลงานที่ทันสมัย เนื่องจากผู้เขียนเป็นนักวิเคราะห์เรื่องก่อการร้ายลำดับต้นๆ ที่ทำการศึกษาเรื่อง Home-Grown Terrorist ซึ่งยังมีหนังสือทางวิชาการน้อยมากที่สามารถอธิบายว่าอะไรคือ Home-Grown Jihad โดยผลงานชิ้นนี้สามารถบอกได้ตั้งแต่เหตุผลและวิธีการของการที่ประชาชนธรรมดาได้ผันตัวมาเป็น Home-Grown Terrorist ด้วยการรวบรวมข้อมูลแบบ Quantitative analysis/data จากเหตุการณ์จริงว่าใครทำอะไรที่ไหน กล่าวโดยสรุปคือ บุคคลเหล่านี้คือประชาชนที่พำนักในบ้านเกิดของตนเอง และส่วนใหญ่แทบจะไม่เคยเดินทางออกไปร่วมกับนักรบในสมรภูมิ แต่ได้รับการปลูกฝัง ปลูกกระตม ซึ่งนำไปสู่การเข้าร่วมกับลัทธิที่นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อก่อเหตุรุนแรงในลักษณะเป็นตัวแทนขององค์กรนั้นๆ โดยใช้ความเข้าใจข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้เพื่อที่จะนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการหาทางป้องกัน ปรามปรามและต่อต้านการเผยแพร่ลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งโดยเนื้อหาสำคัญที่จะหยิบยกนำมาใช้เป็นหลักได้แก่ **บทที่ ๕** : เรื่อง Who Becomes a Jihadi Terrorist and How ซึ่งเป็นบทที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญต่อการวิจัย ๓ ประการคือ การศึกษาแบบแยกกลุ่มในเชิงประชากร (Demographic Profiles) เพื่อหาตัวแปร (variables) ว่าอายุ เพศ เชื้อชาติ สถานที่เกิดและอาศัย ฯลฯ มีผลอย่างไรต่อการก่อเหตุรุนแรงหรือการเข้าไปร่วมกับองค์กร/ลัทธิความรุนแรง กระบวนการปลูกฝังแนวความคิดแบบสุดโต่ง (process of radicalization) รวมทั้งศึกษาว่าอะไรที่เป็นองค์ประกอบในการปลูกฝังอุดมคติที่รุนแรง

สรุป สิ่งที่จะต้องทำการศึกษาต่อไปคือประชาชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลายมาเป็นหรือเข้าร่วมกับผู้ก่อเหตุรุนแรงได้อย่างไร? “How they (terrorist/Violent Extremists: VE) get involved?” ซึ่งผลงานการศึกษาวิจัยของ Dr.Mullins ในบทที่ ๕ หน้า ๑๕๕ หัวข้อ Radicalization” (ความคิดเป็นแบบสุดโต่ง) ได้เขียนอธิบายไว้ ซึ่งนับว่าเป็นการมองเห็นปัญหาอย่างละเอียดในเรื่องของการทำความเข้าใจต่อวิธีการกระบวนการเปลี่ยนความคิดเป็นแบบสุดโต่ง แต่สิ่งที่ยังไม่ได้กล่าวถึงคือเหตุผลของการเข้าร่วมก่อเหตุรุนแรงซึ่งเปรียบเสมือนต้นน้ำ (Upstream) ที่ชัดเจน อีกทั้งยังไม่ได้แยกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาตามลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เพราะประชาชนแต่ละประเทศย่อมมีแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากมีการเขียนประเด็นดังกล่าวไว้จะสามารถนำไปสร้างแนวทางการแก้ไขหรือป้องกันการเผยแพร่ลัทธิความรุนแรงที่ยังไม่มีคำตอบและยังไม่ได้ข้อสรุป เช่นการแพร่ขยายแนวคิดรุนแรงในภูมิภาค มีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน ทั้งการแบ่งแยกทางศาสนา การไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองและการปกครองทางสังคม ซึ่งหากจะเขียนวิเคราะห์ออกเป็นแต่ละประเทศอาจจะต้องใช้เวลาและข้อมูลที่มากกว่านี้ ดังนั้นเอกสารวิจัยฉบับนี้จึงหยิบยกประเด็นปัญหาและการรับมือในลักษณะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะมาวิจัยถึงสิ่งบอกเหตุว่าประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคนี้สามารถมาวิเคราะห์เป็นภาพรวมได้จากกรณีตัวอย่าง เหตุการณ์ยึด Mindanao, ฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๒๕๖๐ ที่พบว่ามีการรวมตัวของชาว อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ และได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพลและสาบานตน (Bayat) ต่อแกนนำกลุ่ม ISIS

ในตะวันออกกลาง และเอกสารวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะเติมช่องว่างที่ อาจารย์ Mullins ยังไม่ศึกษาไว้ในเอกสารนี้

ทฤษฎีความขัดแย้ง

ความหมายของความขัดแย้งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ “ขัด” (หน้า ๑๓๗) เป็นคำกริยา หมายถึง ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนไว้แย้งกัน ไม่ลงรอยกัน “แย้ง” (หน้า ๖๗๕) เป็น คำกริยา หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ทานไว้สรุปความว่า ความขัดแย้ง หมายถึง การกระทำไม่ลงรอย ขัดขืน หรือต่อต้านกัน

นักปรัชญาร่วมสมัยที่เขียนทฤษฎีความขัดแย้งในสังคมหรือสงครามชนชั้นที่เป็นที่รู้จักในวงการวิชาการได้แก่ Karl Mar ในหนังสือ The Communist Manifesto หนังสือ The Worldly Philosophers ของ นาย Robert L. Heilbroner (๒๕๔๒ : ๑๕๔-๑๖๙) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) ที่อ้างอิงงานเขียนของ Karl Mark ที่บรรยายว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแนวความคิดของ Marx เป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม โดยใช้แนวความคิดวิภาษวิธี (Dialectical) ที่เริ่มจากการกระทำ (Thesis) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการกระทำ (Antithesis) และเกิดการกระทำแบบใหม่ (Synthesis) ตามมา ซึ่งจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งมาจาก ความขัดแย้งทางด้านโครงสร้างสถานะทางสังคมที่ส่งผลทำให้เหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นเพราะแต่ละกลุ่มมีความสนใจทางเศรษฐกิจที่ตรงข้ามกัน โดยความขัดแย้งทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากและจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองโดยแนวความคิดหรือฐานคติที่เกี่ยวกับองค์การสังคมของ Marx คือ การขัดแย้งมักแสดงออกมาเป็นความสนใจที่ตรงกันข้ามกันของคนสองกลุ่มและด้วยการมีแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไปส่งผลให้อุดมการณ์ (Ideology) ที่ต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งและก่อให้เกิดการรวมตัวของคนที่มีความคิดแบบเดียวกันเพื่อต่อต้านขัดขวางอีกกลุ่มหรือสังคมการแก้ปัญหาสำคัญที่ต้องเจอคือปัญหาทั้งหลายมักจะเป็นเรื่องผลประโยชน์ โดยประเด็นที่สำคัญของ Marx ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้คือ เรื่องความขัดแย้งของโครงสร้างสังคมที่แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) และ ฐาน (Base) โดยโครงสร้างส่วนบนคือสิ่งที่สังคมคิดว่าเป็นอุดมคติ - มิติของวัฒนธรรม เช่น กฎหมาย ศาสนา ความคิดและความเชื่อล้วนเป็นผลผลิตที่สัมพันธ์กับชีวิตหรือระบบเศรษฐกิจพื้นฐาน

จากการศึกษาพบว่ามีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งหลายประการแต่สิ่งที่สอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้คือการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) เป็นพฤติกรรมของคนที่มีผู้จัดการความขัดแย้ง โดยต้องการให้เกิดความพอใจทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในแบบนี้เรียกได้ว่าเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งในแบบ Win-Win ทั้งสองฝ่าย แนวทางการแก้ไขแบบนี้จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ชนะ-ชนะ”

ทฤษฎีการบริหารจัดการความขัดแย้ง

แนวความคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้งได้ให้มุมมองความเชื่อเกี่ยวกับความขัดแย้งไว้ ๓ ทศนะ ได้แก่ แนวคิดแบบดั้งเดิม ช่วง ค.ศ.๑๙๓๐ - ๑๙๔๐ (The Traditional View) แนวคิด

เชิงมนุษยสัมพันธ์ ช่วงระหว่างทศวรรษ ๑๙๔๐ - กลางทศวรรษ ๑๙๗๐ (The Human Relations), แนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์ (The Interactionist View) หรือ แนวความคิด สมัยใหม่ (Contemporary View) โดยทั้งหลายทั้งปวงการบริหารความขัดแย้งคือความสามารถในการบริหารจัดการและหาวิธีการที่จะเปลี่ยนจากการทำลายความขัดแย้ง (Destructive Conflict) ให้กลายมาเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ (Constructive Conflict)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แนวความคิดเรื่องการต่อต้านการเผยแพร่ลัทธิการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Radicalization in Southeast Asia : A Selected Case Study of DAESH in Indonesia, Malaysia, and the Philippines

โดย Thomas Koruth Samuel: 2016,

SEARCCT

ประเทศมาเลเซีย นับว่าเป็นประเทศสมาชิกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลำดับต้นๆ ที่ให้ความสำคัญในการต่อสู้กับการก่อการร้ายและมีจุดยืนเป็นของตนเองในการตัดสินใจในการระบุว่าใครหรือกลุ่มใดคือกลุ่มก่อการร้ายหรือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ อีกทั้งยังกล้าที่จะการตอบโต้มติของสหประชาชาติ (UN) และ สหรัฐฯ เช่น การแสดงท่าทีต่อต้านการทำสงครามในอิรัก ซึ่งไม่ได้หมายถึงรัฐบาลมาเลเซียไม่ได้ใส่ใจกับความมั่นคงของโลกและภูมิภาคโดยเฉพาะภัยคุกคามจากการก่อการร้ายหรือลัทธิความรุนแรงในภูมิภาค โดยรัฐบาลมาเลเซียยังได้สถาปนาองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นคลังสมองของตนเองในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำการต่อสู้กับภัยคุกคามนอกแบบ โดยได้ยึดมติของการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑๒ ณ ฟิลิปปินส์ ภายใต้ข้อตกลงอนุสัญญาอาเซียนต่อต้านลัทธิก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter-Terrorism : ACCT ๒๐๐๗) เพื่อสถาปนา The Southeast Asia Regional Center for Counter Terrorism (SEARCCT) ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งก่อนหน้านี้อาเซียนเป็นเขตภูมิรัฐศาสตร์เดียวในโลกที่ไม่มีข้อตกลงเรื่องกฎหมายหรือมาตรการต่อต้านลัทธิก่อการร้าย การก่อตั้ง SEARCCT จึงเสมือนเป็นสถาบันสำคัญในการศึกษาวิจัยและให้ความรู้เรื่องกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาค เอกสารนี้ผู้เขียนคือ Mr.Thomas K. Samuel ซึ่งเป็นผู้อำนวยการด้านการวิจัยของสถาบันฯ และเป็นอาจารย์ประจำภาควิชา Modern Warfare ให้กับสถาบันทางทหารของมาเลเซียซึ่งประสบการณ์และผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการต่อยอดเพื่อศึกษางานเขียนฉบับนี้

รายงานของ SEARCCT ฉบับนี้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับเรื่อง “กระบวนการทำให้เปลี่ยนความคิดไปในทางรุนแรงด้วยกำลังแบบสุดโต่ง (Radicalization)” พบว่าปรากฏการณ์ที่สำคัญในการเผยแพร่ความรุนแรงขององค์กรการก่อการร้าย ๒ ประการคือ ข้อแรกคือการทำสงคราม jihad และการเกิดขึ้นของกลุ่มนักรบติดอาวุธต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters: FTFs) และสิ่งที่ผู้ติดตามข่าวด้านความมั่นคงมักจะต้องทำความเข้าใจใหม่คือทั้ง ๒ ปรากฏการณ์ไม่ใช่สิ่งใหม่ เพราะหากย้อนหลังไปที่ช่วง Afghan War ช่วงปี ๒๕๒๒-๒๕๓๒ ที่เป็นสงครามต่อต้านกองทัพ

โซเวียต และได้มีการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ (Jihad) และมีการระดมผู้บวชอิสลามจากทั่วโลก ซึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นได้มีเหล่าผู้บวช FTFs ที่เดินทางมาจาก มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เข้าสู่สมรภูมิที่ อัฟกานิสถาน และเมื่อสงครามสิ้นสุดลงกลุ่ม Taliban ได้จัดตั้งรัฐบาลเพื่อปกครองประเทศนับตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ ในขณะที่เดียวกันเหล่าผู้บวชเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ FTFs ได้เดินทางกลับสู่มาตุภูมิและบุคคลเหล่านี้ได้กลายมาเป็นปัญหาของฝ่ายความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีการสถาปนาของกลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญอาทิเช่น เมื่อปี ๒๕๓๔ คือกลุ่ม Abu Sayyaf ในฟิลิปปินส์ และ เมื่อปี ๒๕๓๖ คือกลุ่ม Jemaah Islamiyah ซึ่งภายหลังจากเหล่าผู้บวช Jihad/FTFs เดินทางกลับสู่มาตุภูมิพร้อมด้วยประสบการณ์จากสมรภูมิและได้ทำการเคลื่อนไหวมาเป็นระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานโดยมีพื้นที่อิทธิพล (Area of Operation : AO) (Stanford U. ๒๐๑๕ ; Weatherbee ๒๐๑๒ : ๒๐๙๑-๒๙๒)

การศึกษาวิจัยเรื่องความมั่นคงของแต่ละประเทศถึงระดับภูมิภาคจำเป็นอย่างไรจะต้องให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือของข้อมูลของกองกำลังในพื้นที่ที่มีความรู้ความชำนาญนั้นการนำข้อมูลของ SEARCCT มาเป็นส่วนประกอบหลักของเอกสารวิจัยฉบับนี้จึงมีความเหมาะสมเพราะสถาบันฯ ได้ทำการเกาะติดกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคมายาวนานทำให้มีฐานข้อมูลที่เพียงพออย่างไรก็ตามแม้ว่าเอกสารได้อธิบายอย่างละเอียดถึงวิธีการเผยแพร่แนวความคิดแบบสุดโต่ง ผ่านเครื่องมือสื่อสารอาทิ สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเป้าหมาย แต่ผลงานของ Dr.Samuel เน้นไปที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายเพียงอย่างเดียว ซึ่งปัจจุบันลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่ง ได้กลายมาเป็นปัญหาต่อภูมิภาคเป็นอย่างมาก ซึ่งเอกสารวิจัยฉบับนี้มีความตั้งใจที่จะค้นคว้าในสิ่งที่ Dr.Samuel ยังไม่ได้ทำการอธิบายและจะต้องให้น้ำหนักในการศึกษาคือ การเข้าใจถึงต้นเหตุที่เป็นแก่นแท้ของละเอียดของปัญหาของกลุ่มผู้ก่อการร้าย กลุ่มผู้นิยมลัทธิความรุนแรง กลุ่มผู้คิดเห็นแตกต่างว่าแต่ละกลุ่มทำไมถึงต้องก่อเหตุ? และอะไรคือสิ่งจูงใจ? โดยการทำการวิจัยจะนำจากการค้นคว้าวิจัยของสถาบัน STaRT, University of Maryland เข้ามาเป็นตัวเชื่อมเพราะทาง สถาบัน STaRT มองว่าการก่อเหตุรุนแรงในยุคปัจจุบันนั้นไม่มาจากปัญหาเรื่องความสุดโต่งทางศาสนาเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีปัจจัยอื่นตั้งแต่ การต่อต้านระบบการปกครองแบบเผด็จการ (Totalitarian), กลุ่มผู้ฝักใฝ่การเมืองแบบขว้างจัดจนไปถึงลัทธิเผ่าพันธุ์นิยม (Ethnic Supremacy) และกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ได้สร้างเครือข่ายของตนเองเช่นกัน ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเพิ่มเติมจากรายงานของ Thomas Koruth Samuel ที่อาจจะอยู่ในระหว่างศึกษาในเรื่องที่กล่าวถึง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอิสราเอล

Cyber Threat Intelligence : Special Report

โดย SenseCy,

Israel

นับตั้งแต่การประกาศเอกราชเมื่อปี ๒๕๓๑ อิสราเอลได้กลายเป็นประเทศ (Tech) Startup ที่สามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์มากมายและได้พัฒนาให้กองทัพ Israel (Israel Defense Force : IDF) เป็นหน่วยทหารชั้นนำของโลกแต่ในขณะเดียวกันยังได้ตกเป็นเป้าหมายต่อการโจมตีทุกรูปแบบมาอย่างต่อเนื่องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกันทั้งตั้งแต่สงครามตามแบบ (Conventional

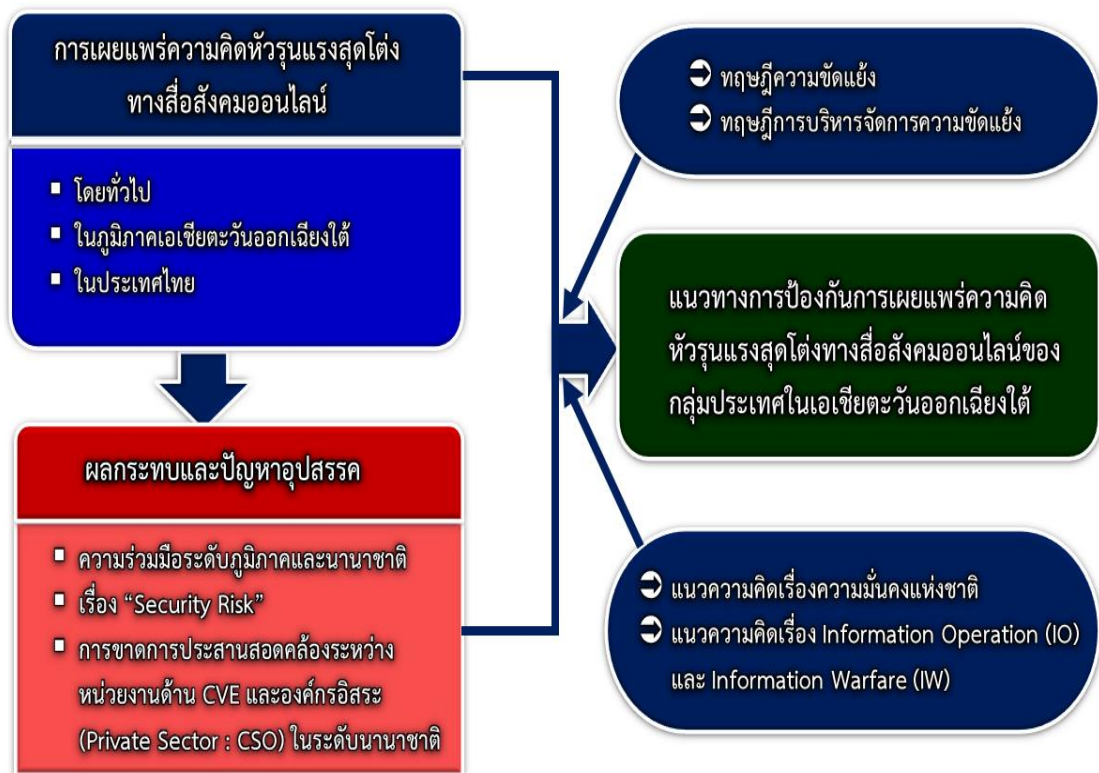
Warfare) สงครามไม่ตามแบบ (Unconventional warfare) จนมาถึง ภัยจากการก่อการร้ายและ ภัยจากกลุ่มผู้นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง โดยคู่ขัดแย้งที่เป็นภัยคุกคามโดยตรงยังสามารถแยกออก ได้เป็น ๒ กลุ่มคือ **กลุ่มแรก** ภัยจากภายนอกประเทศ (External threat) ที่เป็นระดับรัฐ (State actor) นั้นแทบจะกล่าวได้ว่าประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมดเพราะมองว่าชาวยิว คือ ผู้รุกราน อันศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิมและไม่รักษาสัญญาตามหลักสากลภายใต้ Oslo (Peace Agreement) Accords แต่ประเทศที่แสดงออกอย่างชัดเจนและพร้อมที่จะเคลื่อนกำลังพลเพื่อก่อสงครามศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ อิรัก และ ซีเรีย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มไร้พรมแดน (non-state actor) เช่น กลุ่มก่อการร้าย ISIS **กลุ่มที่สอง** คือภัยคุกคามที่มาจากภายในประเทศ (Internal Threat) ซึ่งได้แก่กลุ่มเคลื่อนไหว ทางการเมืองในอิสราเอลที่เป็นตัวแทนชาวปาเลสไตน์ เช่น กลุ่ม Fatah al-Islam (1956) และกลุ่ม Hamas (1987) ที่มีกองกำลัง ติดอาวุธและมีพื้นที่อิทธิพลบริเวณฉนวนกาซ่า (Gaza Strip) และได้รับการสนับสนุนจาก กลุ่ม Muslim Brotherhood ของ Egypt และนี่คือตัวอย่างเพียงบางส่วนของ ภัยคุกคามที่ IDF จะต้องรับมือและต่อสู้ทุกมิติและตลอดเวลา ๒๔ ชม.

จากการกล่าวนำสามารถวิเคราะห์ได้ว่าฝ่ายความมั่นคงของ อิสราเอลจะต้องทำการศึกษา การเคลื่อนไหวของภัยคุกคามและกลุ่มเคลื่อนไหวหัวรุนแรงทั่วโลกอย่างละเอียดและแม่นยำอีกทั้งนับ ตั้งแต่สงคราม Arab-Israel เป็นต้นมาเป็นที่ประจักษ์แล้วว่ากองทัพ Israel ชัยชนะต่อภัยคุกคามนั้น มาจากการให้ความสำคัญกับงานด้านข่าวกรอง ภายใต้การปฏิบัติงานของ Military Intelligence Directorate (MID) ที่ประกอบด้วยหน่วยข่าวกรอง ๓ หน่วยซึ่งได้แก่ ๘๒๐๐ Unit, ๙๙๐๐ Unit, ๕๐๔ Unit ที่ล้วนแต่มีขีดความสามารถด้าน Technology ในเรื่อง Signal Intelligent (SIGINT) แต่หน่วย ที่รับผิดชอบหลักด้าน Cyber และ Code-breaking ได้แก่ ๘๒๐๐ Unit ที่มีภารกิจ “intercepting communication signals” เพื่อติดตามและวิเคราะห์ภัยคุกคามจากการเผยแพร่ข้อความที่เป็นภัย ต่อรัฐฯ (propaganda) และการวางแผนโจมตี โดยเมื่อกำลังพลบางส่วนปลดประจำการจะได้รับให้เข้า ทำงานกับบริษัทเอกชนของอิสราเอล อาทิ บริษัท SenseCy (a VERINT company), บริษัท Check Point, บริษัท NSO Group โดยงานวิจัยฉบับนี้เลือกที่จะนำงานของ บริษัท SenseCy มาทำการศึกษา เพราะจากการนำงานวิจัยเรื่อง Cyber Threat Intelligence มาศึกษาร่วมกับเจ้าหน้าที่ข่าวกรอง ของไทยพบว่าบริษัทฯ มีเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญเรื่อง SIGINT และมีความเชี่ยวชาญด้าน WEBINT โดยเอกสาร (ลับ) ที่ทางนำมาประกอบการบรรยายให้หน่วยข่าวกรองของไทยนั้นสามารถนำมาใช้ เพื่อเป็นแนวทางเพื่อศึกษาวิธีการเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ ของกลุ่มก่อการร้ายหรือ กลุ่มหัวรุนแรง แบบสุดโต่งทำได้อย่างไรซึ่งข้อมูลเรื่อง “The Ends and the Means of the Islamic State’s สื่อสังคมออนไลน์ Strategy” จะนำไปประกอบในการหาทางป้องกันและการเตรียมการ รับมือของฝ่ายความมั่นคงของไทยในบทที่ ๔ และ บทที่ ๕ ของงานวิจัยฉบับนี้

ผลงานวิจัยของ บริษัท SenseCy นับว่าเป็นการวิเคราะห์ที่เหมาะสมต่อการนำมา ประกอบเอกสารวิจัยฉบับนี้โดยเหตุผล ๒ ประการคือ ข้อแรกแหล่งข้อมูล (Sources) ที่ใช้ในการ วิเคราะห์มาจากสถาบันวิจัยที่เชื่อถือได้ อาทิเช่น RAND Corporation และ Combating Terrorism Center (CTC) ของ West Point ข้อสองหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายหรือการเผยแพร่ ความรุนแรงแบบสุดโต่งยังไม่ได้ให้รายละเอียดไว้เพราะส่วนใหญ่มักจะเขียนที่มาที่ไปขององค์กร การจัด จนมาถึงการก่อเหตุของแต่ละบุคคล/องค์กร แต่เอกสารฉบับนี้ได้อธิบายรายละเอียดถึง

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่ข้อมูลการรณรงค์, ชีตความสามารถในการทำสงครามไซเบอร์ และแนวทางการใช้เครื่องมือสื่อสารเช่น Smartphones ที่เป็น Means ของการเผยแพร่ข้อมูลการรณรงค์รุนแรงแบบสุดโต่งเพื่อสอนให้ผู้ติดตาม (Follow) ใช้วิธีการ Encryption เพื่อหลีกเลี่ยงจากการตรวจจับของฝ่ายรัฐฯ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๒ เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง ที่พอสรุปได้ว่า

๑. ในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรปที่มีเป็นผู้นำเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีล้วนเจอปัญหาการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งมายาวนานแต่เนื่องจากวิวัฒนาการของโลกในอดีต (ก่อนศตวรรษที่ ๒๑) นั้นเดินไปอย่างช้าๆ ทำให้ข่าวสารเหล่านั้นไม่สามารถกระจายไปสู่ภูมิภาคอื่นๆ ได้อย่างทันเวลา ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ใน สหรัฐฯ ที่มีการเผยแพร่ภาพกลุ่ม Neo-Nazi/White Supremacy ออกมาต่อต้านการให้สิทธิอื่นเท่าเทียมต่อคนผิวสีซึ่งนำไปสู่การก่อเหตุรุนแรงในหลายรัฐฯ แต่โลกได้ก้าวมาถึง World 3.0 และ World 4.0 ที่มาคู่กับ Globalization อย่างที่

Thomas Friedman เขียนไว้ในหนังสือ “The World Is Flat” ที่กล่าวว่าในโลกยุคตั้งแต่ ๓.๐ นั้นทุกคนสามารถอยู่ในสนามรบที่เท่าเทียมกันในเรื่องของการทำสงครามข้อมูลข่าวสาร (Information Operation: IO) จนเป็นที่ประจักษ์ของทุกคนว่าสิ่งที่ Friedman เขียนไว้เป็นจริงที่เห็นได้ชัดคือเมื่อปี ๒๕๕๗ กลุ่ม ISIS ได้ใช้ Youtube เพื่อเผยแพร่ video ของการถูกทำร้ายของประชาชนชาวมุสลิม โดยการโจมตีของชาติพันธมิตรจนนำไปสู่การเคลื่อนกำลังพลของนักรบหัวรุนแรงต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters: FTFs) ที่ติดตาม สื่อสังคมออนไลน์ จนนำไปสู่การเดินทางเข้าสู่สมรภูมิ อิรัก/ซีเรีย จำนวนกว่า ๓๐,๐๐๐ คนเพื่อร่วมรบเพื่อปกป้องประชาชนและดินแดนที่ถูกรุกราน ที่ผ่านมาฝ่ายรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มองว่า “การเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งเป็นเรื่องไกลตัว” จึงไม่ได้เตรียมการป้องกันรับมือกับ Cyber Warfare ในการโฆษณาชวนเชื่อ หรือเผยแพร่อุดมการณ์ ซึ่งหากย้อนไปก่อนปี ๒๐๑๔ ซึ่งหากค่ากล่าวนี้ อาจจะเป็นจริงและไม่เห็นความสำคัญในการเตรียมการ เพราะอินเทอร์เน็ตยังไม่ได้มีการนำพัฒนามาสู่จุดที่มีความเร็วสูง (ปัจจุบันอยู่ในช่วงเปลี่ยนจาก 4G ไปสู่ 5G) และ มีราคาค่าการบริการที่ต่ำทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงง่ายและในโลกยุคที่มีอินเทอร์เน็ตความเร็วที่อย่างน้อยคือ 3G การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้นทำได้ง่าย

๒. จากข้อมูลของ CTC ของ West Point และ SenseCy ประมาณการณ์ว่าในปี ๒๕๖๐ ทั่วโลกมีผู้ใช้สมาร์ทโฟนเป็นเครื่องแรกในชีวิต ไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ ล้านคน และ ๒ ใน ๓ ของจำนวนประชากรโลกกว่า ๗,๖๐๐ ล้านคน มีโทรศัพท์มือถือการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาร์ทโฟน และผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต-สมาร์ทโฟน ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้งาน สื่อสังคมออนไลน์ โดยปัจจุบันประชากรกว่า ๓,๐๐๐ ล้านคนทั่วโลก ใช้ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นประจำทุกเดือน โดย ๙ ใน ๑๐ คนของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เลือกเข้าผ่าน Mobile Device และในขณะเดียวกัน Facebook รายงานว่าประเทศไทยมีประชากร ๖๙,๑๑ ล้านคนและมีผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากถึง ๕๑ ล้านคนในจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั้งหมด มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นประจำผ่าน Smart Device ๔๖ ล้านคน จากการทำ Literature Review พบว่าปัจจุบันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งล้วนมาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และประเทศที่เป็นผู้นำด้าน Technology อย่างสหรัฐฯ นั้นยังหาวิธีการควบคุมไม่ได้ในขณะที่ มาเลเซียได้จัดตั้ง SEARCCCT เพื่อทำการศึกษหาวิธีการรับมือเช่นกันและนี่คือคำถามที่สำคัญของงานวิจัยฉบับนี้ว่า “ฝ่ายความมั่นคงของไทยได้เตรียมการรับมือจากภัยคุกคามแฝงที่มาจาก สื่อสังคมออนไลน์ แล้วหรือยัง?”

บทที่ ๓

สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การศึกษาในบทที่ ๓ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และผลกระทบที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามบทที่ ๑ โดยมีลำดับการศึกษาดังนี้

๑. สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไป
๒. สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๓. สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย
๔. การดำเนินการที่ผ่านมา
๕. ผลกระทบและปัญหาอุปสรรค
๖. สรุป

สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไป

“...Al Qaeda is to terror what the mafia is to crime. But its goal is not making money; its goal is remaking the world - and imposing its radical beliefs on people everywhere...”

US President George H Bush, 21/9/2001

คำกล่าวของ ประธานาธิบดี George H Bush หลังเกิดเหตุการณ์กลุ่มก่อการร้าย Al Qaeda โจมตีสถานที่สำคัญของสหรัฐฯ เมื่อ ๑ กันยายน ๒๐๐๑ หรือ เหตุการณ์ ๙/๑๑ โดยกลุ่ม Al Qaeda ประกาศเป็นผู้รับผิดชอบในการวินาศกรรม อาคารแฝด World Trade Center (Twins Tower) ณ กรุง New York และ อาคารสำนักงานกระทรวงกลาโหม (Pentagon) ณ กรุง Washington DC ส่งผลให้ประธานาธิบดี George H Bush ประกาศสงครามต่อต้านการร้ายเมื่อ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๔ : War on Terror 2001 ซึ่งในการทำสงครามครั้งนี้เป็นมิตรร่วมระหว่าง Executive Branch (ประธานาธิบดี) และ Legislative Branch (รัฐบาลสหรัฐฯ) ต่อมาหน่วยงานความมั่นคงของสหรัฐฯ ยังได้ประเมินว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพื้นที่เสี่ยงเนื่องจากเป็นเขตที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้าย ท้องถิ่นที่มีอิทธิพลหลายกลุ่มเช่น Jemaah Islamiyah และ Abu Sayyaf ภายใต้การสนับสนุนจาก กลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติ Al Qaeda และมีแนวโน้มที่จะเป็นพื้นที่เป้าหมายที่กลุ่มก่อการร้ายจะลงมือก่อเหตุต่อไปในอนาคตซึ่งการให้ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับคำแถลงการณ์ของประธานาธิบดี Lee Hsien Loong ของสิงคโปร์ที่ว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้นคือ “A Key Recruitment

Center” ของกลุ่มผู้นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง (Gorka 2018, 2-3) ; Guardian 2001; SEARCCCT 2016, : 23-25 ; Weatherbee 2012 : 282-283) แต่จากการวิเคราะห์พบว่า เนื่องจากรัฐบาลของประเทศ กลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องของลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่ง บางประเทศมองว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัวและแต่ละประเทศสมาชิกต่างมีนโยบายด้านความมั่นคง โดยเฉพาะเรื่องก่อการร้ายที่แตกต่างกันออกไปอย่างเห็นได้ชัด โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกคือมาเลเซียและอินโดนีเซียที่แสดงออกถึงการคัดค้าน War on Terror เพื่อเพียงไล่ล่า นาย Osama Bin Laden แกนนำของ Al Qaeda กลุ่มต่อมาคือกลุ่มประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ที่มี Mutual Defense Alliances : MDA เป็นข้อผูกมัดได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย และ สิงคโปร์ และให้การสนับสนุน ซึ่งกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม) ที่มองว่าการก่อการร้ายไม่มีผลกระทบต่อประเทศของตน จึงกับปัญหาดังกล่าว (The 6th ASEAN Militaries Analyst-to-Analyst Intelligence Exchange: AMAAIE 2018) ถึงแม้ว่าประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN Community) ดำเนินนโยบายแบบเอกฉันท์ด้วยหลักการ “ASEAN WAY”

ไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามการ การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงแบบสุดโต่ง ประเทศสมาชิกเอเชียมีความเห็นที่แตกต่างกันแต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการให้ความร่วมมือกับประชาคมโลกและมติของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ ดังนั้นในเรื่องความร่วมมือในการต่อสู้ความรุนแรงแบบสุดโต่งจึงสามารถอ้างถึงมติของการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๗ เมื่อ ๕ พ.ย.๔๔ ที่ผู้นำรัฐบาลของประเทศสมาชิกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับรอง “แถลงการณ์ของอาเซียนว่าด้วยการปฏิบัติการร่วมกันในการต่อต้านลัทธิก่อการร้าย” (Asean Declaration on Joint Action on Counter Terrorism) ซึ่งแม้ว่าจะเป็มติเอกฉันท์ในการร่วมกันต่อสู้ แต่ความร่วมมือนั้นควรที่จะ “เป็นไปตามสถานการณ์จำเพาะที่เกิดขึ้นในภูมิภาคและในแต่ละประเทศสมาชิก” ซึ่งในปีต่อมา ประเทศสมาชิกฯ เช่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะอินโดนีเซีย และมาเลเซียที่แต่เดิมไม่เห็นด้วยกับสหรัฐฯ ได้กลับมาทบทวนท่าทีหลังจากพบว่าภัยจากการก่อการร้ายในภูมิภาคอย่างเช่น กลุ่ม Abu Sayyaf (ASG) และ Jemaah Islamiyah (JI) นั้นได้เผยแพร่ขยายความคิดลัทธิทางศาสนาอิสลามแบบสุดโต่ง (Violence Islamic Extremist: VIE) อย่างรวดเร็วและทั่วภูมิภาค ซึ่งในที่สุดในการประชุม Asean Summit 2007 จึงได้ริเริ่มสร้างแนวทางเรื่องความร่วมมือระดับภูมิภาคด้านการต่อต้านการเผยแพร่ VIE ภายใต้ข้อตกลงทำอนุสัญญาต่อต้านลัทธิก่อการร้าย (Asean Convention on Counter-Terrorism 2007 : ACCT 2007) (Weatherbee 2012 : 289-290)

ประเด็นที่จะนำมาวิเคราะห์ในบทนี้คือ การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งที่แพร่หลายในทวีปต่างๆ ทั่วโลกนั้นได้เดินทางมาถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร? ซึ่งเราควรศึกษาก่อนว่าใครคือผู้ใช้ (End Users) และผู้กระจายข่าวสาร (Messenger) ว่าอะไรคือสาเหตุให้กระทำดังกล่าวซึ่งหากพิสูจน์ได้จะสามารถนำไปสู่วิธีการป้องกันและแก้ไขและนั่นคือการทำลายวิธีการ (Means) ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ ๔ โดยจะทำการขยายภาพให้เห็นว่าใครคือบุคคลเหล่านี้ และอะไรคือองค์ประกอบในการเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจให้ก่อเหตุ (Push Factors/Pull Factors)

แผนภาพที่ ๓-๑ : องค์ประกอบ/ปัจจัย ที่นำไปสู่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง

ที่มา : องค์ประกอบ/ปัจจัย ที่นำไปสู่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง, ออนไลน์, ๒๕๖๒

สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไป “Kill the message not the messenger”

ภายหลังจากการก่อวินาศกรรม ๙/๑๑ ฝ่ายความมั่นคงของสหรัฐฯ ตั้งข้อสันนิษฐานว่า นาย Osama Bin Laden และกลุ่มก่อการร้าย Al Qaeda คือผู้อยู่เบื้องหลัง จึงได้ส่งกำลังเข้าพื้นที่อิทธิพลของกลุ่มฯ ในตะวันออกกลางและทำการสู้รบจนมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากและจนถึงปัจจุบันแนวโน้มของการก่อการร้ายยังไม่มีสัญญาณว่าจะสิ้นสุดลงในเวลาอันใกล้ ซึ่งในขณะที่การต่อสู้ยังดำเนินต่อไป องค์การสหประชาชาติได้ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุใดการต่อสู้จึงยาวนาน จึงได้ทำการศึกษาความเหมาะสมในการจัดการกับแกนนำด้วยสงคราม และหาเหตุผลว่าทำไมประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่มาของ “The UN Global Counter Terrorism Strategy 2006” ที่กำหนดแผนยุทธศาสตร์ออกมา ๔ ข้อ (4 pillars) ซึ่งได้แก่ ๑. การค้นหาปัจจัยที่ส่งผลหรือเอื้ออำนวยต่อการเผยแพร่ลัทธินิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง ๒. การป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย ๓. การสร้างให้สมาชิก UN มีขีดความสามารถในการต่อสู้กับการก่อการร้ายภายใต้ความร่วมมือของ UN ๔. การรับประกันความปลอดภัยตามหลักมนุษยธรรมและกฎระเบียบตามบรรทัดฐานของกฎหมาย (UN 2006) ซึ่ง ๑๗ ปีที่ผ่านมาการดำเนินกลยุทธ์ในการต่อสู้กับการก่อการร้ายนั้นได้มุ่งเน้นไปที่ “ข้อ ๒ การป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย เป็นหลัก ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่าไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา เนื่องการเข้าปราบปรามคือการใช้กำลังเข้าต่อสู้เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ศึกษา

ถึงเหตุผลว่าทำไมบุคคลเหล่านี้ถึงก่อเหตุหรือเข้าร่วมกับองค์กรฯ ดังนั้นสิ่งที่หน่วยงานด้านความมั่นคงต้องเข้าใจคือข้อมูลอะไรที่ทำให้ประชาชนบางส่วนเข้าใจผิดและหลงเชื่อไปร่วมก่อเหตุรุนแรงจึงเป็นที่มาของคำว่า “การทำลายข่าวสารสำคัญกว่าการทำลายผู้ส่งข่าวสาร” ซึ่งในยุคทศวรรษที่ ๒๑ ที่เป็นยุคของ Internet of Things และ สื่อสังคมออนไลน์ ที่ฝ่ายรัฐ ฝ่ายต่อต้านรัฐ และประชาชน รวมถึงกลุ่มก่อการร้าย นั้นต่างมีสนามรบของตนเองบนโลก Online ดังนั้นสงครามข่าวสารหรือการปฏิบัติข่าวสาร (Information Operations: IO) ไม่ใช่เรื่องที่ฝ่ายรัฐกุมความได้เปรียบอีกต่อไป (จุฬาราชวิทยาลัย : ๑๘๖-๑๘๗ ; Pisan 2016 & 2017) และถึงแม้จะไม่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยเป็นเป้าหมายของการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งแต่ในสถานะสมาชิก UN จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการ UN CT Strategy 2006 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อแรกการค้นหาปัจจัยที่ส่งผลหรือเอื้ออำนวยต่อการเผยแพร่ลัทธินิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง ซึ่งจะเป็นการช่วยสกัดกั้นและหยุดยั้งการเผยแพร่ความรุนแรง ได้โดยในตอนนี้จะพยายามค้นหาว่าข้อความใดที่ผู้นำสาร (messenger) นำไปใช้เพื่อเผยแพร่เพื่อเป็นแรงผลักดัน (push factors) ที่ทำให้ผู้ฝึกฝนความรุนแรงหรือผู้ที่กำลังมองหาทางออกใช้ในการตัดสินใจจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง “Soft Power is the power increases one's ability to influence others' behaviour in achieving the outcomes they desire.” Joseph Nye (Pisan 2017)

ในการปฏิบัติการสงครามและการดำเนินกลยุทธ์ไม่ว่าจะเป็นกองกำลังฝ่ายรัฐกองกำลังกองโจร หรือกลุ่มก่อการร้าย ทุกองค์กรจะมีระบบการบังคับบัญชาแบบที่มีโครงสร้าง โดยในแต่ละแกนจะมีการบังคับบัญชาอีกหลายระดับ ซึ่งการก่อเหตุรุนแรงในยุคทศวรรษที่ ๒๑ นั้นพบว่ามีความแตกต่างกับการรบในอดีตแบบสิ้นเชิง อาทิเช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพล (Recruit) หรือสั่งการให้ก่อเหตุรุนแรง โดยการ Recruit เพื่อให้ไปปฏิบัติการจะมีเพียง ๒ กลุ่มหลักที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ ผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (Messenger) และผู้ปฏิบัติการ (Operative) โดยหากต้องการจัดการกับปัญหาฝ่ายความมั่นคงจะต้องค้นหาคำตอบให้พบว่า ผู้นำสารคือใคร? จากผลการวิเคราะห์ของ Testas, 2004; Piazza, 2006; Çinar, 2009 พบว่า Messenger มีความแตกต่างจากกลุ่ม Operatives เนื่องจากกลุ่มที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารล้วนเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง ทำให้มีความน่าเชื่อถือในมวลชนและสามารถปฏิบัติการได้ในต่างประเทศอีกทั้งยังพบประเด็นที่ว่า ๑. บุคคลเหล่านี้มีความประสงค์ที่จะเป็นผู้นำองค์กรหรือแกนนำระดับสังการและมีวัตถุประสงค์ที่จะมีรัฐบาลเป็นของกลุ่มตนเองภายใต้กฎหมายที่คิดว่าเหมาะสมกับกลุ่มตนเองเท่านั้น ซึ่งเหตุผลเหล่านี้มักจะนำไปสู่การเรียกร้องเพื่อปกครองตนเองภายใต้หลักการกำหนดใจตนเอง (Self-Determination) ๒. บุคคลเหล่านี้ยังสามารถสร้างเครือข่าย (network) ที่เข้มแข็งผ่านเครื่องมือหลักที่ใช้เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ การระดมพล การปฏิบัติการ IO ผ่านอินเทอร์เน็ตที่หลากหลาย อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ และ telecommunication (Pisan ๒๐๑๖ & ๒๐๑๗) ซึ่ง Department of Homeland Security (DHS) ของสหรัฐฯ เรียกว่าวิธีการเปลี่ยนทัศนคติให้บุคคลเหล่านี้เห็นต่างและนำไปสู่การใช้ความรุนแรงเพื่อเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปในสิ่งที่ตนต้องการว่า “Radicalization” (DHS 2006; SEARCCT 2016 : 6-7) การสร้างเครือข่ายเหล่านี้เป็นสิ่งฝ่ายรัฐยังขาดความเข้าใจในการแก้ปัญหาและการต่อสู้ที่เหมาะสมจะต้องหาทางร่วมมือในการสร้างเครือข่ายของตนเอง

ที่จะนำไปสู่ “Network Against Network” (Asia Pacific Intelligent Chief Conference 2018) เพื่อนำบุคคลหรือมวลชนที่หลงผิดให้กลับเข้าสู่สังคม

กลุ่มต่อมาคือกลุ่มคนที่ถูก recruit ให้มาเป็นผู้ปฏิบัติการ (operative) ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งอุดมคติ ความเชื่อทางการเมือง ฯลฯ เช่น Home-Grown Terrorist Lone-Wolf, บุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรง กลุ่มแบ่งแยกดินแดน และกลุ่มเคร่งศาสนา โดยบุคคลเหล่านี้มีการเรียกอย่างเป็นทางการว่า Violent Extremism: VE ที่ได้ถูกการอบรม บ่มเพาะให้กลายเป็นผู้ที่แสวงหาทางออกด้วยวิธีรุนแรงแบบสุดโต่งที่เรียกว่า “Radicalization” โดยหากจะสรุปจากผลงานวิจัยของนักวิชาการ ด้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติอาทิ (Schmid 2005 Newman 2006 และ Weiss 2002) จะพบว่าผู้ปฏิบัติการ (Operative) มีจุดเริ่มต้นของปัญหาที่คล้ายกัน ซึ่งได้ให้ความหมายถึงแก่นรากของปัญหา (Root Causes) ที่เหมาะสมและสามารถนำมาศึกษาเพื่อหาทางแก้ไขในบทที่ ๔ ของงานวิจัยนี้โดยสามารถแยกรากของปัญหาออกเป็น ๒ ส่วนคือ “องค์ประกอบทางโครงสร้าง (Permissive Structural Factors)” และ “ความคับแค้นใจโดยตรง (Direct Underlying Grievances)” ซึ่งใน **ส่วนแรก** นั้นพบปัญหาได้ในทุกระดับของสังคมตั้งแต่ระดับประชาชนทั่วไปจนถึงระดับสากล คือ ความเหลื่อมล้ำและขาดความเท่าเทียมในสังคมอันเนื่องมาจากความยากจน, ความไม่เท่าเทียมในสังคม, การไม่มีงานทำและการบังคับให้ออกจากพื้นที่อยู่อาศัย **ส่วนที่สอง** นั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการเมืองการปกครองที่รวมไปถึง การไม่เท่าเทียมในการปกครอง การกดขี่บังคับทางการเมือง (Political Repression) การต่อต้านผู้รุกรานจากภายนอก (Foreign Occupation/Hegemony) และการต่อสู้ทางวัฒนธรรม (Clash of Civilization) (Newman 2006 : 764) ซึ่งในส่วนที่สองนั้นพบว่าเป็นเครื่องมือของผู้ก่อการร้ายทั่วโลกที่ใช้เพื่อเป็นแรงผลักดัน (Push Factors) ให้กลุ่มที่มีความรู้สึกว่าถูกกดขี่ข่มเหง ความไม่เท่าเทียมหรือถูกเอาเปรียบ (Pull Factors) ตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการ Racialization ของลัทธิหัวรุนแรง อาทิเช่นกลุ่มก่อการร้ายที่ใช้ความรุนแรงเป็นการแสดงออกซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เป็นการรวมตัวของผู้ปฏิบัติการที่นำไปสู่การเป็น Home Grown-Terrorist หรือ Violent-Extremists เพื่อแก้แค้นหรือต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่รากของปัญหา (Root Causes)

สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อะไรคือ “Radicalization?”

“... ‘Radicalization’ the process of adopting an extremist belief system, including the willingness to use, support, or facilitate violence as a method to effect social change.”

The US Department of Homeland Security (DHS), 2006

“... a process, by which a person to an increasing extent accepts the use of undemocratic or violent means, including terrorism, in an attempt to reach a specific political/ideological objective.”

The Danish Security and Intelligence Service (PET) (SEARCCT 2016 : 6) นับตั้งแต่ทศวรรษที่ ๒๐ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงทั่วโลกประสบความสำเร็จในการแสวงประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อระดมพล ล้างสมองและปลูกฝังสร้าง ความรุนแรงแบบสุดโต่ง (radicalization) และได้พัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่องที่ได้กล่าวในบทนำ เช่น ในอดีตกลุ่ม Al Qaeda ได้ใช้ email เพื่อแนะนำ/สั่งการให้ Operative ออกปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรง ที่นำไปสู่การยึดเครื่องบินที่พุ่งชนสถานที่สำคัญของสหรัฐฯ ต่อมาในยุคทศวรรษที่ ๒๑ ที่อินเทอร์เน็ต เข้าถึงได้ง่าย ค่าใช้จ่ายไม่สูง และที่สำคัญรวดเร็วและแพร่กระจายได้เป็นวงกว้างเป็นเหตุให้กลุ่ม ก่อการร้ายแสวงประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ เช่น กลุ่ม ISIS ได้สถาปนากองพลน้อยญิฮาด (Caliphate Brigade) ที่ปฏิบัติการกิจ Cyber Caliphate, Information Operation และ เผยแพร่คำสอนศาสนา อิสลามแบบสุดโต่งสาย “Salafi” ที่เน้นการใช้วิถี jihad ด้วยวิธีรุนแรงแบบสุดโต่งเพื่อแสดงออกถึง ความเคร่งครัดทางความเชื่อโดยการอบรมสั่งสอน ไม่มีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนมีการสื่อสารที่สั้น ระหว่างผู้ที่เผยแพร่ความเชื่อกับผู้ที่ได้รับการบ่มเพาะ แต่ในทางตรงกันข้าม ฝ่ายรัฐหากจะทำการ ระวังยับยั้งการเผยแพร่ จะต้องทำตามขั้นตอนของกฎหมายตั้งแต่การขอหมายศาลไปจนถึงการ วางแผนการจับกุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับพลังและความเร็วของสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งด้วยความเชื่อซ้า และไม่ทันสมัยส่งผลให้ยังไม่สามารถเตรียมการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pisan, 2017) ในการ วิเคราะห์ส่วนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมการป้องกันและรับมือกับภัยคุกคามจาก Violent Extremism ที่อาจจะลุกลามเข้าสู่ไทยหรือที่หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเรียกว่า “Spilled Over” โดยจะแสดงให้เห็นว่าประเทศกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกเผยแพร่ฯ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ประเทศใดบ้าง? โดยข้อมูลส่วนใหญ่จะนำมาจากผลงานวิจัยของสถาบัน The Southeast Asia Regional Center for Counter Terrorism (SEARCCT) ที่ซึ่งเชี่ยวชาญเรื่องการก่อการร้ายในภูมิภาค และได้นำข้อมูล (ลับ) มาทำการวิเคราะห์ให้กับประชาคมข่าวกรองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ทราบ ถึงสถานการณ์ ซึ่งวัตถุประสงค์ในส่วนนี้ต้องการให้ผู้ศึกษาเอกสารวิจัยฉบับนี้ได้เล็งเห็นว่า หากไม่มี การป้องกันหรือสกัดกั้นที่เพียงพอและเหมาะสม การเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในสื่อสังคม ออนไลน์จะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติที่มีความน่ากลัวเพียงใดและอีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึง ตัวอย่างของความรุนแรงเกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งใน ที่สุดหากฝ่ายความมั่นคงของไทยยังไม่พร้อมเพื่อเตรียมการรับมืออย่างเหมาะสมตั้งแต่ปัจจุบัน การ “Spilled Over” ย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน

๑. ผลกระทบเรื่องการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในอินโดนีเซีย

จากรายงานของ สถาบัน New Mandala ของ Australian National University ระบุว่า อินโดนีเซียถึงแม้จะมีรัฐบาลมุสลิมสายกลางที่ปกครองประชาชนชาวมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลก และมีหน่วยงานด้านการข่าวและการต่อต้านการก่อการร้าย เช่น National Counter-Terrorism Agency (BNPT) ที่มีประสิทธิภาพแต่ก็เป็นประเทศที่รับผลกระทบจากเรื่องการเผยแพร่ความรุนแรง แบบสุดโต่งมากที่สุดภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Grealy 2019) เนื่องจากภูมิประเทศ

ที่เป็นหมู่เกาะจำนวนมากและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การดำเนินนโยบายสายกลาง จึงถูกต่อต้านและนำไปสู่การก่อเหตุรุนแรงจากกลุ่มเห็นต่างฯ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ได้แสวงประโยชน์จากช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเป็นที่เห็นได้ชัดเจน ๒ ประการคือ **ข้อแรก** ใช้ในประกาศให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายอย่างเปิดเผยเช่น เมื่อ ๑๕ ก.พ.๕๗ และ ๖ ก.ค.๕๗ ได้ใช้การสื่อสารแบบเข้ารหัส (Encrypted Apps) เชิญชวนให้ประชาชนออกมาเดินชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลและประชาชนทำการ Bayat และให้การสนับสนุนกลุ่ม ISIS ซึ่งต่อมาเมื่อ ๒๓ ก.ค.๒๐๑๔ นาย Abu Muhammad al-Indonesi ได้เผยแพร่คลิปลงใน YouTube ที่ชื่อว่า ‘Join the Ranks’ (ผู้เข้าชม ๖๘๔,๐๐๐ ครั้ง) มีเนื้อหาว่า “ให้พี่น้องชาวมุสลิมรับทราบว่าการปกป้องพระศาสนาและศาสนานั้นเป็นหน้าที่ ดังนั้นทุกคนจะต้องเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ ณ สมรภูมิที่ อิรัก/ซีเรีย” และปรากฏการณ์ที่นำสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้ในการ Recruit และเผยแพร่อุดมการณ์ที่สำคัญคือ เมื่อ ๒ ก.ค.๕๗ นาย Abu Bakar Bashir แกนนำด้านจิตวิญญาณของกลุ่มแบ่งแยกดินแดน Jamaah Anshorul Tauhid (JAT) ในอินโดนีเซียที่ประกาศผ่านสื่อเรียกร้องให้สมาชิกเข้าร่วมกับกลุ่ม ISIS (SEARCCT 2016 : 27-29) **ข้อสอง** ใช้ในการเผยแพร่และสอนศาสนาแบบสุดโต่งที่นำไปสู่การทำ Jihad ด้วยวิธีรุนแรงต่อผู้เห็นต่างในพื้นที่ต่างๆ และมีตัวอย่างที่ชัดเจนคือ โดยเมื่อ ๑๔ พ.ค.๖๑ เกิดเหตุระเบิดฆ่าตัวตายแบบครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกชาย ๒ คน (อายุ ๑๗ และ ๑๔ ปี) และ ลูกสาว ๒ คน (อายุ ๗ และ ๘ ปี) ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในภูมิภาค โดยหลังเกิดเหตุพบว่า นาย Tri Murtiono ผู้เป็นพ่อนั้นเป็นสมาชิก JAD และต้องการพาครอบครัวไปซีเรีย แต่ถูกขัดขวาง จึงได้ใช้ช่องทาง encrypted apps เพื่อเรียนรู้วิธีการก่อเหตุและการใช้ e-book: ‘Terrors manuals : suicide bomb’ ที่นำไปสู่การก่อกบฏเปิด ณ โบสถ์คริสต์และป้อมตำรวจ และนอกเหนือจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อประกาศให้การสนับสนุนฯ และการ radicalization รายงานของ SEARCCT (2016 : 46-47) พบว่ายังมีผู้เชี่ยวชาญทางด้าน IT ที่สนับสนุนให้มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Blogging) และการใช้ Mobile Banking เพื่อส่งเงินทุนให้บรรดา Lone Wolf ใช้สำหรับก่อเหตุอีกด้วย

ในการแก้ไขปัญหาด้าน CVE รัฐบาลอินโดนีเซียได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนและประธานาธิบดี Joko Widodo ได้ให้ความสำคัญจึงจัดประชุมสัมมนาเพื่อมอบนโยบาย “Moderate Islam Summit” ซึ่งมุ่งไปที่การป้องกันและระงับภัยร้าย (Preventive Measure) การเผยแพร่ข้อมูลทั้งในสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) โดยการปฏิบัติงานเป็นไปแบบ “Whole Nation Approach” ที่มีองค์ประกอบของ “Government และ Non-Government” ซึ่งทุกหน่วยงานของรัฐฯเช่น ทหาร ตำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับระบบ ดิจิทัล และ Information Technology และภาคเอกชนซึ่งรวมถึงกลุ่ม/สมาคมเยาวชนและองค์กรศาสนา โดยวัตถุประสงค์ให้สังคมและชุมชนร่วมมือในการรับมือกับ (Grealy, 2019)

๒. ผลกระทบเรื่องการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในมาเลเซีย

“500 children from Malaysia...brainwashed into following Islamic State ideology through e-mail and Social Media...”

จากรายงานของ SEARCCT 2016 (62-68) ระบุว่าในประเทศมาเลเซียมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ความรุนแรงสุดโต่งอย่างแพร่หลายมากกว่า ๖ ปีและปริมาณความถี่ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในห้วงตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ที่มีการประกาศของกลุ่ม ISIS ให้มีการสถาปนาพื้นที่ อิรัก และ ซีเรีย เป็นรัฐอิสลาม (Caliphate) โดยในห้วงเวลาดังกล่าว มีการสถาปนากลุ่มก่อการร้ายในมาเลเซีย ที่สาบานตนสวามิภักดิ์ (bayat) ต่อ ISIS เพื่อสถาปนาจังหวัดอิสลามบริสุทธ์สาขาเอเชีย (Wilayat of Asia) จำนวน ๗ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม Tandzim Al Qaeda Malaysia (2013), กลุ่ม Briged Khalid al-Walid (2014), กลุ่ม Darul Islam Malizia (DIM) (สถาปนาโดย Dr.Mahmud Ahmad แกนนำ ISIS ในเหตุการณ์ Marawi 2017), Briged Darul Islamiyah (2014), กลุ่ม Arakan Daulah Islamiyah (2014), กลุ่ม Fisabililah (2015), และกลุ่ม Daulah Islamiyah Malaysia (2015) โดยมี Dr.Mahmud (Abu Handzalah) (เสียชีวิตในสมรภูมียึด Marawi 2017) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในสนามรบและเคยได้เข้ารับการฝึกจากกลุ่มก่อการร้าย Al Qaeda และได้รับมอบหมายจากแกนนำของ ISIS ๒ ประการคือ **ข้อแรก** ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นำศาสนาหรืออิหม่ามในภูมิภาคและทำการ radicalization ให้กับผู้เข้าร่วมประกอบศาสนกิจ (Recruit) จากนั้นจึงนำไปสู่การ Bayat ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ **ข้อสอง** การปฏิบัติทำหน้าที่ตัวเตอรในการประกอบวัตถุระเบิดให้กับเยาวชนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Online-Tutorials) โดยจากรายงานของ SEARCCT และการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรอง ไทย-ฟิลิปปินส์ ครั้งที่ ๓๘ (ลับ) สอดคล้องกันว่านาย Mahmud และทีมงาน IT (Caliphate Brigade) ประสบความสำเร็จในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการ Radicalization โดยพบได้จากปรากฏการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ มีจำนวนนักรบต่างชาติจากมาเลเซียจำนวนกว่า ๑,๐๐๐ คนเดินทางไปร่วมรบที่ ซีเรีย และบุคคลเหล่านี้ได้มีการใช้ระเบิดแบบฆ่าตัวตาย (Suicide Bomber) ในการต่อสู้ เช่น เมื่อ ๒๙ ธ.ค.๕๘ มีชาวมาเลเซีย ๒ คน คือ Mohd Amirul Rahim และ Mohamad Salim ได้กระโดดสังหารตนเองเพื่อโจมตีกองกำลังต่อต้าน ISIS และยังมีรายงานเพิ่มเติมว่ามีเยาวชนอายุระหว่าง ๒ - ๑๓ ปี จำนวนประมาณ ๓๐๐ - ๕๐๐ คน ที่ได้รับการอบรมและรับการฝึกการก่อเหตุผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งพร้อมก่อเหตุรุนแรงในลักษณะของ homegrown terrorist และ lone-wolf (IEC 38th 2018 ; SEARCCT 2016 : 63-64) ซึ่งเป็นเพียงบางส่วนของตัวอย่างจากอันตรายของสื่อสังคมออนไลน์ที่กำลังนำความรุนแรงไปปลูกฝังให้เยาวชนชาวมาเลเซียเพื่อทำการก่อเหตุทั่วโลก

จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลมาเลเซียได้ให้ความสำคัญกับ CVE Program อย่างมาก โดยได้วางยุทธศาสตร์ที่มีองค์ประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ นิติบัญญัติ (กฎหมายเฉพาะ) การฟื้นฟู และการศึกษา (legislation Rehabilitation และ Education) ซึ่งในโปรแกรมนี้มีกฎหมายหลักที่ควบคุมคือ “Anti-Terrorism Legislation: Security Offences Act 2012 /SOSMA” โดยสาระที่สำคัญคือจะมีเจ้าหน้าที่ติดตามความเคลื่อนไหวของการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรุนแรงผ่านสื่อทั้งสื่อสังคมออนไลน์ และ Mainstream Media หากตรวจพบจะมีอำนาจการจับกุมผู้ต้องสงสัยทันทีและจะส่งตัวให้กระทรวงมหาดไทย และองค์กรศาสนา เพื่อดำเนินการเพื่อทำการบำบัดฟื้นฟูจิตใจและความคิดต่อไป (De-radicalized) และที่สำคัญเมื่อ เม.ย.๕๘ รัฐบาลมาเลเซียได้ออกแบบริเริ่มระบบการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของ “Jihad Concept Explanation Action Committee” ที่ประกอบด้วยบุคลากรจาก Department of

Islamic Development of Malaysia (JAKIM) และ กลุ่ม CSO และให้ความรู้กับนักเรียนทั่วประเทศ ถึงความหมายของ Jihad ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาเลเซียได้เน้นความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องการเข้าใจ ต่อลัทธิความรุนแรงที่เป็นการเข้าลี้ภัยเป็นหลัก

๓. ผลกระทบเรื่องการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในฟิลิปปินส์

การก่อการร้ายในฟิลิปปินส์เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยมีผู้ก่อเหตุหลาย กลุ่มเช่น กลุ่ม Abu Sayyaf และ กลุ่ม Moro National Liberation Front (MNLF) และการต่อสู้ ได้เดินทางมาถึงปี ๒๕๖๒ ที่กลุ่มเห็นต่างส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมหารือกับฝ่ายรัฐบาลที่นำไปสู่กระบวนการ สันติภาพมินดาเนา (Mindanao Peace Process) อย่างไรก็ตามก่อนที่การเจรจากลุ่มผู้ฝึกไฟ ความรุนแรงในพื้นที่ Mindanao ได้แก่ กลุ่ม Abu Sayyaf ได้สาบานตนสวามิภักดิ์ (bayat) เพื่อเข้า ร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย ISIS ผ่านทาง Facebook และได้ใช้สื่อดังกล่าวเรียกระดมพล FTFs เพื่อร่วม สถาปนารัฐอิสลามสาขาเอเชียโดยจากการวิเคราะห์ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน **แรกเริ่ม** ก่อนเกิดเหตุ ได้การปรากฏความเคลื่อนไหวของแกนนำหรือตัวแทน (Agencies) ของ ISIS ซึ่งได้แก่ ดร.มาห์มุด อติตอาจารย์มหาวิทยาลัยมาลายา สัญชาติมาเลเซีย ที่ประกาศสวามิภักดิ์ (Bayah) กับ ISIS และได้ เผยแพร่คลิป ลง YouTube เมื่อ ๒ ก.ค.๕๗ (SEARCCT ๒๐๑๖, หน้า ๘๑-๘๒) และหลบหนีเข้าไป ในบริเวณพื้นที่อิทธิพลของกลุ่ม Abu Sayyaf ในเวลาต่อมา เมื่อปี ๒๕๕๙ นาย Baghdadi ผู้นำทาง ศาสนาและแกนนำกรบิจิฮัด ISIS ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ประกาศแต่งตั้งนาย Islon Harawi เป็นอิมามแห่งอาเซียน (Emir of ASEAN) (Weiss, 2017) **ลำดับต่อมา** คือการระดมพลผ่าน Encrypted Apps ให้ FTFs เข้าพื้นที่ล่อแหลมหรือมีความขัดแย้งมาเป็นเวลานาน (Grey Conflict Territory) คือพื้นที่เมือง Marawi ซึ่งตั้งอยู่ห่างไกลจากการดูแลของฝ่ายปกครองและมีความเคลื่อนไหว ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดน Abu Sayyaf เหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ Turning Point คือก่อนเกิด เหตุยึดเมือง Marawi ได้มีกลุ่มแกนนำหลักของกลุ่ม Moro Islamic Liberation Front (MILF) เปิดการเจรจาสันติภาพกับทางการและมีการร่วมร่างกฎหมายเฉพาะเรื่องเขตการปกครองตนเอง ซึ่งทำให้มีกลุ่มหัวรุนแรง เช่น นายฮาปิลอน ไม่พอใจเพราะจะทำให้เกิดการสูญเสียพื้นที่และ ขอแยกตัวจากกระแสหลัก และได้ไปหาแนวร่วมอื่นเพื่อกลับมาขยายอำนาจใหม่ **ในขั้นที่ ๓** กลุ่มจะ รวบรวมหาแนวร่วมโดยการแบ่งปันอุดมการณ์หัวรุนแรงหรือมีอุดมการณ์แบบเดียวกันภายใต้ การประกาศ Caliphate ซึ่งทำให้กลุ่มที่สวามิภักดิ์กับ IS ซึ่งได้แก่ กลุ่ม Abu Sayyaf (บางส่วน), Jemahh กลุ่ม Islamiyah (JI) (นาย Hambali แกนนำถูกจับกุมที่ประเทศไทย) กลุ่ม MILF (บางส่วน) รวมทั้ง Sleeper cells และ Lone Wolf **ขั้นตอนสุดท้าย** เมื่ออุดมการณ์ได้ถูกส่งผ่านนักรบต่างชาติ และกลุ่มปฏิบัติการ IS ในพื้นที่สามารถทำการควมรวมสำเร็จจึงได้ยกระดับความรุนแรงไปสู่การยึดเมือง มาราวี (SEARCCT, 2016 : 81-87) จากขั้นที่ ๓ ฝ่ายความมั่นคงจะต้องตั้งคำถามว่าพื้นที่ Mindanao ที่ ISIS เข้ามาทำการยึดพื้นที่กว่า ๖ เดือนนั้นเป็นพื้นที่ที่ยากต่อการสื่อสารแล้วเหตุใดจึงมีการแบ่งปัน อุดมการณ์หัวรุนแรง ในบริเวณพื้นที่เสี่ยงต่อความมั่นคงจนในที่สุดบุคคลเหล่านี้สามารถเผยแพร่ ความเชื่อที่ผิดที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแสดงออกและต่อต้านอำนาจรัฐซึ่งเป็นประเด็น ที่รัฐบาลในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะต้องร่วมกันศึกษาว่าจะหาทางป้องกันการเผยแพร่ แนวความคิดแบบสุดโต่งแบบบูรณาการได้อย่างไร

จากการศึกษาพบว่าฟิลิปปินส์ประสบปัญหาเรื่องการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งเป็นเวลานาน กลุ่มเห็นต่างประจำถิ่นมักสาบานตนเข้าร่วมกับกลุ่มหัวรุนแรงระดับนานาชาติ (Transnational Terrorist Organization: TTO) จนกระทั่งมาถึงกลุ่ม Maute ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพลและ Radicalize แต่ในขณะที่ความรุนแรงยังคงดำเนินต่อไปรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้มีความพยายามในการรับมืออย่างต่อเนื่อง โดยในครั้งแรกเมื่อ ก.พ.๖๐ ได้มีการออก Republic Act No.9372 หรือ “Act to State and Protect Our People from Terrorism/Human Security Act of 2007” ซึ่งเป็นแนวทาง (guideline) ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกิจในการติดตามกลุ่มหัวรุนแรงแบบสุดโต่งทั้งในเรื่องการเผยแพร่อุดมการณ์ที่รุนแรงและติดตามตัวผู้สนับสนุนการกระทำผิด ต่อมาหลังจากเหตุการณ์ Marawi รัฐบาลได้แก้ไขกฎหมายโดยมีการเพิ่มมาตราและบทลงโทษต่อผู้เผยแพร่แนวคิดความรุนแรงแบบสุดโต่งภายใต้ “Preventing Terrorism Act of 2018” (Philippines Counter-Terrorism 2019)

สถานการณ์การเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

จากเอกสารวิจัย Counter Terrorist Trends and Analyses ของสถาบัน Rajaratnam School of International Studies (2019) ระบุว่ากลุ่มก่อการร้ายสากลนั้นไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.) ใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้ (จชต.) ที่เป็นประชาชนเชื้อสายมาเลย์มุสลิม เพราะทั้ง ๒ กลุ่มมีอุดมการณ์ที่ต่างกัน โดยกลุ่ม ผกร. มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนเพื่อปกครองตนเองภายใต้การนำของกลุ่ม Barisan Revolusi Nasional (BRN) แต่ในขณะที่กลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติเช่น ISIS หรือ Al Qaeda ที่กำลังทำการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งนั้น ต้องการให้กลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ (Local) ทำการสาบานตน (Bayat) และยึดครองอำนาจและพื้นที่เพื่อที่จะสถาปนารัฐอิสลามที่ปกครองด้วยกฎหมาย Sharia ภายใต้การนำของกลุ่มตนเอง ถึงแม้ว่าจะไม่พบความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างทั้ง ๒ กลุ่มแต่จากรายงานของหน่วยข่าวกรองทางทหาร (ขกท.จชต.สน.) ในห้วง ๒ ปีที่ผ่านมาพบว่ามียุคคลจำนวนหนึ่งให้ความสนใจติดตาม Facebook และ Application อื่นๆ ของกลุ่ม ISIS อย่างต่อเนื่องและในบางครั้งในการจับกุมผู้ต้องหาเช่นในกรณีจากการจับกุม นาย Wae-Eya เมื่อ เม.ย.๖๑ ที่ อ.เจาะไอร้อง พบว่าในตัวของผู้ต้องหาหามีเครื่องหมาย ISIS และจากการเจาะ Facebook และ Telegram (application ลับ) ส่วนตัวพบว่านาย Wae-Eya ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการ Recruit ชายชวามาเลเซียจำนวน ๙ คน เพื่อเตรียมก่อเหตุรุนแรง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการปฏิบัติการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งเป็นการกระทำที่ไร้พรหมแดน โดยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถทำให้บุคคลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถเชื่อมโยงพูดคุยกันได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญคือการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ได้เดินทางมาถึงประเทศไทยแล้ว ต่อมาจากการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ผลงานของ ISIS (2019) กับรายงานของ ขกท.จชต.สน. มีความเห็นที่ตรงกันว่า นักรบ/เยาวชนรุ่นใหม่ใน จชต. เริ่มมีความเบื่อหน่ายต่อการดำเนินงานของ BRN ซึ่งในที่สุดนักรบกลุ่มใหม่เหล่านี้อาจจะหันไปศึกษาอุดมการณ์ต่างๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จนในที่สุดอาจจะแยกการปฏิบัติจากกลุ่มเดิม

สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่าประเทศไทยยังไม่ได้มีการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามจากการเผยแพร่ความรุนแรงในสื่อสังคมออนไลน์แม้ว่าประเทศไทยนั้นได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ

ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๓ (ชื่อเดิม ศูนย์ประสานงานรักษาความปลอดภัยคอมพิวเตอร์ ประเทศไทย) โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ภายใต้สังกัดของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์

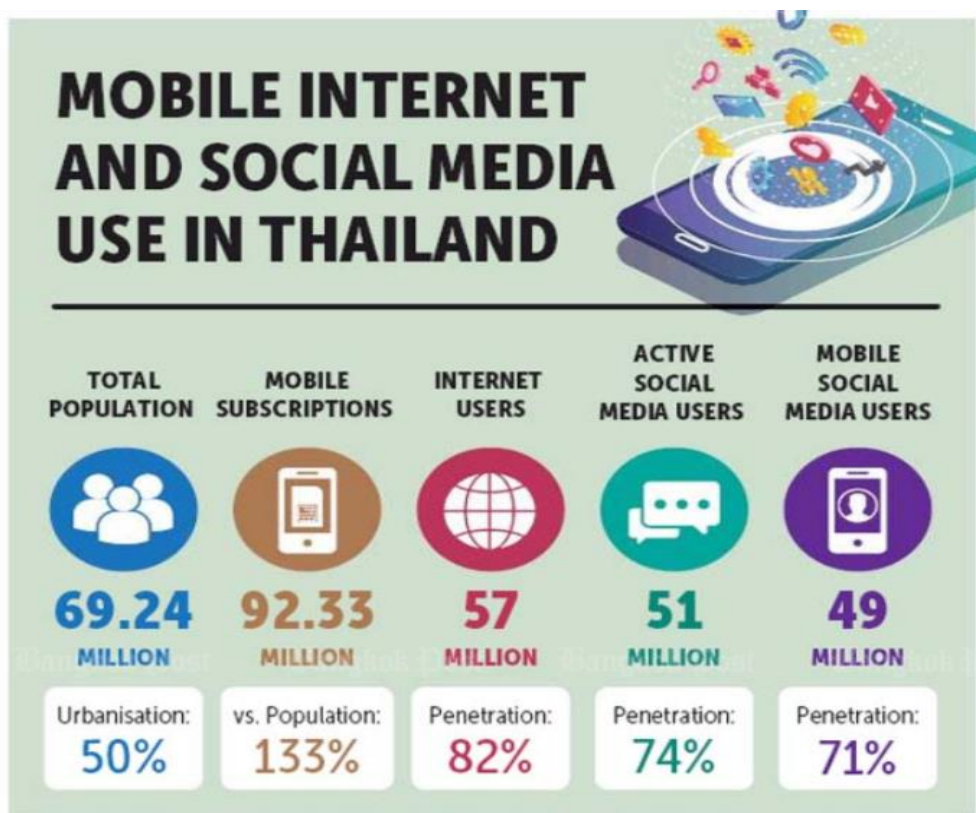
และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีภาระหน้าที่หลักเพื่อตอบสนองและจัดการกับเหตุการณ์ความมั่นคงปลอดภัยคอมพิวเตอร์ (Incident Response) และให้การสนับสนุน ที่จำเป็นและคำแนะนำในการแก้ไขภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยทางด้านคอมพิวเตอร์ รวมทั้งติดตามและเผยแพร่ข่าวสารและเหตุการณ์ทางด้านความมั่นคงปลอดภัยทางด้านคอมพิวเตอร์ต่อสาธารณชน ตลอดจนทำการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือและแนวทางต่างๆ ในการปฏิบัติเพื่อเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยในการใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งในปัจจุบันภารกิจของไทยเซิร์ตถูกโอนย้ายมาสังกัดอยู่ภายใต้ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ สพธอ. และเปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาและได้เตรียมการรับมือแล้ว เพื่อให้สอดคล้อง และเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้ายที่หันมาใช้สงครามไซเบอร์ คือ การเตรียมการในส่วนแรกรัฐบาลไทยจำเป็นที่จะต้องรีบกลไกใหม่เพื่อความปลอดภัยของประเทศชาติ และจะต้องกล้า ที่จะต้องถูกวิจารณ์ในเรื่องของสิทธิของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบจาก (ร่าง) พรบ. ว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ โดยมอบหมายให้ รมต. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นประธาน “คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ” โดยใน หมวด ๕ มาตรา ๓๕ แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการรออนุมัติ (สปธอ. ๒๐๑๗) เพราะหากกฎหมายนี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้ย่อมส่งผลกระทบต่อ โครงการ Thailand ๔.๐ ที่จะขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างแน่นอน สำหรับการเตรียมการในส่วนที่สอง เกิดขึ้นแล้วในช่วงปี ๒๕๕๙ โดยได้มีการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเรื่อง “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์” (Computer - Related Crime Act (CCA)) ให้มีความทันสมัยและตอบรับกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของยุคศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีหน่วยงานราชการ เช่น กองบัญชาการกองทัพไทย ได้เริ่มมีการจัดตั้ง สำนักสงครามไซเบอร์ แต่มีการลุกขึ้นมาต่อต้านของกลุ่ม Human Rights Watch ที่กล่าวหาว่าฝ่ายรัฐใช้อำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน “เรื่องการแสดงความคิดเห็นและการพูดโดยเสรีตามหลักสากล” อย่างไรก็ตามช่วงเดือน ธ.ค.๕๙ ทางกรได้ให้เหตุผลว่าการบังคับใช้มาตรา ๑๔ (๑) และ (๒) ดังกล่าวมีไว้เพื่อป้องกันและตรวจสอบการเกิดเหตุร้าย เช่นการก่อการร้ายโดยเพิ่มอำนาจในเรื่องของการเซนเซอร์หากมีการสงสัยว่า ข้อความใดมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิด "ความตื่นกลัวในที่สาธารณะ" หรือ ทำลาย "การรักษาความสงบหรือความปลอดภัยด้านความเศรษฐกิจและสังคมหรือโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ หรือผลประโยชน์แห่งรัฐ" โดยหากตรวจพบผู้ใช้บริการ เช่น “สื่อสังคมออนไลน์ Platforms” และ “Access Providers” ต้องให้ความร่วมมือในการลบข้อมูลหรือป้องกันในการเผยแพร่ข้อมูลหรือบทความที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ส่วนภายใต้มาตรา ๑๖/๑ และ ๑๖/๒ ได้ให้อำนาจศาลในการสั่งให้ยกเลิกหรือทำลาย ข้อความที่เป็นเท็จหรือส่งผลให้เกิดภัยต่อบุคคลและ/หรือสาธารณะจากระบบอินเทอร์เน็ต และระบบคอมพิวเตอร์ภายใต้การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย (Amended) มีการเพิ่มอำนาจในการตรวจสอบเช่น มาตรา ๑๘ (๒) และ

(๓) ได้ให้อำนาจฝ่ายรัฐในการเข้าถึงข้อมูลการสนทนาหรือส่งข้อมูล (Traffic Data) มาตรา ๒๐ (๓) ได้มอบอำนาจแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้กับ คณะทำงานของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการตรวจสอบข้อความหรือข้อมูล ที่ไม่เหมาะสมหรือส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการขออำนาจศาล

ให้สั่งดำเนินการต่อกระทำที่ไม่เหมาะสมและยังได้ให้อำนาจกับคณะทำงานในการสืบสวนและลงโทษทางอาญาหากตรวจพบการกระทำผิด อย่างไรก็ดีตามมีการถกเถียงระหว่างนักเคลื่อนไหวทางมนุษยชน นักนโยบาย และนักวิชาการสายสังคมศาสตร์ในช่วงที่ผ่านมาอย่างกว้างขวาง โดยทุกฝ่ายพยายามหาแนวทางเรื่องการสร้างสมดุลในโลกไซเบอร์ เพราะในด้านหนึ่ง ผู้ใช้บริการออนไลน์ต่างๆ มักอ้างถึงสิทธิและเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร และการเป็นเจ้าของสินทรัพย์ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ แต่อีกด้านหนึ่งภาครัฐก็อ้างสิทธิและอำนาจโดยชอบธรรมที่จะมุ่งส่งเสริมความมั่นคงทางไซเบอร์และประเทศ รวมถึงสวัสดิภาพของประชาชน ที่มีบทบาทในการเข้ามาสอดส่องดูแลและแทรกแซงตามที่เห็นว่าเหมาะสม เช่น การสกัดกั้นเนื้อหาในเว็บไซต์ที่ไม่พึงประสงค์ การควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชน และปฏิบัติการเพื่อต่อสู้หรือป้องกันภัยจากผู้ก่อการร้ายในโลกไซเบอร์ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๓-๒ : จำนวนผู้ใช้ internet ในไทย

ที่มา : จำนวนผู้ใช้ internet ในไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๒

การดำเนินการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการทำเอกสารฉบับนี้ จะพบว่าประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้ทำการวิจัยซึ่งได้ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ต่างมีมุมมองเรื่องการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งที่ต่างกัน โดยในกลุ่มที่มองถึงรากเหง้าของปัญหาซึ่งได้แก่ประเทศที่มีประชากรมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ได้เน้นไปที่การให้ความรู้ โดยมาเลเซียมองว่าการแก้ปัญหาที่ควรเริ่มจากการปลูกฝังในระบบการศึกษา ในขณะที่ทางอินโดนีเซียมองการเผยแพร่ความรุนแรงว่าเป็นการกระทำของการก่อการร้าย อย่างไรก็ตามของประธานาธิบดี Widodo ได้แก้ไขปัญหานี้ในทิศทางเดียวกับมาเลเซีย ที่มุ่งเน้นความร่วมมือในทุกภาคส่วนทั้งองคาพยพ (National Collaboration) ระหว่างหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมด เอกชนและองค์กรศาสนาถึงแม้ว่าแต่ละประเทศจะออกกฎหมายการกระทำผิดที่ต่างกัน แต่ทั้ง ๒ ประเทศมุ่งการใช้ความร่วมมือของทุกองค์กรเพื่อลดความผิดพลาดในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ ให้เป็นไปในทิศทางที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างข้อมูลเดิมและข้อมูลใหม่

ในส่วนประเทศไทยจากการทำงานร่วมกันระหว่างกรมข่าวทหารกับสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) พบว่ายังคงมีการดำเนินการไปแบบระมัดระวัง เนื่องจากยังไม่ได้รับผลกระทบต่อการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งอย่างชัดเจนโดยปัจจุบันความรับผิดชอบจะอยู่ภายใต้ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ภายใต้สังกัดของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (DE) มีภาระหน้าที่หลักเพื่อตอบสนองและจัดการกับเหตุการณ์ความมั่นคงปลอดภัยคอมพิวเตอร์ (Incident Response) และให้การสนับสนุน ที่จำเป็นและคำแนะนำในการแก้ไขภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยทางด้านคอมพิวเตอร์รวมทั้งติดตามและเผยแพร่ข่าวสารและเหตุการณ์ทางด้านความมั่นคงปลอดภัยทางด้านคอมพิวเตอร์ต่อสาธารณชน ตลอดจนทำการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือและแนวทางต่างๆ ในการปฏิบัติเพื่อเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยในการใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตามปัญหาคือการเตรียมการรับมือในระดับภูมิภาคยังไม่มีความสะดวกคล่องรวมทั้งการปฏิบัติภารกิจร่วมกับมิตรประเทศ

ผลกระทบและปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาวิจัยพบว่าการใช้มาตรการ Counter Violence Extremism หรือ “CVE-isation” โดยเฉพาะทางสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีอุปสรรคหลายประการเช่น ๑. ความร่วมมือระดับภูมิภาคและนานาชาติ เนื่องจากโครงการดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้ที่ประเทศใดประเทศหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียวเพราะผู้ก่อเหตุและผู้ติดตามแนวคิดลัทธิหัวรุนแรงแบบสุดโต่งนั้นได้พูดคุยหรือถูกอ้างสมอง

(Radicalization) ผ่านอินเทอร์เน็ตทั้งในห้อง Chat ลับ หรือ Encrypted Applications ที่อาจจะมาจากประเทศอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นการผิดหลักรัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิเสรีในการแสดงออกต่างๆ ๒. เรื่อง “Security Risk” โดยเฉพาะการขาดการฝึกฝนที่เหมาะสมต่อเจ้าหน้าที่เข้าปฏิบัติการกิจด้าน CVE นั้น บางคนหรือ บางหน่วยงานอาจถูกฝึกฝนมาให้ใช้อำนาจแบบ Offensive Approach ที่จะต้องกระทำด้วยความนุ่มนวลผ่าน “Soft Power” เป็นหลัก และจากเอกสารวิจัยของ อาจารย์ Grealy (2019) แห่ง New Mandala พบว่าอินโดนีเซียกำลังประสบปัญหาเรื่องหน่วยงานด้าน CVE ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ในบางครั้งการทำงานยังเป็นไปลักษณะที่อคติต่อกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน และบางครั้งยังเข้าใจผิดว่าภารกิจของตนเองคือ Counter-Terrorism ๓. การขาดการประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยงาน ด้าน CVE และองค์กรอิสระ (Private Sector : CSO) ในระดับนานาชาติ เพราะการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ นั้นบางองค์กรมองว่าเป็นสิทธิและหน้าที่องค์กรของตนต้องปกป้อง โดยบางครั้งในบางประเทศที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิมได้ออกนโยบาย CVE Program ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมื่อคติต่อศาสนาหรือชาติพันธ์ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องอธิบายข้อแตกต่างระหว่าง “Radicalisation” “Extremism” และ “Violent Extremism” ให้ชัดเจน

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๓ เป็นการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และศึกษาผลกระทบต่อภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑ สรุปได้ว่านับจากกรณี นาย Abu Bakar Bashir ที่ใช้สื่อสาธารณะแสวงประโยชน์ในการเผยแพร่อุดมการณ์และนำไปสู่การเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลอินโดนีเซีย เข้าร่วมกับ ISIS เพื่อสถาปนารัฐอิสลามไปจนถึงเหตุการณ์ยึดเมือง Marawi ของฟิลิปปินส์ เมื่อช่วง เม.ย.๖๐ ที่มีกลุ่มหัวรุนแรงผู้ฝึกฝ ISIS ที่มี นาย Isnilon Hapilon และพี่น้องครอบครัว Maute Abdullah และ Omarkhayam Romato ได้ประกาศว่า “ธงดำของ IS ได้ถูกปักลงบนภูมิภาคอาเซียนแล้ว” โดยสิ่งที่น่ากลัวอย่างยิ่งคือการที่กลุ่มก่อการร้ายสามารถยึดเขตเมือง (Soft Target) อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในทวีปเอเชีย ดังนั้นประเด็นที่สำคัญคือการหาว่า **อะไรคือจุดเชื่อมโยงหรือสิ่งใดที่ทำให้กลุ่มหัวรุนแรงเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงและประสานการปฏิบัติการต่างๆ ทั่วทุกพื้นที่ (Coordinating) ซึ่งที่ผ่าน**

ม ๑ ย ๕

ไม่มีเอกสารวิจัยดำเนินการศึกษาเพื่อหาคำตอบที่สามารถนำไปใช้ในลักษณะแบบการเตรียมการ (preventive measure) แต่มักจะถูกนำมาวิเคราะห์หลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้น ซึ่งในบทที่ ๔ และ ๕ ของบทความนี้มุ่งที่จะศึกษาเพื่อนำไปเป็นสารตั้งต้นเพื่อประยุกต์ใช้สำหรับการเตรียมการรับมือของภัยคุกคามที่อาจลุกลามมาสู่ประเทศไทย (spilled over) โดยการวิเคราะห์เป็นไปลักษณะตามหลักการของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (IR) แบบ Comparative Politics ที่จะต้องถอดบทเรียนเพื่อนำมาเทียบเคียงกับและวิเคราะห์อนาคตของกลุ่มก่อการร้าย/กลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่อื่นๆ ทั่วภูมิภาคอาเซียน

จากการศึกษาประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคอาเซียนในบทที่ ๓ นี้พบว่าในยุคทศวรรษที่ ๒๑ ภัยคุกคามที่เป็นอันตรายและยากต่อการควบคุมที่สุดคือ **กลุ่มผู้ฝึกฝึลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งทั้งในพื้นที่เขตเมืองจนถึงพื้นที่ห่างไกลตามป่าเขาลำเนาไพร**มีขีดความสามารถในเรื่องของ **การใช้เทคโนโลยี** ที่นำไปสู่การเข้าถึงของเครื่องมือสื่อสารคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการประสานงาน การระดมพล การสอนวิธีการก่อเหตุรุนแรง และการเผยแพร่แนวความคิดแบบสุดโต่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ได้ตกไปสู่มือของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ต้องการแสดงออกทางความคิดด้วยวิธีการรุนแรงและนำไปสู่การก่อเหตุในทั้ง ๓ ประเทศ หากจะกล่าวเฉพาะภูมิภาคอาเซียน สิ่งที่ฝ่ายความมั่นคงควรจะต้องเริ่มตระหนัก คือ การเตรียมการรับมือหรือป้องกันที่แบบต่างคนต่างทำนั้นล้าสมัย เพราะกลุ่มหัวรุนแรงต่างๆ ในภูมิภาคเช่น กลุ่ม Abu Sayyaf หรือกลุ่ม Jemaah Islamiyah ได้หันมาใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยในการก่อเหตุและต่อสู้กับภาครัฐผ่านสงคราม Information Operation เช่นกันซึ่งแสดงให้เห็นว่าสนามรบด้านสงครามจิตวิทยานั้นทุกฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน

บทที่ ๔

แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การศึกษาในบทที่ ๔ เป็นการศึกษาในบริบทเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยของบทที่ ๒ โดยมีลำดับการศึกษาดังนี้

๑. วิเคราะห์ผลกระทบและปัญหาอุปสรรค

๒. กำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๓. สรุป

ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เป็นยุคที่ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร (Revolution of Digitalization & Information Technology (IT)) เป็นส่วนสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยรัฐบาลทั่วโลกได้หันมาทบทวนกฎหมายข้อบังคับและหน้าที่ของหน่วยงาน เพื่อก้าวให้ทันต่อยุคสมัยซึ่งรัฐบาลไทยเองได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวฯ เช่นกันจึงประกาศยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกหรือ “Thailand 4.0” ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ซึ่งประเด็นภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กำลังลุกลามไปทั่วโลก (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ๒๕๕๙) ไม่ว่าจะเป็นการโจมตีระบบธนาคาร ๕ แห่งในรัสเซียไปจนถึงเหตุการณ์ที่กลุ่ม Anonymous โจมตีออสเตรเลียนจนสามารถปิดเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐบาลและรัฐสภาเพื่อประท้วงความพยายามของรัฐบาลออสเตรเลียในการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาประเทศนั้น มีสิ่งที่เราต้องสร้างสมดุลเสมอในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และหลักสิทธิเสรีภาพในการใช้สื่อ ผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้ยังเชื่อมโยงไปยังภูมิทัศน์ (Landscape) ของความมั่นคงของชาติที่เปลี่ยนไปด้วยจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ผู้นำและผู้บริหารทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีคิด (Mindset) โดยต้องร่วมมือกัน และต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่า สิ่งที่เรากำลังเผชิญไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีคิดเดิมๆ อีกต่อไป เพราะกลุ่มผู้นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่งได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและอุดมการณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นภารกิจของฝ่ายความมั่นคงที่จะต้องหาจุดสมดุลระหว่างการคุกคามเสรีภาพและการป้องกัน และปราบปรามการเผยแพร่ความรุนแรงบนสื่อสังคมออนไลน์ (Hoffman 2017 : 204-209)

การศึกษาวิจัยของบทนี้ที่จะแสดงให้เห็นถึงภัยคุกคามที่ประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องเตรียมการเพื่อป้องกันและรับมือกับภัยคุกคามของโลกในยุคดิจิทัล (Digital) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งหากฝ่ายรัฐใดรัฐหนึ่งไม่มีความพร้อมที่จะรับมือ ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศพันธมิตร (Over) เพราะระบบการสื่อสารโดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์นั้นรวดเร็วและสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมี ๒ ประเด็นหลักที่ต้องการวิเคราะห์ คือ “การเผยแพร่ลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งในประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีความเชื่อว่าเป็นภัยที่ใกล้ตัวแล้วหรือยัง” และ “ประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ ได้มีการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งหรือไม่” โดยได้ศึกษาประเด็นที่สำคัญเหล่านี้ผ่านคำอธิบาย ที่ได้มีการแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรก เป็นการอธิบายให้เห็นภาพรวมของสงครามไซเบอร์ เพื่อปูพื้นฐานความเข้าใจและเชื่อมโยงกับวิวัฒนาการ ในการใช้เทคโนโลยีและ สื่อสังคมออนไลน์เผยแพร่ความรุนแรงในการการระดมพล และโจมตีเว็บไซต์ของฝ่ายตรงข้ามจนเรียกได้ว่าเป็นองค์กรก่อการร้ายทางไซเบอร์ (Cyber Terrorism) ส่วนที่สองจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการก่อการร้ายทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และส่วนสุดท้าย บทความนี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเพื่อเตรียมแนวทางการรับมือของประเทศไทยในการปรับตัวตั้งรับและปราบปรามภัยคุกคาม (Hoffman 2017 :231-233)

วิเคราะห์ผลกระทบและปัญหาอุปสรรค

สงครามจิตวิทยา (Psychological Operations: PSYOP)

“the ends justify the means...”

Niccolo Machiavelli (1467-1527)

ในการชนะสงครามในยุคทศวรรษที่ ๒๑ นั้น Dr.Post อดีตเจ้าหน้าที่ของสำนักข่าวกรองกลาง Central Intelligence Agency (CIA) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านปฏิบัติการจิตวิทยา ซึ่งต่อมาเป็นอาจารย์วิชาจิตวิทยาการเมือง และวิชาการต่อต้านการก่อการร้ายแห่งมหาวิทยาลัย George Washington สหรัฐฯ ได้อธิบายว่าชัยชนะในสงครามนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการรบตามแบบแต่เพียงอย่างเดียว หากจะต้องใช้ควบคู่ไปกับสงครามพิเศษ ในแขนงของ **สงครามจิตวิทยา: PSYOP** ที่จะนำไปสู่ชัยชนะอย่างเด็ดขาดโดยจากการวิเคราะห์พบว่า PSYOP ไม่ได้เป็นกลยุทธ์ใหม่และได้มีการใช้เป็นระยะเวลานาน หากจะแตกต่างกันแต่เพียงเครื่องมือ (Means) ซึ่งจะเห็นตัวอย่างในห้วงสงครามเย็น (Cold War) ที่รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้เครื่องมือคือหนังสือพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ เพื่อปลุกฝังแนวคิดแบบสุดโต่งและสร้างความเกลียดชังให้กับประชาชนในประเทศและชาติพันธมิตรโดยมีเป้าหมาย (End) ให้มีความรู้สึกต่อต้านและนำไปสู่ความเกลียดชังคอมมิวนิสต์ซึ่งปัจจุบันวิธีการเช่นนี้ไม่ได้จำกัดแต่เพียงฝ่ายปกครองประเทศนำมาดำเนินกลยุทธ์ด้าน PSYOP แต่กลุ่มผู้นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง (Violent Extremists: VE) ได้มีการใช้ปฏิบัติการข่าวสาร (IO) เช่นกัน ดังนั้นฝ่ายความมั่นคงจะต้องเข้าใจในเรื่องของรูปแบบการปฏิบัติการข่าวสารโดย IO ที่แบ่งออกเป็น ๔ แขนงได้แก่ การปฏิบัติการจิตวิทยา (Psychological Operation) การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) การวิเทศสัมพันธ์ทาง

สื่อมวลชน (Media Relations) และการลวงทางทหาร (Deception) (ร.ร.เสธ.ทบ.) ซึ่งหากพิจารณา ดูแล้วความหมายของ IO นั้นมีส่วนที่คล้ายกับ “สงครามไซเบอร์” (Cyber Warfare) ของยุคศตวรรษ ที่ ๒๑ และสิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญของบทความนี้คือการมองถึง ๒ ปัญหาใหญ่ที่มากับ Social Network คือ ข้อแรกเรื่อง การโฆษณาชวนเชื่อที่ทำให้เกิดการกระตุ้น (Lone wolf) ที่เป็นบุคคล ที่นิยมความรุนแรงให้ออกมาปฏิบัติการก่อการร้ายและทำลายความมั่นคง ข้อสองเรื่องการระดมพล (Recruit) ที่เป็นการเชิญชวนให้สมาชิกใหม่เข้ามาทำการศึกษา, เข้าร่วมกระบวนการ, จนนำไปสู่ทำ การสาบานตนเพื่อทำการสวามิภักดิ์ (Bayat) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์(Berger & Stern 2015 : 101-104 ; Hoffman 2017 : 231-233) เช่นกรณี เมื่อปี ๒๕๕๗ นาย Abu Baker Bashir แกนนำกลุ่ม Jemaah Islamiyah ได้ประกาศ bayat ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ระหว่างที่ถูกคุมขัง

๑. ปัญหาและอุปสรรคจากการป้องกันและรับมือกลุ่มหัวรุนแรงแบบสุดโต่ง ในภาพรวม

จากบทที่ ๓ แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน กลุ่มก่อการร้าย เช่น กลุ่ม Islamic State (IS) ที่มีความสามารถในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สั่งการและระดมกำลังกลุ่มคน หัวรุนแรงแบบสุดโต่งให้เข้ายึดพื้นที่ในอิรัก/ซีเรีย และยังได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง และในที่สุดด้วยเครื่องมือสื่อสารที่มีความเร็วและราคาถูกลงส่งผลให้แนวความคิดรุนแรงๆ ได้เดินทางมา สู่ประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังเช่นเหตุการณ์ยึด Marawi ในฟิลิปปินส์ (๒๓ พ.ค. - ๑๗ ต.ค.๖๐) และมีการก่อเหตุโจมตีอีกหลายครั้งอย่างต่อเนื่องจนมาถึง เหตุการณ์ล่าสุดที่เป็นปรากฏการณ์ใหม่ในภูมิภาคๆ คือการใช้ระเบิดฆ่าตัวตายแบบครอบครัว (Family Suicide Bombers) ที่ประกอบด้วยสมาชิกพ่อแม่ และ ลูกๆ ในเมืองสุราบายา โดยทั้ง ๒ เหตุการณ์ผู้ก่อเหตุได้ใช้ Facebook เป็นสื่อกลางในการสาบานตน (Bayat) และ เรียนรู้วิธีการก่อเหตุ และนี่คือสิ่งที่น่ากลัวสำหรับฝ่ายความมั่นคงของไทยและประเทศกลุ่มเสี่ยงๆ ที่จะต้องร่วมมือในการ ป้องกันในระดับภูมิภาค (Regional Collaboration) **เพื่อไม่ให้มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์กระตุ้น หรือฝึกให้กลุ่มผู้ฝึกฝึความรุนแรงๆ ทำการก่อเหตุ ณ ประเทศใดประเทศหนึ่ง** ซึ่งความร่วมมือ ลักษณะนี้มีความสำคัญต่อความมั่นคงของภูมิภาค จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาแต่ละ เหตุการณ์เพื่อเป็นการป้องกันและป้องปรามไม่ให้เกิดเหตุในราชอาณาจักรไทย ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่าในการยึดพื้นที่แต่ละทวีปของกลุ่ม IS จะมีเงื่อนไขและเหตุผลของความสำเร็จที่แตกต่างกัน ออกไป แต่ในภาพรวมเป้าหมาย (End) คือการยึดพื้นที่และประกาศให้เป็นรัฐอิสลามสอดคล้องกับ เอกสารฉบับนี้กำลังทำการศึกษาคือในเรื่องเครื่องมือ (Means) ที่ใช้ในเผยแพร่แนวความคิดเพื่อการ ควบคุมมวลชนและการยึดครองพื้นที่โดยในส่วนของ**ควบคุมมวลชน**จะพบว่าอาศัย ๒ หลักการ **ประการแรก** โดยเผยแพร่ความรุนแรงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งการใช้ Hard Power ของกลุ่ม IS สร้างความหวาดกลัวโดยมีการควบรววมกลุ่มหัวรุนแรง (Violent Extremists) ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลาหลายปีและได้สังหารกลุ่มที่ไม่สาบานตนสวามิภักดิ์ (Bayat) อย่าง โหดเหี้ยมจนทำให้มีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง **ประการที่สอง** ส่วนในการควบคุมและการสนับสนุนจาก ประชาชนนั้น กลุ่ม IS ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเรื่อง Soft Power ด้วยการประกาศอุดมการณ์ว่าบริเวณ พื้นที่ปฏิบัติการ (AO) ของกลุ่ม IS นั้นถือได้ว่าเป็น “ดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิม” และการเข้ามา

รุกรานของชาติตะวันตกและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย Sharia ยังเปรียบเทียบเสมือนการละเมิดความเป็นชุมชนของชาวมุสลิมทั้งหมด

ในยุคศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของยุคดิจิทัล ทำให้การเข้าถึงและเผยแพร่ของระบบข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้ง่ายและมีราคาถูก ส่งผลให้เกิดการสร้างระดับของความเท่าเทียมในการอ่าน เขียน หรือแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อต่างๆ ได้อย่างเสรี รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์และสื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) เปรียบเสมือนดาบ ๒ คม เนื่องจากการให้สิทธิเสรีภาพโดยไม่มีการควบคุมนั้นย่อมมีผลร้ายเช่นกัน โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลายและครอบคลุมไปทั่วโลกซึ่งมีความแตกต่างเรื่องความเชื่อ ลัทธิ ศาสนา หรือ อุดมการณ์ ซึ่งบุคคลหรือองค์กรที่เป็นภัยต่อสังคมเช่น องค์กรการก่อการร้ายได้มีการแสวงหาประโยชน์ในการเผยแพร่แบบสุดโต่งไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก รวมถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยหลัก ๒ ประการที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญของภูมิภาคคือ

๑.๑ การอ้างตามหลักเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการแสดงออกทางความคิดภายใต้ผู้นำแห่งโลกเสรีนิยมประชาธิปไตยอย่างสหรัฐอเมริกา (Freedom of Expression & Freedom of Speech: The US's First Amendment) ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หมายถึงสิทธิที่เราสามารถที่จะแสดงออกหรือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดหรือความเห็น ทั้งด้วยการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือ ไม่ว่าจะบนหน้ากระดาษหรือในโลกออนไลน์ ตลอดจนในรูปแบบอื่นๆ เช่น เสียงเพลง ภาพถ่าย ภาพกราฟฟิกหรือภาพเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้การโฆษณาชวนเชื่อด้วยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ก่อการร้ายสามารถเผยแพร่ความรุนแรงเช่น Jihadist Propaganda หรือ Recruit เหล่าบรรดา Lone Wolf หรือ Sleeper Cell ได้อย่างง่ายดาย (Berger & Stern 2015 : 101-104)

๑.๒ การเข้ามาและวิวัฒนาการที่รวดเร็วของสื่อสังคมออนไลน์และ Application เช่น Facebook Instagram Line และ Twitter ส่งผลให้การออกกฎหมาย ข้อบังคับ ในการควบคุมหรือป้องกันภัยคุกคามต่างๆ มีความล่าช้าเพราะการออกกฎหมายต่างๆจะต้องใช้เวลาในการดำเนินการและพิจารณาเป็นเวลานาน อย่างเช่น หลังจกเหตุการณ์ ๙/๑๑ รัฐบาลออสเตรเลียได้มีการปรับปรุงการออกกฎหมายควบคุมตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยเริ่มพิจารณาปี ๒๕๔๔ และ เริ่มมีการบังคับใช้เมื่อปี ๒๕๖๐ (Stephen, 2004) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ก่อการร้ายและผู้ให้การสนับสนุนได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์อย่างรวดเร็ว แต่ฝ่ายรัฐกลับไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

๒. ปัญหาการป้องกันและรับมือกลุ่มหัวรุนแรงแบบสุดโต่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากการศึกษาเอกสารวิจัยและประสบการณ์จากการทำงานด้านการข่าวและเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรอง (IEC) กับหน่วยข่าวของประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าประเทศกลุ่มเสี่ยงทั้ง ๔ ประเทศมีความแตกต่างของปัญหาที่นำไปสู่การก่อเหตุรุนแรงซึ่งสามารถแยกได้เป็น ๓ ปัจจัย (Motivation Factors) ที่เป็น Pull Factor คือ ศาสนา สังคม การเมือง (การแบ่งแยกดินแดน) จนนำไปสู่การรอโอกาสให้มีผู้นำที่สามารถนำความคิดหรืออุดมการณ์ของตนให้เกิดขึ้นจริง (Push Factor) และการมี สื่อสังคมออนไลน์ที่มาเป็นตัวประสานระหว่าง Push Factor

และ Pull Factor โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือประเทศที่มีปัญหาเรื่องศาสนาและสังคม โดยกลุ่มเคร่งศาสนาเป็นตัวกระตุ้น (Religious & Social Motivation) และกลุ่มที่สองคือประเทศที่มีปัญหาเรื่องการเมืองโดย ข้อเรียกร้องคือการแบ่งแยกดินแดน (Political Motivation) ที่ไม่เกี่ยวกับความขัดแย้งทางศาสนา

กลุ่มแรก ได้แก่ มาเลเซียและอินโดนีเซีย โดยที่ทั้ง ๒ ประเทศมีกฎหมายที่ในลักษณะเชิงรุกซึ่งส่งผลให้มีการจับกุมผู้นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่งและผู้สนับสนุนผ่านสื่ออย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในอินโดนีเซียที่มีหน่วยงานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีมาตรฐานอย่างหน่วยต่อต้านการก่อการร้าย “Detachment 88” ยังคงประสบกับปัญหาความรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อยทางศาสนาเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มมุสลิมเคร่งศาสนาในประเทศเรียกร้องให้รัฐบาลเข้มงวดในการใช้หลักการและกฎหมายตามหลักการของ Sharia Islamic Law และเดินหน้าเข้าสู่การเป็นรัฐอนุรักษ์นิยมเคร่งศาสนาไม่ต่างจากประเทศอย่างซาอุดีอาระเบีย หรือปากีสถานและใช้วิธีการแก้ไขปัญหานั้นเน้นไปทาง Hard Power ซึ่งในที่สุดกลุ่มที่เห็นต่างเหล่านี้จึงต้องหาทางออกไปร่วมมือกับองค์กร/ลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งจากนอกประเทศ แม้ว่ามาเลเซียจะมีวิธีการรับมือกับปัญหาที่ตึกกว่าโดยเน้นการใช้ Soft Power ทั้งการมีส่วนร่วมของ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ CSO แต่จะดูเหมือนว่าไม่เพียงพอ เพราะในที่สุดยังมีกลุ่มมุสลิมเคร่งศาสนาเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมเคร่งศาสนาในสงครามอิรัก/ซีเรีย และได้กลายมาเป็น Foreign Terrorist Fighters (FTFs) ภายใต้กองพัน Khatibah Nusantara และจากการศึกษาพบว่าบุคคลเหล่านี้ (FTFs) ได้มีการติดตามความเคลื่อนไหว เรียนรู้วิธีการใช้อาวุธ และมีช่องทางติดต่อสื่อสารกับกลุ่ม ISIS ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ภายในห้องแชทส่วนตัวและ Encrypted Application สรุปได้ว่าทั้ง ๒ ประเทศที่มีกฎหมายป้องกันและมาตรการที่เป็นเชิงรุก (Offensive) ที่ในการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นภัยคุกคามแต่ก็ยังมีช่องโหว่ในการรับมือจากภัยที่มาจกสื่อสังคมออนไลน์

กลุ่มที่สอง ได้แก่ ฟิลิปปินส์และไทยที่มีประชากรมุสลิมเป็นส่วนน้อย และปัญหาของความรุนแรงมาจากปัญหาเรื่องการเมือง (Political Motivation) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตอนใต้ของฟิลิปปินส์กับภาคใต้ของประเทศไทยมีความใกล้เคียงกันในหลายเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้ก่อเหตุเหมือนกันคือ การแบ่งแยกดินแดน โดยปัญหาของรัฐบาลฟิลิปปินส์ คือประชาชนในพื้นที่ห่างไกลเช่นใน Mindanao มีความรู้สึกไม่พอใจต่อการพัฒนาพื้นที่ที่ล่าช้าจนเหมือนการขาดความเอาใจใส่ดูแลมาเป็นเวลานาน จนส่งผลให้มีการสถาปนากลุ่มหัวรุนแรงต่างๆ มากมายทั้ง MNLF MILF และ Abu Sayyaf จนมาถึง Maute ที่เป็นเครือข่ายของ ISIS ประเด็นที่น่าสนใจคือวิวัฒนาการเรื่องการเชื่อมความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้นิยมความรุนแรงในประเทศ (Local) กับ FTFs ซึ่งเห็นได้ในบทที่ ๓ ที่ได้กล่าวถึงกฎหมายการป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงและการสนับสนุนเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้าย “Preventing Terrorism Act of 2018” (Philippines Counter-Terrorism 2019) แต่ยังไม่สามารถสกัดกั้นและยับยั้งไม่ให้กลุ่ม Maute ใช้สื่อสังคมออนไลน์สาบานตน (Bayat) กับแกนนำ ISIS ในอิรัก/ซีเรีย ได้ ซึ่งต่อมาก่อนเหตุการณ์ยึด Marawi ทางกลุ่มฯ ได้มีการติดต่อสื่อสารกับเครือข่ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น Dr.Mahmud ในมาเลเซีย และ recruit ให้ FTFs เข้าร่วมปฏิบัติการในเมืองเมื่อปี ๒๕๖๐ Marawi และได้เผยแพร่ภาพผ่าน Facebook ถึงขั้นตอนและวิธีการรุนแรงต่อผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

ประเทศไทยอยู่ในกลุ่ม Political Motivation และกำลังเป็นจุดอ่อนมากที่สุดเรื่อง “Spilled Over” ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสร้างระบบการป้องกันระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Regional Collaboration) ที่ผ่านมาหน่วยงานด้านความมั่นคงโดยเฉพาะหน่วยข่าวกรองได้ติดตามความเคลื่อนไหวการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการปฏิบัติยังเป็นแค่ระดับยุทธการและยุทธวิธีโดยยังขาดกฎหมายและยุทธศาสตร์เหมือนประเทศกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ ซึ่งในขณะที่กำลังขับเคลื่อนให้เป็น Thailand 4.0 โดยอาศัยคลื่นของเทคโนโลยี และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนประเทศซึ่งจากการวิเคราะห์ผลการรายงานการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ของคนไทย จากบริษัท Facebook พบว่ามีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ๕๗ ล้านคน โดยมีผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากถึง ๕๑ ล้านคน ใช้เวลาในการเล่นสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉลี่ย ๓ ชั่วโมง ๑๐ นาทีต่อวัน ซึ่งการไม่มีกฎหมายควบคุมย่อมง่ายต่อการเข้ามาของภัยคุกคามจากอาชญากรรมทางไซเบอร์ ที่รวมถึงการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งปัญหาการไม่เตรียมความพร้อมของไทยและจะกลายเป็น Spilled Over ในระดับภูมิภาคที่ต้องได้รับการแก้ไขด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาค

กำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์

๑. การเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์

“I say to you: That we are in a battle, and that more than half of this battle is taking place in the battlefield of the media.”

Ayman al-Zawahiri, the (former) of Al Qaeda

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นได้เข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบมีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายจึงทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศ กลายมาเป็นส่วนสำคัญของชีวิตของทุกคนโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ก่อการร้าย หรือ ฝ่ายความมั่นคง รัฐบาล ทหาร ตำรวจ (บำรุงสุข, ๒๐๑๐) ในห้วง ๒ ปีที่ผ่านมาทำให้อารยประเทศพัฒนาไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับที่สูงขึ้นและนำสมัยมากขึ้น ประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้กลายมาเป็นกลุ่มประเทศที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ Facebook และ Line (Application) มากเป็นลำดับ ๑-๓ ของโลกถึงแม้ในส่วนของประเทศไทยนั้นจัดว่าเป็นประเทศที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงระดับโลกและประเทศไทยกลับเป็นประเทศที่โดนโจมตีมากเป็นลำดับต้นๆของโลก (Campo & Bell ๒๐๑๖) และยุคดิจิทัลนั้นเป็นโลกที่ไร้พรมแดนซึ่งทำให้องค์กรการก่อการร้าย เช่น ISIS สามารถแสวงหาประโยชน์ในการก่อเหตุรุนแรงทั้งทางความเป็นจริง และอุดมการณ์ โดยได้จัดตั้ง “Electronic Brigade” ที่พร้อมจะทำสงครามทางไซเบอร์กับทุกประเทศโดยมีการแบ่งทำหน้าที่รับผิดชอบออกเป็น ๒ ส่วนได้แก่

ส่วนแรก “Social Media team” (I’Lamiy Nasheet หรือ Energetic Journalist) ได้รับหน้าที่ความรับผิดชอบให้ทำการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) ด้วยการรับสมัครสมาชิกเผยแพร่ภาพที่น่ากลัวไปทั่วโลก โดยหากเปิด YouTube ที่ประเทศไทยและค้นหาคำว่า “Clanging of the Swords” ผ่าน Google ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทุกคนนั้นสามารถที่จะเห็นวิดีโอที่เกี่ยวกับความสงบสุขในดินแดนภายใต้การปกครองของ IS หรือสามารถเห็นภาพการถูกทรมานต่อผู้ที่ไม่ Bayat กับกลุ่ม IS

ส่วนที่สอง “Technical Team” จัดเป็นส่วนที่รับผิดชอบในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI)) โจมตีฝ่ายตรงข้ามทางไซเบอร์ ด้วยการเจาะข้อมูลของประเทศต่างๆ และที่สำคัญทั่วโลกยังไม่สามารถควบคุมการขยายตัวของการปฏิบัติเหล่านี้ได้ (Berger & Stern 2015 :147-151, 173) จะปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งเหล่านี้ได้เดินทางมากับโลกไร้พรมแดนของอินเทอร์เน็ต และจะเกิดอะไรขึ้นหากสิ่งเหล่านี้ได้เดินทางมากับโลกไร้พรมแดนของอินเทอร์เน็ต และจะเกิดอะไรขึ้นหากสิ่งเหล่านี้ได้เข้าไปสู่บรรดาเยาวชนหรือ ไปกระตุ้นเหล่าบรรดา Lone Wolf ให้ออกมาก่อเหตุและนี่คือสิ่งบอกเหตุว่ากลุ่ม IS ได้นำสงครามไซเบอร์มาสู่ดินแดนของประเทศไทยแล้ว

“Users are allowed to post content, including potentially inflammatory content, provided they do not violate the Twitter Rules and Term of Service”

Twitter (Berger & Stern 2015 : 162)

ในช่วงปี ๒๕๕๙ แม้ว่าแกนนำโลกเสรีนิยมที่เป็นต้นตำรับของสื่อสังคมออนไลน์อย่างสหรัฐจะตรวจพบการทำการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่ม IS (Jihadist propaganda) ผ่านสื่อ เช่น Facebook, Twitter, YouTube แต่ก็ได้แค่เพียงทำการขอร้องให้เหล่า Service provider ให้ความร่วมมือในการระงับใช้ account ที่ล่อแหลมแต่ก็ไม่สามารถทำได้ทั้งหมดเพราะเป็นการละเมิดสิทธิในการแสดงความคิดเห็น (Berger & Stern, 2015 : 162-167 ; Hoffman, 2017 : 231) และหนึ่งตัวอย่างของการใช้ สื่อสังคมออนไลน์คือ การที่ IS จัดตั้งส่วนปฏิบัติการทาง Cyber Warfare ชื่อ I’ tissamm ที่ใช้เพื่อเป็นการเชิญชวนให้ร่วมสนับสนุน IS ภายใต้ชื่อ @e3tasimo ที่มีผู้ติดตาม (followers) กว่า ๙๐,๐๐๐ บัญชีเมื่อแม่จะได้ถูกปิดลงเมื่อ ม.ค. ๒๐๑๔ แต่ก็ได้มีการกลับขึ้นมาอีกครั้งเมื่อ มี.ค.๕๗ ซึ่งเจ้าของ Account ได้อาจใช้สิทธิในการแสดงออกเช่นกัน ต่อมาเหตุการณ์โจมตีที่ Orlando’s Pulse Nightclub เมื่อปี ๒๕๕๙ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต ๔๙ คนได้ตรวจพบว่าผู้ก่อเหตุคือ “Lone Wolf” ที่เป็น “Homegrown Extremism” ได้แก่นาย Omar Mateen ชาว New York ได้รับการอบรมและสาบานตนผ่าน (bayat) Online (Radicalized Online) (Bell & Campo, 2016) และนี่คือข้อสังเกตว่าการที่ผู้นำประเทศเสรีถูกโจมตีจากบุคคลที่ใช้สื่ออย่างเสรีนั้นอาจเป็นเพราะการให้สิทธิเสรีภาพมากเกินไปหรือ เป็นเพราะไม่มีกฎหมายในการตรวจสอบหรือควบคุมการสื่อสารระหว่างบุคคลในโลกของสื่อสังคมออนไลน์ “สิทธิเสรีภาพเรื่องการพูดและแสดงความคิดเห็น นั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งแต่การมองเหริญเพียงด้านเดียวด้วยการมุ่งไปที่จะปกป้องสิทธิ “เรื่องการแสดงความคิดเห็นและการพูดโดยเสรีตามหลักสากล” อย่างไรก็ตามขอบเขตนั้นอาจจะเป็นแนวคิดที่น่าจะต้องกลับ

ทบทวนกันใหม่อีกครั้งเพราะในยุค Digital ปรากฏว่ายังมีเหรียญอีกด้านหนึ่งคือที่จะต้องศึกษาและ

หาขอบเขตในการให้ความสำคัญในการให้สิทธิเสรีภาพและการเพิ่มเติมการให้อำนาจของการตรวจสอบข้อมูลอย่างเข้มงวดต่อหน่วยงานภาครัฐเพราะในโลกแห่งเทคโนโลยีไร้พรมแดนของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัดซึ่งการให้ข้อมูลที่ผิดหรือชักนำไปทิศทางที่ก่อให้เกิดความสูญเสียนั้นก็ทำให้เกิดผลเสียด้วยเช่นกันฉะนั้นการเข้ามาเข้มงวดกวดขันก็มีประโยชน์เช่นกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อติดตามและป้องกันการกระทำที่จะทำให้เกิดการสูญเสียต่อบุคคลหรือสาธารณชนนั้นย่อมมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการป้องกันสิทธิของบุคคล

๒. แนวทางยุทธศาสตร์ในการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์

“สงครามยุคที่ ๔” (Warfare 4.0) ซึ่งเป็นลักษณะของสงครามก่อความไม่สงบที่มาในรูปแบบของสงครามที่รบเพื่อเอาชนะทางความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยจะเสมือนสงครามเพื่อให้ได้มวลชน ตามตำราโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ให้คำอธิบายว่า “สงครามไซเบอร์” (Cyber Warfare) คือ “การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการทำสงครามซึ่งสงครามไซเบอร์ เป็นส่วนหนึ่งของสงครามสารสนเทศ (Information Warfare) สงครามไซเบอร์มีการโจมตีกัน หลายรูปแบบ ตั้งแต่ชนิดเบาที่สุดจนถึงรุนแรงที่สุด อาทิ การโจมตีเว็บ หรือบล็อกเว็บ การโฆษณาชวนเชื่อด้วยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต การเจาะข้อมูลลับ โดยแฮกเกอร์ที่นอกจากได้ข้อมูลลับมาแล้ว ยังสามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลแล้วส่งกลับไปได้ การทำลายอุปกรณ์ด้านการทหารที่ใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมการทำงาน หากระบบคอมพิวเตอร์ถูก ทำลาย อาวุธนั้นก็ทำงานไม่ได้หรือทำงานไม่แม่นยำ การโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร การขนส่ง และคมนาคม ซึ่งระบบเหล่านี้ มักควบคุมโดยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นจุดอ่อนต่อการโจมตีมาก”

จากการศึกษาวิจัยพบว่าวิธีการป้องกันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งที่ได้ผลที่สุดในยุทธศาสตร์จะต้องประกอบ ๔ ปัจจัยซึ่งได้แก่ การติดตามกลุ่มที่วางแผนที่จะ Radicalize ผู้ร่วมอุดมการณ์ (Pursuing) การเตรียมการป้องกันไม่ให้มีบุคคลกลุ่มใหม่หลงเข้าไปสู่กระบวนการ (Preventing) การสร้างความร่วมมือของทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้มีขีดความสามารถในการป้องกันและต่อสู้ด้าน Information Operation ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการเตรียมแผนเผชิญเหตุหากเกิดการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งได้เกิดขึ้น (Preparing) โดยประเด็นที่เอกสารฉบับนี้เน้นคือการเตรียมการป้องกันไม่ให้มีบุคคลกลุ่มใหม่หลงเข้าไปสู่กระบวนการ (Preventing) โดยมุ่งไปที่การป้องกันไม่ให้กลุ่มหัวรุนแรงแบบสุดโต่งสามารถใช้ สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดของตน/กลุ่มซึ่งแนวทางปัจจัยสู่ความสำเร็จนั้นการ Preventing จะต้องเป็นความร่วมมือของ ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ที่จะต้องสามารถภูมิคุ้มกันให้กับผู้ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบของลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งและจะต้องสามารถทำให้ผู้ที่เข้าไปร่วมแล้วเข้าใจในสิ่งที่กระทำ ส่วนประเด็นด้านความมั่นคงจากสงครามบนสื่อสังคมออนไลน์นั้นสำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มที่จะมีนัยสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคตเพราะเมื่อพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ, เครือข่ายความเชื่อมโยงของทั้งอินเทอร์เน็ต และนวัตกรรมของสื่อสมัยใหม่ต่างๆ ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้เกิดการเชื่อมต่อกับโลกไซเบอร์ของประชาชนกับกลุ่มผู้เผยแพร่ความรุนแรงฯ

ได้อย่างง่ายดายและมีวิธีการที่หลากหลายขึ้นซึ่งหากกลุ่มฯ เข้าถึงประชาชนตามหลักการ IO เรื่อง

การโฆษณาชวนเชื่อด้วยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งการจะควบคุมเป็นไปได้ยาก และที่สำคัญยิ่งนั้นคือการปฏิบัติการดังกล่าวก็ไม่สามารถติดตามได้อย่างสะดวก เพราะกลุ่มบุคคลนี้ ดำเนินการจากที่ไหนก็ได้ในโลก โดยกฎหมายแต่ละประเทศยังไม่มีกระบวนการให้สอดคล้องกับความไวของโลกไซเบอร์ สงครามไซเบอร์ เป็นพัฒนาการล่าสุดของ “สงคราม ๔.๐” ต่อจากสงครามจรรยาและสงครามข้อมูลข่าวสาร และการใช้ไซเบอร์จะมีอำนาจทำให้ผู้ที่อ่อนแอกว่ามิอำนาจทำลายล้างฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่ามาก เช่น การปล่อยมัลแวร์ (Malware) เพียงตัวเดียวเข้าไปหยุดการทำงานของกระบวนการสำคัญของกลไกได้สำเร็จ

ประเทศไทยและประชาคมโลกจะต้องประสบกับประเด็นอุบัติใหม่ที่กลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศและภูมิภาคที่จะต้องร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางรับมือกันอย่างต่อเนื่องและประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือเรื่องของ “ความมั่นคงทางไซเบอร์” (Cyber Security) ซึ่งการใช้นโยบายการวางตัวเป็นกลางของประเทศไทยอาจจะทำให้ดูเหมือนว่าจะปลอดภัยแต่รัฐบาลจะต้องตระหนักว่าประเทศไทยเป็นที่ตั้งผลประโยชน์ของมิตรประเทศที่เป็นคู่กรณีกับกลุ่มลัทธิหัวรุนแรงแบบสุดโต่งรวม ไปถึงกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ ซึ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อการเป็นเป้าโจมตีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแสวงหาประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดหาเหล่า Lone Wolf หรือ Sleeper cell ให้ปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรงและนี่คือสิ่งที่จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องออกกฎหมายขึ้นมาควบคุมและป้องกันการใช้สื่อเพื่อก่อเหตุรุนแรง ดังนั้นประเทศกลุ่มเสี่ยงซึ่ง ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซียและฟิลิปปินส์จะต้องมีนโยบายและ MOU ร่วมกันในการรับมือจากภัยคุกคามที่มาจากโลก ไร้พรมแดนและจะต้องมองว่าการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นปัญหาร่วมกัน จึงควรเข้าสู่ยุทธศาสตร์ต่อมา คือการสร้างหน่วยงานเฉพาะกิจ (Task Force) ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นระบบและมีเอกภาพและเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมทำหน้าที่กำกับดูแลเรื่อง Prevention Programming ที่สอดคล้องกับหลักการของ UN PVE 2006 ที่จะต้องประกอบด้วย (Inter Alia) การสร้างการตระหนักรู้ของภัยคุกคามจาก VE ในโรงเรียน การรณรงค์ในที่สาธารณะ การเสวนาพูดคุยกับกลุ่มที่มีความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมและการรณรงค์ในการจัดการแก้ไขการเล่าเรื่องบนสื่อสังคมออนไลน์

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๔ เป็นการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง ซึ่งผลของการศึกษาต่อบัณฑิตผู้ประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ สรุปได้ดังนี้

๑. การเผยแพร่ลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งนั้นได้เดินทางมาถึงประตูหน้าบ้านประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีความเชื่อว่าเป็นภัยที่ใกล้แล้วเพราะประเทศรอบบ้านล้วนแต่ได้รับผลกระทบ และประเด็นต่อมาคือประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ ยังไม่ได้มีการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งที่เป็นไปในลักษณะของความร่วมมือระดับภูมิภาค (Regional

Collaboration) เนื่องจากแต่ละประเทศให้น้ำหนักและความหมายของการใช้สิทธิในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไป อีกทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาที่นั้นยังมีความแตกต่างกันอย่างมาก

๒. จากการศึกษาวิจัยพบว่าประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ล้วนกำลังประสบกับปัญหาการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ และแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เพราะการดำเนินงานในการรับมือเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ นอกจากนี้ประเทศกลุ่มเสี่ยงมีนโยบายการรับมือแต่เป็นไปในลักษณะของการเตรียมรับมือแบบประเทศเดียว (Unilateral) ซึ่งตามความเป็นจริงฝ่ายความมั่นคงในภูมิภาคฯ จะต้องร่วมกันเตรียมตัวรับมือในแบบ Regional Network-to-Network และทำงานกันเป็นทีม เพราะกลุ่มแนวความคิดแบบสุดโต่งในยุคปัจจุบันเป็นกลุ่มที่มีความชำนาญในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงง่าย และมีประสิทธิภาพสูงที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นวงกว้าง เช่น Facebook และ Twitter ซึ่งง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชนทั่วไป “ทำได้ง่ายแต่ยากต่อการควบคุม”

๓. ฝ่ายในภูมิภาคยังไม่ได้หันมาทบทวนน้ำหนักในเรื่องของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของการต่อสู้/รับมือเพื่อยุติขีดขวางจากภัยที่มาจาก Soft-Power ของกลุ่มผู้เผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง ซึ่งการ Disruptive นั้นคือการเข้าไปร่วมมีบทบาทต่อการเป็นส่วนหนึ่งในการชี้แจงข้อเท็จจริงที่อาจถูกบิดเบือนจากการใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อเป็นเครื่องมือการฟื้นฟูแนวความคิดแบบสุดโต่ง (Violence Extremism) จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดยในการดำเนินการจะกระทำดังนี้

๓.๑ การเตรียมการให้ความร่วมมือในฐานะสมาชิกของสังคมโลกและปฏิบัติตามหลักการเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ว่าด้วย Resolution A/RES/๗๐/๒๕๑ “the United Nations Plan of Action to Prevent Violent Extremism (๑/๗/๒๐๑๖)” ในการแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรง ในการแก้ไขปัญหานานาชาติ อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อช่วยในการปรับเปลี่ยนท่าทีและทัศนคติการใช้ความรุนแรง

๓.๒ ในการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลในทันทีจะใช้พื้นฐานมาจากการดำเนินการและประสบการณ์ของ DHS (2014) โดยที่ฝ่ายรัฐจะนำ Program ไปอธิบายและประยุกต์ใช้กับเยาวชนและกลุ่มเป้าหมายของการถูก Radicalization ทั่วประเทศเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและภาครัฐ

๓.๓ ในเรื่องของผู้ที่ถูก Radicalization ไปแล้วควรใช้เครื่องมือ CVE เป็นส่วนสำคัญของการแก้ปัญหาเพื่อทำให้ผู้เข้าร่วมก่อเหตุรุนแรงหันกลับมาเจรจาโดยสันติ ซึ่งยังเป็นการร่วมมือ เพื่อป้องกัน (Preventing) ไม่ให้การจัดหาสมาชิก หรือโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มผู้เผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งประสบความสำเร็จรวมทั้งจะเป็นการลดความสูญเสียได้ อนึ่งการไม่ยอมรับว่าภัยจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งเดินทางเข้ามาถึงประเทศไทยทำให้ไม่มีการเตรียมการป้องกัน เช่นประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ที่ทั้ง ๓ ประเทศได้ออกนโยบายเพิ่มเติมที่ใช้ในการป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นภัยคุกคามอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังมีหน่วยงานคอยติดตาม (Pursuing) เนื้อหาที่เป็นภัยต่อความมั่นคงและชุมชนบนโลก สื่อสังคมออนไลน์และปัญหาหลักที่สำคัญคือการที่ฝ่ายรัฐไม่ได้วางมาตรการที่สอดคล้องกับหน่วยงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่งผลให้มีกลุ่มหัวรุนแรงอาศัยช่องว่างในการปลุกกระตมและเผยแพร่แนวคิดในไทยและยังใช้ไทยเป็นแหล่ง จัดหาผู้ก่อการร้ายต่างชาติ ตามตัวอย่างในบทที่ ๓ ซึ่งเอกสารวิจัยของ สถาบัน RSIS (2019) ระบุว่า “Decline Violence, Not Declined Motivation” และได้ให้ความเห็นที่ตรงกันกับ ผู้วิจัยว่า การเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบน YouTube กำลังจะเป็นแหล่งที่มาของการปลุกฝังความคิดให้กับเยาวชนใน จชต. โดยเฉพาะใน จ.ปัตตานี ขณะที่หน่วยงานด้านความมั่นคงคอยเฝ้าติดตามแต่ยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ และสุดท้ายบรรดาชาวเน็ต (Netizens) เหล่านี้ จะดำรงการติดต่อสื่อสารกับองค์กรที่สนับสนุนความรุนแรงแบบสุดโต่งและใช้เป็นฐานในการก่อเหตุในภูมิภาคต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๒ ข้อ ประกอบด้วย

๑. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. เพื่อศึกษาหาแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลักโดยเมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดระเบียบแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจนกระทั่งได้แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ ซึ่งในบทที่ ๕ นี้จะนำเสนอ ๒ ประเด็น คือ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัยดังนี้

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มผู้นิยมความรุนแรงสุดโต่ง (VE) มีความสามารถในการแสวงประโยชน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพสามารถแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและไร้ซึ่งพรมแดนส่งผลให้สถานการณ์ ผลจากการศึกษาวิจัยสิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญต่อฝ่ายรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่พอสรุปได้ดังนี้

๑. การขาดความร่วมมือของฝ่ายรัฐฯ ทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคในการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันและประสานงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างมีระบบชัดเจน เป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพ เพื่อร่างนโยบายที่จะเป็นแนวทางความร่วมมือเพื่อหาวิธีการในการควบคุมเนื้อหาที่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของภูมิภาคในภาพรวม

๒. การถูกคุกคามด้านความมั่นคงจะต้องเริ่มการเตรียมการป้องกันโดยรัฐจะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ไว้ใช้ในการรับมือจากภัยที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ แต่การบูรณาการด้านกฎหมายนั้นกลับเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่ทันสมัยอีกทั้งในการปรับปรุงแก้ไขนั้นมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

๓. ปัญหาความมั่นคง เป็นปัญหาที่มีขอบเขตกว้างครอบคลุมไปทุกภาคส่วน ดังนั้น การขาดการบูรณาการเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องความสำคัญต่อการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในการรับมือจากภัยคุกคามจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งนั้นเป็นประเด็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจ

๔. การขาดการพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ ระบบ และเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจจับ ฝ้าระวัง ติดตาม พิสูจน์หลักฐาน รวมถึงการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและการข่าวกรอง ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่ง

๕. รัฐบาลในกลุ่มประเทศเสี่ยงยังขาด ศูนย์ข่าวกรองระดับภูมิภาค (ASEAN Regional Intelligence Center) ที่มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินกรรมวิธีข่าวกรองของภูมิภาค ในการวางแผนงานข่าวของประเทศ การอำนวยความสะดวกประสานงานข่าวระหว่างหน่วยงานข่าวต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวที่ถูกต้องชัดเจนตรงตามความต้องการของรัฐบาลและหน่วยราชการที่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้

ในปัจจุบันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของนานาชาติประเทศในหลายมิติรวมทั้งประเทศสมาชิก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นสิ่งบอกละเหตุว่าความมั่นคงของภูมิภาคได้รับผลกระทบจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในหลายระดับ ตั้งแต่รูปแบบที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนและความมั่นคงของรัฐประเทศที่ได้ศึกษาในเอกสารฉบับนี้ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ จึงต้องเตรียมการ และใช้ศักยภาพด้านไซเบอร์ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และในระดับโลกอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้จากการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์สามารถตอบได้ดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถสรุปได้ว่าแนวทางที่ ๑ จากการศึกษาค้นคว้าในบทที่ ๓ และ ๔ ของเอกสารฉบับนี้สามารถพิสูจน์ได้ว่าประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ กำลังได้รับผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งและปัญหาเหล่านี้ยากต่อการแก้ไขโดยลำพัง หากจะต้องใช้ความร่วมมือให้เป็นไปในลักษณะพหุภาคี (multilateral) ทุกหน่วยงานที่จะต้องหันมาใส่ใจผลกระทบเช่นกันเพราะปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เข้าถึงง่ายและยากต่อการดูแลจากหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวและพบว่ามีปริมาณความถี่ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะห้วงตั้งแต่ปี๒๕๕๘ ที่มีการประกาศของกลุ่ม ISIS ซึ่งสรุปได้ว่าการแก้ไขปัญหาจะต้องเป็นความร่วมมือของทุกหน่วยงานและทั่วทั้งภูมิภาค

แนวทางที่ ๒ มาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ มีบุคคล/กลุ่มคนที่นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่งใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพลและปลุกความคิดและความเชื่อที่เป็นไปทางลักษณะต่อต้านการปกครองหรือมุ่งทำร้ายกลุ่มคนที่ไม่ปฏิบัติตามที่กลุ่มตนเองได้แนะนำหรือบังคับที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแสดงออกดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ ๓ เรื่องความรุนแรงในฟิลิปปินส์ที่

กลุ่ม Maute ได้สาบานตน (bayat) ต่อกลุ่ม ISIS ในอิรักและซีเรีย ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และได้นำไปสู่การยึดเมือง Marawi ในปี ๒๕๖๐ ขณะที่ประเทศไทยเองตรวจพบว่ามีบุคคลและผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการติดตามความเคลื่อนไหวของผู้เผยแพร่แนวคิดฯ แต่ยังไม่อยู่ในระดับที่พร้อมหรือต้องการที่จะใช้ความรุนแรงตามประเทศทั้ง ๓ จึงสรุปได้ว่ายังไม่มีฝ่ายความมั่นคงประเทศใดสามารถควบคุมการใช้สื่อได้อย่างเด็ดขาด

ตอวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อหาแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แนวทางที่ ๑ เอกสารวิจัยฉบับนี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ เนื่องจากการวิเคราะห์ที่ในบทที่ ๓ และ ๔ ได้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุสามารถปฏิบัติภารกิจจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นไปอย่างเสรี ไร้ขีดจำกัดในเรื่องพรมแดน ดังนั้นในการป้องกันประเทศกลุ่มเสี่ยงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กำลังเผชิญภัยคุกคามเดียวกันและกำลังอยู่ในสถานะที่ขาดหน่วยงานระดับภูมิภาคที่มีภารกิจในควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งในภาพรวมจึงเป็นสาเหตุให้กลุ่มผู้นิยมความรุนแรงแสวงประโยชน์จากช่องว่างดังกล่าว ดังนั้นจากการศึกษาพบว่ารัฐบาลของประเทศในกลุ่มเสี่ยงควรจะสร้างนโยบายเพื่อเพิ่มระดับของความร่วมมือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันกรณี Spill Over

แนวทางที่ ๒ เอกสารวิจัยฉบับนี้สามารถนำผลจากการวิจัยนำไปใช้พัฒนาแนวทางการปฏิบัติหรือ guideline เพื่อใช้ในการวางยุทธศาสตร์ที่เป็นมาตรการเชิงรุกและมาตรการเชิงรับในการป้องกันการเผยแพร่ความคิดรุนแรงแบบสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือมาตรการเชิงรุกสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับหน่วยงานที่กำลังปฏิบัติภารกิจด้าน Information Operations เพื่องาน Counter Violence Extremism ในระดับภูมิภาค เช่นการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วม เช่น ศูนย์ข้อมูลการต่อต้านการก่อการร้าย Counter Terrorism Information Facility (CTIF) ที่สามารถตอบสนองงานระดับนโยบายของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยความร่วมมือโครงการ Our Eyes Initiative (OEI) ในส่วนมาตรการเชิงรับที่อธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศกลุ่มเสี่ยงฯ ที่ทำการศึกษาเพื่อให้สอดคล้อง (synchronized) ในการรับมือภัยคุกคามที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเนื้อหาข้อมูลล้วนมาจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้นำเอกสารงานวิชาการ กรณีศึกษาและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีประสบการณ์จากหลายประเทศที่เกี่ยวข้องมารวบรวมและทำการวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

๑. ระดับนโยบาย

๑.๑ เพิ่มเนื้อหาในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ของ สมช. นโยบายที่ ๑๐ ว่าด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือ

กับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคงมาเพิ่มระดับความเข้มข้นในการสร้างความร่วมมือทางไซเบอร์โดยเพิ่มเนื้อหาเรื่องการระงับยับยั้งการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งภายใต้ MOU ระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคอาเซียน และระหว่างประเทศคู่เจรจาออกภูมิภาค ซึ่งสิ่งสำคัญประการแรกที่ต้องคำนึงถึงคือทุกประเทศควรมีความร่วมมือและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินทางไซเบอร์ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง อีกทั้งยังรวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และเทคโนโลยีที่จำเป็น เช่นการเข้าถึงห้องสนทนาแบบเข้ารหัส “Private Chatroom” ต่อห้อง Chat ที่น่าสงสัยทั้งภายในภูมิภาคอาเซียน และประเทศคู่เจรจาออกภูมิภาคอื่นๆ ตลอดถึงการวางกรอบความร่วมมือด้านไซเบอร์ระดับภูมิภาคร่วมกันอย่างจริงจัง ซึ่งจากการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองระหว่าง กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และกรมข่าวทหารมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ล้วนมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าทั้ง ๔ ประเทศ ควรนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งของประเทศตนเองมาแจ้งเตือนให้กับประเทศพันธมิตร

๑๒. การมีนโยบายรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านไซเบอร์ คือหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ การเสริมสร้างความเข้าใจถึงบริบทและความรุนแรงของภัยคุกคามจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งจนสามารถทำให้หน่วยที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองว่า จะต้อง ดำเนินการต่อเรื่อง CVE ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

๑.๓ การประสานความร่วมมือภายใต้สนธิสัญญาหรือการออกกฎเกณฑ์ที่สามารถบังคับใช้กฎหมายร่วมมือเรื่องการต่อต้านความรุนแรงแบบสุดโต่งอย่างเป็นทางการที่ใช้ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกำหนดให้มีมาตรฐานในการลงโทษหรือจับกุมผู้กระทำความผิดที่ระบุโทษที่สูงเท่ากันหรือมากกว่า และจัดให้ทำสนธิสัญญาในเรื่องการส่งตัวผู้กระทำความผิดระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศภาคี

๑.๔ กำหนดยุทธศาสตร์เรื่อง Information Warfare ภายใต้การกำกับดูแลของรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง โดยขยายขอบเขตของงานด้าน Information Operation และกำหนดนิยามของการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง และนำไปพัฒนาเพื่อบรรจุให้เข้าไปอยู่ในแผนป้องกันประเทศที่จัดทำขึ้นเพื่อนำมาเป็นกรอบการปฏิบัติภายใต้การควบคุมของกองทัพไทย และเหล่าทัพ ทั้งนี้งานด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในปัจจุบันไม่นับว่าเป็นงานทางเทคนิค แต่เป็นงานทางด้านยุทธการ ดังนั้นจึงต้องมีแผนต่างๆ มา รองรับความมั่นคงปลอดภัยจากการ IO ของภัยคุกคาม

๑.๕ ปรับปรุงระบบงานด้านการข่าวให้สอดคล้องกับนโยบายที่ ๑๕ ของ สมช. ที่พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ รองรับวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคงเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยราชการระดับภูมิภาค และระหว่างหน่วยราชการกับภาคส่วนอื่นๆ และชุมชน ให้ตระหนักถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีแนวโน้มขยายความรุนแรงแบบสุดโต่ง โดยให้ความสำคัญกับ “แผนปฏิบัติการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ” (Asia Plan of Action to Combat Transnational

Crime) ซึ่งครอบคลุมอาชญากรรม ๘ ประเภท รวมถึงปัญหาการกระทำผิดข้ามพรมแดนระหว่างรัฐ ๒ รัฐขึ้นไป ซึ่งเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศต่างต้องเผชิญกับปัญหาขอบเขตการใช้อำนาจ (Jurisdiction)

๑.๖ ควรมีการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมาย พรบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (CCA) ภายใต้ มาตรา ๑๖๑/ และ ๑๖๒/ ซึ่งให้อำนาจศาลในการสั่งให้ยกเลิกหรือทำลาย ข้อความที่เป็นเท็จหรือส่งผลให้เกิดภัยต่อบุคคลหรือระบบสาธารณะจากระบบอินเทอร์เน็ต และระบบคอมพิวเตอร์ภายใต้การปรับปรุงแก้ไขภายใต้กฎหมาย มีการเพิ่มอำนาจในการตรวจสอบ เช่น มาตรา ๑๘ (๒) และ (๓) ได้ให้อำนาจรัฐในการเข้าถึงข้อมูลการสนทนาหรือส่งข้อมูล traffic data มาตรา ๒๐ (๓) ได้มอบอำนาจแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้กับคณะทำงานของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะต้องให้ครอบคลุมถึงการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบนสื่อสังคมออนไลน์

๒. ระดับปฏิบัติ

๒.๑. การสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค (Regional Collaboration: Counter Violence Extremism) จากฝ่ายความมั่นคงประกอบด้วย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงต่างประเทศ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการของทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถให้กับหน่วยงานที่ปฏิบัติการกิจ IO เช่น หน่วยรบพิเศษ กรมข่าวทหาร และสถาบันการศึกษา ในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการทำโฆษณาชวนเชื่อ และต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อ อีกทั้งการอบรมดำเนินการแนะนำความรู้ความเข้าใจให้กับเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นไปในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ดังเช่น มาเลเซียที่ได้ดำเนินการในระยะหนึ่งตั้งนั้นควรอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีในการขอรับคำแนะนำเพื่อฝึกอบรมให้กับบุคลากรของประเทศที่จัดว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยงด้วยเช่นกัน

๒.๒ การสร้างเครือข่ายไซเบอร์ (Cyberspace Network) ในภาพรวมเพื่อป้องกันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง นอกจากความร่วมมือระหว่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยแล้ว ความร่วมมือภายในประเทศด้านไซเบอร์ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในการป้องกันยับยั้งนั้นจะต้องอาศัยการแก้ปัญหาด้วยความร่วมมือที่เป็นทีม (teamwork) ไม่ว่าจะเป็ทีมของ บก.ไซเบอร์ ไปสู่ทีมของประเทศไทยด้านไซเบอร์ ซึ่งแต่ละทีมต้องสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันได้และจะต้องเพิ่มเติมงานจากการลาดตระเวนทางไซเบอร์ไปสู่งาน CVE ที่นำไปสู่การจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงาน Counter Violence Extremism ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย ฝ่ายความมั่นคง และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE) ที่จะร่วมรับผิดชอบในการต่อต้านการเล่าเรื่อง (Counter Narrative) ที่บิดเบือนและนำไปสู่การใช้ความรุนแรงแบบสุดโต่งในสื่อสังคมออนไลน์และมีอำนาจตามกฎหมายในการระงับยับยั้งการกระทำผิดในทันที

๒.๓ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผลการวิจัยรวมทั้งในต่างประเทศพบว่าส่วนใหญ่เป็นการใช้งานในระยะเริ่มต้นที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์กับงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะการใช้งานแก่ผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ โดยนำเรื่อง Counter Violence Extremism, Information Operation ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ทั้ง encrypted และ assimilated บรรจุเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรโรงเรียนทหารและตำรวจทุกระดับ ทุกเหล่าทัพ โดยเฉพาะหน่วยงานหลักด้านการศึกษาของกองทัพต้องตระหนักถึงความรุนแรงของภัยทางด้านไซเบอร์ โดยควรบรรจุวิชา/การจัดสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ลงไปหลักสูตรการผลิตกำลังพล เช่น หลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร หลักสูตรโรงเรียนนายร้อยทุกเหล่า หลักสูตรของโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ วิทยาลัยการทัพ หลักสูตรสถาบันจิตวิทยา หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง และหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เพื่อให้กำลังพลของกองทัพและฝ่ายความมั่นคง ตระหนักถึงภัยดังกล่าวและเพื่อเป็นการเตรียมให้ผู้จบการศึกษาสามารถมาทำหน้าที่ในการช่วยเหลือป้องกันหรือยับยั้งการเผยแพร่ความรุนแรงได้ในทันที

๒.๔ ผลการวิจัยพบว่าควรดำเนินการตามนโยบายที่ ๑๕ ของ สมช. เรื่องการพัฒนา ระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ โดยควรมีการกำหนดและแต่งตั้งคณะทำงานด้านการข่าวภายใต้ การควบคุมของศูนย์ไซเบอร์ บก.ทท. ที่มีขีดความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและป้องกันการถูกโจมตี ทางไซเบอร์ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทำหน้าที่ป้องกันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบนสื่อสังคม ออนไลน์ด้วยความร่วมมือจากหน่วยข่าวทุกภาคส่วน ทั้งกรมข่าวทหาร กรมข่าวเหล่าทัพ ศรภ. หรือ หน่วยงานด้านการข่าวอื่นๆ รวมถึงกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE) ที่ต้องให้ข้อมูล ความเคลื่อนไหวของภัยคุกคาม Cyber Intelligence และ Information Operations) โดยปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งหน่วย Counter Terrorism Information Facility (CTIF) ที่มีภารกิจเรื่องการต่อต้าน การก่อการร้าย และควรเพิ่มหน้าที่งานด้าน CVE โดยหน่วยงานดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าว กรองที่มีความละเอียด และลงลึกทั้งโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของ ประเทศรอบบ้านและประเทศ ในภูมิภาค ข้อมูลการใช้ระบบ/เทคนิค ตลอดจนความขัดแย้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคหรือ ทศนคติ ในเชิงลบของประเทศใดประเทศหนึ่ง อันจะเป็นข้อมูลสำคัญให้หน่วยงานด้านไซเบอร์ได้จัดทำแผนการ บริหารจัดการภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้

๒.๕ เสริมสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการในประชาคมข่าวกรอง และหน่วยงาน ภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานข่าวกรองต่างประเทศ และพัฒนาเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารกับภาคเอกชน และประชาชนโดยกำหนดเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย (Multi Stakeholders) ที่เป็นการ ใช้นโยบายในการกำกับดูแลบริษัทเทคโนโลยีหรือผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ หรือ Applications ที่สร้าง Applications หรือ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook What's app Instagram หรือ Line ให้มีส่วนรับผิดชอบ โดยจะต้องเข้าใจถึงปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือในการรับมือและจัดการกับ ปัญหา เช่น กรณีที่ผู้บริหาร Facebook เข้าไปให้คำแถลงการณ์ต่อสภา Congress ถึงความเข้าใจ ในเรื่องของการช่วยเหลือกิจการของฝ่ายความมั่นคงในการรับมือกับปัญหาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างสร้างสรรค์ และจัดให้มีช่องทางให้ประชาชนหรือผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกสามารถแจ้งเตือนเหตุ ดังนั้นเจ้าของกิจการสื่อสังคมออนไลน์ และผู้ให้บริการจะต้องมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการลบข้อมูล หรือป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลหรือบทความที่เป็นภัยต่อความมั่นคง

๒.๖ การเตรียมความพร้อมในการ ตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้ทันทั่วทั้งที่ และฟื้นคืนระบบกลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด กล่าวคือ ฝ่ายความมั่นคงต้องเตรียมพร้อมรับมือ กับความ ไม่ปลอดภัยและความเสี่ยงที่สามารถเกิดขึ้นได้ ตลอดเวลาและต้องทำการ counter narrative โดยเร็วที่สุด ซึ่งภายหลังการเผยแพร่แนวคิดฯ หน่วยงานด้าน CVE ที่จัดตั้งหรือปฏิบัติการกิจจะต้อง

สามารถทำให้ระบบอินเทอร์เน็ต หรือการติดต่อ สื่อสารที่เป็น Network สามารถบริหารจัดการได้ โดยต้องสามารถจำกัดความเสียหายให้น้อยที่สุด ดำรงภารกิจ อย่างต่อเนื่อง และฟื้นตัวให้เร็วที่สุด โดยมอบภารกิจให้กับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ภายใต้สังกัดของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อทำหน้าที่ ในการตอบสนองและจัดการกับเหตุการณ์ความมั่นคงปลอดภัยคอมพิวเตอร์ (Incident Response) และให้การสนับสนุนที่จำเป็นและคำแนะนำในการแก้ไขภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยทางด้าน คอมพิวเตอร์และการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงแบบสุดโต่ง

๒๗. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อรองรับการขยายตัวของอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ดังนั้น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ควรร่วมมือในลักษณะ “Fusion” เพื่อผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทัพที่ชำนาญ เรื่อง Information Operations (IO) ให้มีความรู้ด้านไซเบอร์และสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนอกจากการ พัฒนาบุคลากรด้านไซเบอร์ที่มีอยู่ในกองทัพแล้ว กองทัพควรต้องผลิตบุคลากรเพิ่มเติม ด้วยการคัดเลือก กำลังพลที่มีพื้นฐานความรู้ด้านไซเบอร์ให้การอบรมฝึกฝนและพัฒนาให้สามารถปฏิบัติงานด้านไซเบอร์ได้

๒๘. การแบ่งปันข้อมูล (information sharing) ระหว่างหน่วยงานระดับภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ โดยหน่วยงานต่างๆ ในภูมิภาค ควรมีการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ ในลักษณะที่ทำลายภาพพจน์หรือเป็นภัยคุกคามต่อมิตรประเทศ เช่น กรณีการปลุกระดม สมาชิก (Recruit) การวางแผนให้ก่อเหตุ/โจมตี หรือกล่าวหาโดยข้อมูลที่เป็นเท็จ โดยหน่วยงาน

ในประเทศพันธมิตรที่เกี่ยวข้องควรเปิดเผยและให้ข้อมูลกับหน่วยงานกลางทางด้านไซเบอร์ เพื่อ ป้องกันและนำมาใช้เป็นบทเรียนในครั้งต่อไป ในขณะที่ปฏิบัติงาน CVE จะต้องให้ความสำคัญกับ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลสารสนเทศที่โพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์ และควรพัฒนาระบบในการ ตรวจสอบและควบคุมเนื้อหาสาระที่มีการสื่อสารบนเว็บสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาโปรแกรมตรวจสอบ เพื่อทำหน้าที่ในการกลั่นกรองข้อความที่ผู้ใช้เว็บไซต์มีการสื่อสารเพื่อ ป้องกัน การแบ่งปันข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่เกี่ยวข้อง

๒๙. การสร้างความตระหนักรู้ (Awareness) ให้แก่กำลังพลและประชาชนทั่วไป จากแนวโน้มความรุนแรงของภัยคุกคามด้านไซเบอร์จะเห็นได้ว่าในอนาคตเทคโนโลยีจะพัฒนา และมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น โดยภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจะมีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นเรื่อง ที่แต่ละประเทศนี้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงและต้องรับมือให้ได้ ดังนั้นกำลังพลและประชาชนทั่วไปต้อง มีความตระหนักรู้ต่อภัยอันตรายที่จะมาจากโลกไซเบอร์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อีเมล การใช้สื่อสังคม ออนไลน์ ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและรู้เท่าทันกับภัยที่จะมาจากไซเบอร์ รวมทั้งอันตรายจากการ นำความรุนแรงแบบสุดโต่งมาเผยแพร่

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๓๑. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตพื้นที่ (Geographic) ให้ครอบคลุมถึง ประเทศสมาชิกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังไม่ได้ศึกษาในเอกสารวิจัยฉบับนี้อาทิเช่น เมียนมา ที่มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องชาติพันธุ์อย่างรุนแรงและยังไม่เห็นแนวทางการแก้ไขที่เป็นรูปธรรม จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือองค์กรระหว่างประเทศตั้งนั้นด้วยความเร็วและราคาไม่แพงของ สื่อสังคมออนไลน์ อาจส่งผลให้มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการก่อเหตุ หรือแม้กระทั่งประเทศบรูไน

เนื่องจากในการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองไทย๒๕๖๐ บรูไน เมื่อปี- และ ๒๕๖๑ กรมข่าวทหาร บรูไน ยอมรับว่าบรูไนได้รับผลกระทบจากการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งเช่นกัน

๓๒. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาอิทธิพลของเครื่องมือ (Means) ที่สามารถใช้เพื่อการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งซึ่งได้แก่สื่อสาธารณะทั่วไป (Mainstream Media) เพราะจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับ Mr. Henry Ensher: Ambassador to United States Special Command Operation (SOCOM) อดีต Acting Deputy Assistant Secretary at US Department of State ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่อง Violence Extremism และ Counter Violence Extremism พบว่า Mr.Ensher เห็นด้วยว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยกระตุ้น (Push Factor) ที่ทำให้ผู้ที่นิยมความรุนแรงได้ออกมาแสดงออกโดยได้รับการฝึกหรือล้างสมองผ่านห้อง Chat/Application ลับ ในขณะที่สื่อสาธารณะมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งเช่นกัน

๓๓. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาขอบเขตขีดความสามารถของหน่วยรัฐและเจ้าหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและรับมือกับการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งทั้งในไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ว่าแท้จริงแล้วมีกำลังพลเพียงพอหรือไม่, มีขีดความสามารถในการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย และความรู้ด้าน Information Technology อยู่ระดับใดและมีความสามารถงาน Information Operations ที่สามารถนำมาใช้บนโลกสื่อสังคมออนไลน์หรือไม่ ทั้งหมดนี้จะต้องสอดคล้องในการต่อสู้บนโลกเสมือนจริง (Virtual) เพื่อจะได้จัดเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง

๓๔. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการประเมินผลการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ โดยสร้างเครื่องมือที่กำหนดตัวชี้วัด หรือ KPI (Key Performance Indicators) อย่างชัดเจนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เป็นความสำเร็จในการนำมาใช้งานที่หน่วยงานที่รับผิดชอบของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจในการแบ่งปันข้อมูลของบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านกรกัณฑ์กรองข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ข่าวทหาร, กรม. กองบัญชาการกองทัพไทย, รายงานผลการประชุมเจ้ากรมข่าวทหารเอเชียแปซิฟิก ณ ประเทศเนปาล (ASIA-Pacific Intelligence Chiefs Conference (APICC) 2018, 3rd September, viewed 3rd February, 2019.
- ข่าวทหาร, กรม. กองบัญชาการกองทัพไทย, รายงานผลการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองทางทหาร อาเซียนระดับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ ครั้งที่ 6 (The 6th ASEAN Militaries Analyst-to-Analyst Intelligence Exchange: AMAAIE) 2018, 29th November, viewed 3rd January, 2019.
- ข่าวทหาร, กรม. กองบัญชาการกองทัพไทย, รายงานผลการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองทางทหาร Philippines - Thai ครั้งที่ ๓๘ (the 38th Intelligence Exchange Conference : IEC) 2018, 8th September, 2018.
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ตำราวิชาการประเมินสถานการณ์ของกองบัญชาการแนวสออน ๑๐๐-๙, ๒๕๕๖.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี้, นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

ภาษาต่างประเทศ

- Ahmed, A. and Forst, B. After terror. “Promoting dialogue among civilizations”. Cambridge : Polity Press, 2005.
- Amnesty International. “Iraq: civilians killed by airstrikes in their homes after they were told not to flee Mosul”. (Online). Available : <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/03/iraq-civilians-killed-by-airstrikes-in-their-homes-after-they-were-told-not-to-flee-mosul/>, 2017.
- ASEAN Joint Communique “Press Statement by the Chairman of the 7th ASEAN Summit and the Three ASEAN +1 Summits Brunei Darussalam. (Online). Available : https://www.asean.org/?static_post=press-statement-by-the-chairman-of-the-7th-asean-summit-and-the-three-asean-1-summits-bruneidarussalam-6-november-2001, 2001.
- ASEAN Joint Communique. “ASEAN Convention on Counter-Terrorism Completes Ratification Process”, (Online). Available : <https://www.asean.org/asean-January-convention-on-counter-terrorism-completes-ratification-process/>, 2007.

- Augsburger, D. W. "Conflict mediation across cultures". Louisville, KY: John Know Press, 1992.
- Augustine & Chadwick, H. "Confessions". Oxford : Oxford University Press, 1992.
- Berger, M. . "Religion and Islam in contemporary international relations". Clingendael Diplomacy Paper, No.27, pp.1-31, viewed 1 March 2017.)Online(. Available : http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20100400_cdsp_book_mberger.pdf 2010,
- Byman, D. "Al Qaeda, The Islamic State, and the Global Jihadist Movement". What Everyone Needs to know, Oxford University, UK, 2015.
- Cheldelin, S., Druckman, D., & Fast, L. "Conflict, 2nd ed". London: Continuum Press, 2008.
- Çinar, B. "The root causes of terrorism". METU Studies in Development, 36, 2009. p.93-119.
- Crenshaw, M. "The causes of terrorism". Comparative Politics, 13(4). 1981. pp.379-399.
- Danahar, P. "The New Middle East, The World after The Arab Spring, Bloomsbury". New York, 2013.
- Democracy and Security, 1(2), pp. 127-136. DOI: 10.1080/17419160500321139. START. Boko Haram : An assessment of strengths, vulnerabilities, and policy options, 2015.
- Editor Board "The New Radicalization of the Internet".the New York Times, 24th November, viewed 1st December 2017. (Online). Available : <https://www.nytimes.com/2018/11/24/opinion/sunday/facebook-twitter-terrorism-extremism.html>>.2018.
- Freilich, J. D., Chermak, S. M. and Simone Jr., J. "Surveying American state police agencies about terrorism threats, terrorism sources, and terrorism definitions, Terrorism and Political Violence, 21(3), pp.450-475. DOI: 10.1080/09546550902950324. 2009.
- Global Counter-Terrorism Forum. "Life cycle toolkit, February 8th". viewed December 15th , (Online). Available : <https://www.thegctf.org/>.,2017,
- Gomichon, M. "Joseph Nye on Soft Power". 8 March, viewed 15 March 2017,)Online(. Available : <http://www.e-ir.info/2013/03/08/joseph-nye-on-soft-power/>, 2013.
- Gorha, S. "Why We Fight :Defeating America's Enemies-with No Apologies". Regnery Publishing, Washington DC .2018.

- Hassan, H & Weiss M. "ISIS: Inside the Army of Terror". Reagan Arts, New York Hoffman, B.A counterterrorism strategy for the Obama administration. *Terrorism and Political Violence*, 21(3), pp.359-377 .DOI :10.1080/095465509029503, 2009.
- Hoffman, B. "Inside terrorism". Columbia University Press, New York, 1998.
- Homeland Security Institute 2006, Radicalisation : An Overview and Annotated Bibliography of Open-Source Literature, viewed 9th March, 2019.
- Institute for Economics and Peace "Global Terrorism Index. New York: Institute for Economics and Peace, 2009.
- Irshaid, F. "How Isis is spreading its message online". BBC News,19 June, viewed)Online(. Available : <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27912569>, 2014.
- Irshaid, F. "How ISIS is spreading its message online". BBC News,19 June, (Online). Available : <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27912569>, 2014,
- Irwin, N. "The complexity of responding to home-grown terrorism: Radicalization, de-radicalization and disengagement. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*". 10(2), pp.166-175. DOI: 10.1080/18335330.2015.1089639, 2015.
- Karim, K. H. "From Ethnic Media to Global Media: Transnational Communication Networks Among Diasporic Communities, International Comparative Research Group, Strategic Research and Analysis Canadian Heritage, 1998.
- Kilcullen, D "Survival: Global Politics and Strategy". *Counter-insurgency Redux*, vol. 48, no.4, pp.111-130: viewed 28 August 2016.)Online(. Available : <http://www.doi.org/10.1080/00396330601062790>>, 2006.
- King, M. and Taylor, D. M. The Radicalization of homegrown jihadists : A review of theoretical models and social psychological evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4), pp. 602-622. DOI: 10.1080/09546553.2011.587064, 2011.
- Koerner, B I. "Why ISIS is winning Social Media War, April". *Wired*, viewed 30 March 2017,)Online(. Available : <https://www.wired.com/2016/03/isis-winning-social-media-war-heres-beat>, 2016.
- Laurens, W "Islamic State propaganda and the main stream media". Lowry Institute for International Policy, February, viewed 8 March 2017,)Online(. Available : https://www.lowyinstitute.org/sites/default/files/islamic-state-propaganda-western-media_0_0.pdf>,2016.

- Mccauley, C. and Moskalenko, S. "Toward a profile of lone wolf terrorists : What moves an individual from radical opinion to radical action". *Terrorism and Political Violence*, 26, pp. 69–85. DOI: 10.1080/09546553.2014.849916, 2014.
- Mullins, S. "Home-Grown". *Jihad : Understanding Islamist Terrorism*, Imperial College Press, London. 2016.
- Nagdy, M and Roser, M. "Terrorism". viewed 30 March 2017 :)Online(. Available : <https://www.ourworldindata.org/terrorism/> , 2016.
- Naveh, C. "The Role of the Media in Foreign Policy Decision-Making : A Theoretical Framework", *Conflict and Communication Online*, vol.1, no.2, viewed 8 March 2017,)Online(. Available : www.cco.regener-online.de, 2002.
- Newman, E. " Exploring the "root causes" of terrorism ". *Studies in Conflict & Terrorism*, 29 (8), pp.749-772. DOI: 10.1080/10576100600704069. New Face of War' https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR661/index2.html. 2006,
- Pisan A. (MQU), "Has International law on state responsibility for acts of terrorism changed significantly in the wake of September 11th", 2001? Does current international law offer an appropriate response to the challenges posed by international terrorist groups?', 26th April, viewed 10th December 2017 (พ.อ.พิศาล อมรรัตนนานุภาพ), 2016.
- Pisan A. (MQU), "Critical Essay : ISIS and its successful international campaign, 13th April", viewed 10th December 2017 (พ.อ.พิศาล อมรรัตนนานุภาพ), 2017.
- Post, J M. "Psychological Operations and Counterterrorism". *Joint Forces Quarterly*, April, viewed 1 April 2017, (Online). Available : <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/jfq/1837.pdf>, 2005.
- Powell, J. "Talking to Terrorists : How to end Armed Conflicts". Penguin, UK, 2014.
- Report to the Strategic Multilayer Assessment Office, Department of Defense, and the Office of University Programs, Department of Homeland Security. Maryland : National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, University of Maryland
- Roberts, A. "Terrorism research: Past". present, and future. *Studies in Conflict & Terrorism*, 38(1), pp.62-74. DOI: 10.1080/1057610X.2014.976011, 2015.
- Roger C. Molander, Andrew S. Riddile, Peter A. Wilson. "Strategic Information Warfare : A Sageman, M. The stagnation in terrorism research. *Terrorism and Political Violence*, 26, pp.565–580, Taylor & Francis Group, LLC, 2014.
- Security Council resolution 1368. "Threats to international peace and security caused by terrorist acts".)Online(. Available : <http://www.un.org/Docs/scres/2001/sc2001.htm> , 2001.

- Sense Cy. “confidential and Proprietary doc., Islamic State’s Cyber Capabilities, Cyber Threat Intelligence : Spécial Report, 6th July, viewed 1st February 2019, 2017.
- Schinkel, W. “On the concept of terrorism”. Palgrave Macmillan Contemporary Political Theory, 8(2), 2009. pp. 176-198.
- Schmid, A. P. Root causes of terrorism: Some conceptual notes, a set of indicators, and a model.
- Stanford University “Mapping Militant Organization : Jemaah Islamiyah”. 8th July, viewed 1st January 2019 (Online). Available : <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/251>>, 2015.
- Tams, C J. “The Use of Force Against Terrorists”. The European Journal of International Law, vol.20, no.2, pp.359-397, <doi:10.1093/ejil/chp031>,2009.
- Taylor, M. “If I were you, I wouldn’t start from here: Response to Marc Sageman’s “the stagnation in terrorism research”. Terrorism and Political Violence, 26, pp.581–586. Taylor & Francis Group, LLC, 2014.
- Testas, A. “determinants of terrorism in the Muslim world: An empirical cross-sectional Analysis”. Terrorism and Political Violence, 16 (2), pp.253-273.DOI : 10.1080/09546550490482504, 2004.
- The Southeast Asia Regional Center for Counter Terrorism (SEARCCT), Samuel, T K, 2016, Radicalization in Southeast Asia:A selected case study on DAESH in Indonesia, Malaysia, and the Philippines, viewed 1st January 2019.
- The US President George Bush’s speech 2001 : War on Terror Declaration, the Guardian, 21st September, (Online). Available : <https://www.theguardian.com/world/2001/sep/21/september11.usa13>, 2001.
- United Nations United “Nations global counter-terrorism strategy”.New York : United Nations. (Online). Available : <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/un-global-counter-terrorism-strategy>, 2006.
- Weatherbee, D E. “International Relations in Southeast Asia :The Struggle for Autonomy, Rowman & Littlefield Publishers”. Maryland, USA, 2012.
- Weiss, P. “Terrorism, counterterrorism and international law”. Arab Studies quarterly, 24(2/3), 2002.

ภาคผนวก

สัมภาษณ์ ผู้บัญชาการศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ผบ.ศตก.)

พล.ท. ชัชชัย ภัทรนาวิก

พลตรี นทีฯ: ขออนุญาตเรียนถามท่าน ผบ.ศตท. ในเรื่องอิทธิพลและผลกระทบของสื่อสังคมโซเชียลมีเดีย “social media” ต่อความมั่นคงและเสถียรภาพในสังคมครับ

ผบ.ศตท. : หัวข้องานวิจัยนี้จัดทำขึ้นนับว่าสอดคล้องกับยุคสมัยมากเพราะในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการสื่อสารที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วด้วยสิ่งประดิษฐ์ที่ทันสมัยเหล่านี้ “สื่อสังคมโซเชียลมีเดีย” เช่น Facebook และ YouTube ถือว่ามีอิทธิพลมากในชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย ทั้งใช้เพื่อศึกษาข้อมูล ติดตามความเคลื่อนไหวในสังคม แต่ในโลกของสื่อชนิดนี้ก็มีทั้งเรื่องที่ดีและไม่ดี ซึ่งบางครั้งถูกนำเสนอออกไปโดยไม่ผ่านการคัดกรองจึงทำให้น่ากังวลว่าสังคมวัยรุ่นไทยปัจจุบันเมื่อใช้สื่อชนิดนี้แล้วจะสามารถแยกแยะได้หรือไม่ นับเป็นเรื่องน่าห่วงและสังคมควรให้ความสนใจหาทางป้องกัน มิฉะนั้นอาจเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในอนาคตและจะกลายเป็นปัญหาหลักต่อฝ่ายความมั่นคงทั้งโลก การแก้ปัญหาในขณะนี้ยังไม่เห็นว่าจะมีหลักการใดมาติดตามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมโซเชียลมีเดีย “social media” ได้ทัน ไม่ว่าจะเอา กระทรวง กรม ไหนมาควบคุมก็ทำได้ไม่ทัน เพราะสื่อวันนี้มีมากกว่าองค์กรที่มากควบคุมซึ่งนี้รวมถึงการควบคุมตรวจสอบสื่อกระแสหลัก (mainstream media) อีกด้วย

พลตรี นทีฯ : ท่านมีข้อเสนอแนะในเรื่องของแนวทางการป้องกันหรือรับมือกับการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างไร

ผบ.ศตท. : การใช้งานสื่อออนไลน์ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและง่ายต่อการเข้าถึงส่งผลให้กลุ่มผู้เผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง นั้นได้แสวงประโยชน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการใช้ (means) recruit และ วางแผนก่อเหตุอย่างต่อเนื่อง และการเผยแพร่อุดมการณ์แบบนี้ถือว่าเป็นภัยคุกคามของโลกและนานาชาติ การแก้ไขจึงจะต้องทำเป็นระบบ ดังนั้นรัฐบาลฯ ยิงต้องเพิ่มมาตรการตรวจสอบและออกมาตรการมาควบคุมมากขึ้นและควรมุ่งการสกัดกั้นไปที่ “ผู้กระจายสาร” (disseminator) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กระจายข่าวสารและให้อำนาจกับหน่วยงานของรัฐฯ ที่ปฏิบัติภารกิจ IW เพื่อทำลายหรือแก้ไขข้อมูลที่เป็นเท็จหรือสร้างความรุนแรงกับสังคม

ปัจจุบันการที่กฎหมายที่จะใช้เพื่อระงับหรือหยุด (disrupt) ยังไม่มีความชัดเจนและมีการตีความอย่างกว้างและเป็นอุปสรรคต่อการจัดการกับปัญหา อย่างไรก็ตามหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยควรมีการยกระดับความเข้มข้นของการป้องกันและยับยั้งโดยอาจจะทำการศึกษาแนวทางของ อินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยพิจารณาจากประเด็นดังนี้

๑. อินโดนีเซียนับว่าเป็นประเทศที่มีการเฝ้าระวังการก่อการร้ายผ่านทางไซเบอร์มากเป็นพิเศษ และได้ออกกฎหมายอนุญาตให้รัฐบาลสามารถใช้ระบบคัดกรองที่เรียกว่า TRUST +TM POSITIF ที่สามารถกำหนดแบล็คลิสต์เว็บไซต์ที่ต้องการคัดกรองเรื่อง ความปลอดภัยออนไลน์ กลุ่มก่อการร้ายและแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา

๒. มาเลเซียได้สถาปนาหน่วยงานที่เรียกว่า Malaysian Communication and Multimedia Commission (MCMC) เป็นผู้กำกับดูแลด้านโทรคมนาคม การกระจายเสียงและอินเทอร์เน็ต มีตัวแทนรัฐบาลหนึ่งในคณะกรรมการและมีอดีตข้าราชการจากกระทรวงการสื่อสารและมัลติมีเดียมาเป็นประธาน มีหน้าที่รวมถึงการทำงานตามที่กระทรวงสั่งมาด้วย มีกรรมการย่อยฝ่ายเนื้อหา ฝ่ายผู้บริโภค และฝ่ายเทคนิค ทำงานร่วมกับตำรวจในการสืบสวนสอบสวน และมีคณะกรรมการเฝ้าระวังสื่อสังคมออนไลน์

พลตรี นทีฯ : ท่านคิดว่าหากมีผู้สนใจที่จะนำเอกสารฉบับนี้ไปวิจัยต่อไปในอนาคต ควรเพิ่มขอบเขตไปที่เนื้อหาเรื่องใด

ผบ.ศตท. : ผมคิดว่าควรเพิ่มเติมขอบเขตของการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่ง ไปที่การใช้สื่อกระแสหลัก (mainstream media) เพราะปัจจุบันสื่อมวลชน (mass media) มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการต่อต้านลัทธิรุนแรงสุดโต่ง ความรับผิดชอบต่อนักข่าวสารของ องค์กรสื่อและนักสื่อสารมวลชนหมายถึงความรับผิดชอบ ในทางศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อ สังคมที่ต้องมีสูงขึ้นและการที่ฝ่ายรัฐบาลจะเข้าไปสั่งการหรือขอความร่วมมืออาจถูกมองว่าเป็น การคุกคามสิทธิเสรีภาพของสื่อ

สัมภาษณ์

Mr. Henry Ensher: Ambassador to United States Special Command Operation (SOCOM)

ตำแหน่งเดิม : Acting Deputy Assistant Secretary at US Department of State

During 8th – 11th June 2019, General Richard D. Clarke, Commander of United States Special Command Operations (USSOCOM) made an official visit to Thailand as guest of the Royal Thai Armed Forces Headquarters (RTARF) along with Mr. Henry Ensher, Ambassador to USSOCOM. On 11th June 2019, the researcher has requested for an interview for references on the research.

MG Natee : Do you think that being poor is the main factor in encouraging people to join the violent extremist or terrorist groups? And what are the factors that has allowed these groups to carry out their activities?

Ambassador : I don't think that it is totally true, based on my previous experiences and knowledge on the Middle East and Central Asia. I can conclude that being poor is not the main factor after the "9/11 tragedy" in the U.S. and most recently the "Easter Suicide Bombing 2019" in Sri Lanka. We have found that people that have carried out these activities are from middle to upper class society and majority of them are educated, but were instilled Radical Ideology as a Push Factor from Violent Extremism: VE. These factors have stimulated these individuals to take responsibility for Muslims, who were left out of the justice system, therefore these individuals were provided with false news/information in order to incited hatred and take responsibilities in their own hand to preserve and maintain justice.

As for the sustainability of Violent Extremism groups, it will depend on their ability to recruit new members where these new recruits will be persuaded by the narrative of “active supporter” and “passive sympathizer”. As a result, without communication, there can’t be terrorism or VE.

MG Natee : The spread of VE have evolved through the years until today, where Social Media is the main source in instilling ideologies and information to widely incite violence. What are your thoughts on how U.S. agencies can do to prepare and counter these threats?

Ambassador : The US Security Agencies, especially the Department of State have placed interests in countering the spread of information and ideologies for a long period of time. During the past, officials from the State Department have utilized many tactics that are both effective and ineffective. Personally, I believe that what is important and have guided officials are to access those that are VE targets and those that are preparing to join VE, where these individuals have their own specific ideas and beliefs. The U.S. must use tools such as Counter-Narrative where information is originated from internal agents responsible for IO or Counter-Narrative. These agents must have detailed knowledge on how VE is being spread so that it will not cause additional rifts in society.

MG Natee : The U.S. are able to seek assistance from Mainstream Media such as CNN or Al Jazeera, would you consider this as strategic in preventing /countering the spread of VE from Social Media?

Ambassador : The use of Social Media from open source media such as CNN or Al Jazeera is not effective in countering real world threats due to two reasons. Firstly, as previously mentions, about the VE and terrorist groups that have turned to Social Media to use encrypted data through personal applications. These individuals have closed-door conversation without ideas from other groups that have a different point of view. The use of mainstream media may be viewed as countering these groups and may become an uncontrolled threat in the future. Secondly, The U.S. government does not control open source media anymore, therefore we can only seek cooperation to terminate or spread information. This is like a double-edge sword, where the media or public can view as an invasion of privacy and personal rights, which is a violation of the U.S. constitution.

สัมภาษณ์ (คำแปล)

Mr. Henry Ensher: Ambassador to United States Special Command Operation (SOCOM)

เมื่อ ๘ - ๑๑ มิ.ย.๖๒ พลเอก Richard D. Clake เยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะแขกของ บก.ทท. โดยมี Mr. Ensher ได้ร่วมคณะฯ ในฐานะทูต (Ambassador) ประจำ SOCOM และ เมื่อ ๑๑ มิ.ย.๖๒ ผู้จัดทำเอกสารวิจัยได้ขอเข้าสัมภาษณ์ (in-dept interview) เพื่อประกอบเอกสารวิจัยฯ

พลตรี นทีฯ : ท่านคิดว่าปัญหาความยากจนคือองค์ประกอบหลักของการที่มีบุคคล/องค์กรเข้าร่วมก่อเหตุรุนแรง (Violent Extremists) หรือกลุ่มก่อการร้าย (Terrorists) หรือไม่? และสิ่งใดที่ทำให้องค์กรเหล่านี้สามารถดำรงความมุ่งหมาย?

ท่านทูต Ensher : ผมคิดว่าไม่เป็นความจริงทั้งหมดโดยจากประสบการณ์ที่ศึกษาและทำงานอยู่ในพื้นที่ตะวันออกกลางและเอเชียกลางพบว่าในยุคปัจจุบันปัญหาความยากจนไม่ใช่ส่วนประกอบที่สำคัญเพราะนับตั้งแต่ “เหตุการณ์ 9/11” ในสหรัฐอเมริกาจนถึง “เหตุการณ์ Easter Suicide Bombing 2019” ในศรีลังกา พบว่าผู้ก่อเหตุมาจากครอบครัวที่มีฐานะดีและผู้ก่อเหตุส่วนใหญ่เรียนดีแต่ได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์แบบสุดโต่ง (Radical Ideology) ที่เป็นแรงผลักดัน (Push Factor) จากกลุ่มหัวรุนแรง (Violent Extremism: VE) ที่กระตุ้นให้ออกมาร่วมรับผิดชอบต่อสังคม (ชาวมุสลิม) ที่กำลังถูกกดขี่จากระบอบที่ไม่ยุติธรรม และนี่คือการให้ข่าวสารข้อมูลที่อาจบิดเบือนจากความจริง (False news/information) ส่งผลให้เกิดความโกรธแค้นและตนเองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิทักษ์ความยุติธรรม

ส่วนในเรื่องการอยู่รอดขององค์กรหรือลัทธิหัวรุนแรงแบบสุดโต่ง (Violent Extremism) นั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการหาสมาชิกใหม่ (recruit) โดยบุคคลเหล่านี้จะได้มาจากการเล่าเรื่อง (Narrative) ที่สามารถทำให้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นที่แบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่มคือ “active supporter” และ “passive sympathizers” ดังนั้นการไม่สามารถทำการสื่อสารเพื่อเล่าเรื่องราวที่เป็นเท็จย่อมสามารถลดการขยายตัวของ VE ได้ “Without communication, there can be no terrorism/VE)

พลตรี นทีฯ : ในการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงยุคปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์จาก Social Media ในการเผยแพร่ข้อความและอุดมการณ์ที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงอย่างแพร่หลาย ท่านมีความเห็นว่าหน่วยงานของรัฐฯ ควรจะเริ่มจากจุดใดในการรับมือจากภัยคุกคามดังกล่าว?

ท่านทูต Ensher : หน่วยงานด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ โดยเฉพาะ State Department ได้ให้ความสนใจในการรับมือกับการเผยแพร่ข้อความและอุดมการณ์แบบสุดโต่งที่เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมาเป็นเวลาหลายปีซึ่งที่ผ่านมาต้องยอมรับว่าเจ้าหน้าที่ State Department ได้มีการใช้หลากหลายกลยุทธ์ที่ทั้งถูกและผิด แต่สิ่งที่ผมคิดว่าเหมาะสมและได้ให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่มาเสมอคือ เราจะต้องเข้าใจว่าการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย (VE และผู้เตรียมเข้าร่วม VE) นั้นเป็นกลุ่มที่มีความคิดและความเชื่อแบบเฉพาะดังนั้นการใช้เครื่องมือของรัฐฯ ในการทำ Counter-narrative นั้นย่อมยากต่อการเข้าถึงและในทางกลับกันจะส่งผลให้มีความรู้สึกต่อต้าน

มากยิ่งขึ้นด้วยเหตุผลที่ว่าทำไมรัฐฯ จะต้องเข้ามาแทรกแซงความคิดของตน/กลุ่ม ดังนั้นวิธีการที่ดี และเห็นผลที่สุดคือ การใช้เครื่องมือในการ Counter-narrative และเนื้อหาควรจะต้องเริ่มเผยแพร่มาจากภายในโดยผู้ทำหน้าที่ IO หรือ Counter-Narrative ยังจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่ฝ่าย VE เผยแพร่อย่างลึกซึ้งเพื่อไม่ให้เป็นการสร้างความแตกแยกเพิ่มขึ้นไป

พลตรี นทีฯ : ฝ่ายรัฐฯ สามารถขอความร่วมมือเพื่อใช้เครื่องมือจาก Mainstream Media เช่น CNN หรือ Al Jazeera จะเป็นยุทธศาสตร์ในการรับมือ/ป้องกันการเผยแพร่ความรุนแรงแบบสุดโต่งที่มาจาก Social Media ได้หรือไม่?

ท่านทูต Ensher : การใช้ Mainstream media จากสื่อเปิดอย่างสำนักข่าว CNN หรือ Al Jazeera นั้น ไม่เหมาะสมกับการทำสงครามในโลกเสมือนจริง ด้วยเหตุผล ๒ ประการ **ข้อแรก** อย่างที่ได้อธิบายไว้ตอนต้นว่าปัจจุบันกลุ่ม VE และ กลุ่มก่อการร้ายได้หันมาใช้เครื่องมือจาก Social Media ที่ยากต่อการเข้าถึงทั้งจากการ encrypted หรือการพูดคุยส่วนตัวผ่าน apps อีกทั้งบุคคลเหล่านี้พูดคุยกันเองแบบปิดรับความเห็นจากกลุ่มอื่นๆ ที่เห็นต่างดังนั้นการใช้ mainstream media จึงเปรียบได้กับการต่อต้านกลุ่มเหล่านี้ซึ่งอาจจะนำไปเป็นปัญหาที่ลุกลาม **ข้อสอง** ฝ่ายรัฐฯ ไม่ได้ควบคุมสื่อเปิดอีกต่อไปดังนั้นจึงทำได้เพียงขอความร่วมมือในการแพร่หรือหยุดแพร่และนั่นเสมือนเป็นดาบสองคมที่อาจถูกสื่อหรือประชาชนมองว่าเป็นการคุกคามด้านสิทธิเสรีภาพของสื่อซึ่งจะนำไปสู่การขัดต่อรัฐธรรมนูญได้

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้ายจาก
Singapore Armed Forces

เมื่อ ๓๑ มี.ค.๖๒ ตัวแทน กขม.สนข.ขว.ทหาร เข้าสัมภาษณ์ Mr. Sree ผู้เชี่ยวชาญด้าน
การ., Singapore Armed Forces

Question : To what extent is it possible to use counter-narrative programs via social media to de-radicalize individuals or prevent Violent Extremism?

Answer: “It is difficult to completely stop the narrative, as there are many means. For Islamic extremism, the trusted and popular moderate elements need to speak out and loudly. This should be done after carefully monitoring the terrorist narratives. Counter-narrative needs to be done by social organizations that are well-trusted and enjoy good following in social media. Govt org may not be good, as they are not trusted, and the message comes out mechanically. I think the NZ PM was excellent (Christchurch attack 2019) – the way she reached and galvanized the population. There will be some good article on it.”

Question : Clearly, ASEAN region is suffering from radicalization message via online and social media. What should be the measure (s) to put a halt on the spread of extremism.

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้ายจาก
Armed Forces of the Philippines

เมื่อ ๕ มิ.ย.๖๒ กชย.สนช.ชว.ทหาร จัดประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองระดับนักวิเคราะห์ (ATAX) ไทย - ฟิลิปปินส์ ครั้งที่ ๓ คณะผู้แทน OJ2, AFP นำโดย Col. John Sebastian Cambaliza Fuerte

Question : The JOINT COMMUNIQUE' OF THE 51st ASEAN FOREIGN MINISTERS' MEETING SINGAPORE. 2nd AUGUST 2018, Article 10 has concluded that "... we (ASEAN) welcomed the adoption of the Manila Declaration to Counter the Rise of Radicalization and Violent Extremism and the updated ASEAN Comprehensive Plan of Action Terrorism (ACPoA on CT) at the 11th ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime (AMMTC)."

How and Where do we start?

Answer : "We are using the Whole Nation Approach strategy as the key feature."

First, the Community Support Program (CSP) in Preventing and Countering Violent Extremism (PCVE) is the AFP's operational concept in PCVE in colleges and universities; primary and secondary schools; madaris; torils; and, vulnerable communities, as well as to prevent the resurgence of extremists and to empower the community. It is a multi-stakeholders convergence and people-oriented effort employed in a given target to create and develop a conflict-resilient community.

In order to win the peace and decisively defeat the local terrorist groups (LTGs), the enhanced CSP - PCVE seeks to unify government efforts at various levels and neutralize the LTG leadership as well as destroy the armed groups and their support structures.

There are three (3) main pillars in the AFPs Civil-Military Operations (CMO): Public Affairs (PA), Information Support Affairs (ISA), and Civil Affairs (CA) which is included in all levels of operations. This aims to suppress and supplant the violent extremist ideology, prevent the radicalization of vulnerable sectors, and break the terror groups' will to fight, and facilitate the active support and participation of key stakeholders in addressing the causes and effects of terrorism and violent extremism.

Question (Philippines) : From our “38th Thai-Philippines Exchange Conference 2018” (การประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองไทย-ฟิลิปปินส์ ครั้งที่ ๓๘), we are interested in his Majesty King Rama the 9th development initiative/project of the Southernmost of Thailand which clearly seem to reduce tension in the region, could you please once again explain, so we (The Armed Forces of the Philippines) could implement his majesty project to our CVE program.

Answer : (Thailand): Our country has applied His Majesty the Late King Rama9's work approach called “Understanding, Reaching Out and Development”, which is similar to the UN Global Counter-terrorism Strategy 2006. The approach will be adapted to be integrated with the CVE concept, and its connection can be concluded as follows.

The first pillar and “**Understanding**” strategy: What should be done to bring about “Understanding”: State personnel should use public relations method to inform local people of the solution guideline (for the three Southern Border Provinces), to make them understand the policies of the government, the Southern Border Provinces Administrative Center, the Internal Security Operations Center, provincial officials, and the Public Relations Department, in order to communicate with the local people effectively.

“Understanding” consists of 4 sub-elements as follows : 1. Existing data 2. Empirical data 3. Analytics and Research and 4) Experiment till actionable results. It has purposed to gain a comprehensive idea of the problem faced by his subjects, his majesty was always begun by asking “what is your difficulties?” the people during his visit, then combined with his thorough researches of the areas which demonstrated that he was also the sociologist and anthropologist. “Define” is to have clear understanding of the situation in order to respond to the real demands with the

systematical analysis, to comprehend and interpret the problems deeply as well as the project planning.

The second pillar and the strategy of “**Reaching out**”: After understanding of information and public policies, the government has to access to the areas in order to listen to the problems, receive information, acknowledge the truth and people’s needs for planning the government’s policy guidelines and resolution to gain the people’s understanding, trustworthy and cordiality in accordance with the occasion and suitability. The implementation needs cooperation from community leaders such as village leaders and religious leaders to create network as a tool for publicizing information to the people in all areas for clear understanding.

The “Reaching out” consists of 3 sub-elements which are 1. Burst from within 2. Understand target and 3. Educate. When having clear understanding of the problems, the next step is to create and develop the constructive thinking and collect various points of view in order to accomplish their goals.

The third pillar and the strategy of “**Development**”: Development is significant because the locals’ basic needs should be a part of the development guidelines. It is necessary to do a public hearing, participate, and listen to various opinions as well as explaining to the people of possibility and impossibility so that the conclusion can be finally achieved. The person who is responsible for the public relations needs to have wisdom and knowledge, at the same time, he needs to keep up with all changes, and be able to work with the people effectively. Moreover, the ways of communication should be qualified and modern in order to be used in all circumstances.

According to His Majesty the Late King’s Initiative of “Understanding, Reaching out, and Development”, three main principles are as follows 1. Self-initiated 2. Self-reliance and 3. Prototype and role model. These principles are the concepts of the inventor who brings his own idea to develop with other people or units for the endless development.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี นที วงศ์อิศเรศ
- วัน เดือน ปี เกิด : ๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๖
- ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี โรงเรียนนายร้อยทหารบกสหรัฐอเมริกา เวสป้อยต์ นิวยอร์ก
: ปริญญาโท การจัดการ มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ออสเตรเลีย
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองพันทหารราบที่ ๑ ศูนย์การทหารราบ
: รองผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๑
ศูนย์การทหารราบ
: รองผู้บังคับกองร้อยสนับสนุนการรบ กองพันทหารราบที่ ๒
กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์
: ผู้บังคับกองร้อยลาดตระเวนระยะไกล ๑ กองพลที่ ๑ รักษาพระองค์
: รองผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก ประจำสถานเอกอัครราชทูต
ณ กรุงวอชิงตัน
: ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบราซิลเลีย
: ผู้อำนวยการกองข่าวกรองเทคโนโลยีและเทคโนโลยีข่าวกรอง
สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร
: ผู้อำนวยการกองข่าวยุทธศาสตร์ สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร
: รองผู้อำนวยการสำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร
: ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร
: ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองเจ้ากรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง การป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ศึกษา
เฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผู้วิจัย พลตรี นที วงศ์อิศเรศ   หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมข่าวทหาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความขัดแย้งทางด้านลัทธิอุดมการณ์ในยุคทศวรรษที่ ๒๐ ส่วนใหญ่จะเป็นการต่อสู้ระหว่างรัฐต่อรัฐ (State actors to State actor) ที่จะเป็นการต่อสู้ด้วยวิธีการรบตามแบบ (Conventional warfare) และผู้ชนะมักจะเป็นกลุ่มที่สามารถควบคุมความได้เปรียบของการควบคุมสื่อสาธารณะ (Media) เพื่อใช้ในการเผยแพร่ภาพและเนื้อหาสาระ/โฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ให้เป็นไปตามลักษณะที่ฝ่ายของตนต้องการให้เป็น แต่การต่อสู้ในยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ ๒๑) ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐได้เปลี่ยนไปโดยเป็นการต่อสู้ระหว่างรัฐ (State Actor) กับกลุ่มตัวแทนที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actor) ซึ่งภัยจากการก่อการร้ายได้กลายมาเป็นเครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของสังคมโลก การก่อการร้ายนั้นผู้ก่อเหตุล้วนมีความแตกต่างจากเรื่องความต้องการของผลลัพธ์หรืออุดมการณ์ (Ideology) โดยบางคน/บางกลุ่มประสงค์ที่ก่อเหตุเพื่อเรียกร้องความสนใจจากประชาคมโลกหรือฝ่ายความมั่นคงของรัฐเพื่อให้หันกลับมาดูแลเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคมเช่นกรณีกลุ่มก่อการร้าย Moro National Liberation Front (ก่อตั้ง ๑๙๗๑) และ Moro Islamic Liberation Front ก่อตั้ง (แยกตัวจาก MNLF 1981) ของ Philippines ที่ดำเนินการก่อเหตุมายาวนานโดยทั้ง ๒ กลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อแยกรัฐและสถาปนา Moro Nation โดยใช้หลักการเข้าถึงชุมชน (Decentralization) เพื่ออธิบายความไม่เท่าเทียมของการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ในที่สุดเมื่อปี ๒๐๑๙ รัฐบาล Duterte ต้องการสิ้นสุดปัญหาความขัดแย้งจึงได้สถาปนาให้เป็นเขตปกครองตนเองบังซาโมโร ต่อมาการก่อการร้ายได้ขยายขอบเขตของการเผยแพร่ความรุนแรงออกไปเป็นวงกว้างจนมาถึงยุคของ กลุ่มก่อการร้าย ISIS ที่ได้พัฒนาขีดความสามารถตนเองจนสามารถ Recruit เหล่านักรบ Jihad (Foreign Terrorist Fighters: FTFs) จากทั่วโลกให้เข้าร่วมก่อเหตุรุนแรงด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยเช่นโทรศัพท์มือถือผ่านระบบ Internet จนสามารถควบคุม Media ได้

ในยุคปัจจุบันการแข่งขันของอุตสาหกรรมด้านโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและมีอิสระที่จะเลือกและกระทำใดๆทำให้เครือข่าย Internet ครอบคลุมกว้างไกลรวดเร็ว และมีราคาไม่แพงประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของโลกเข้าถึงง่ายด้วยโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียว ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารที่จะนำเสนอจะเป็นแบบ Direct ระหว่าง Messenger to Receiver ทำให้ฝ่ายรัฐไม่สามารถตรวจสอบเนื้อหาของข้อมูลเหล่านั้นได้ทั้งหมดและสูญเสียการควบคุมความได้เปรียบ

เรื่องข่าวสารและ/หรือการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดที่ได้เริ่ม (มานานแล้ว) เป็นภัยคุกคามที่ไม่มีประเทศใดประเทศหนึ่งจะแก้ไขได้โดยลำพังจึงทำให้ประเทศต่างๆ ทั้งระดับ Regional และ Global ภายใต้ความสัมพันธ์ของการเป็นสังคมชุมชนระหว่างประเทศต้องร่วมมือในลักษณะเครือข่าย (Networking) ในการรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายที่ได้สร้างเครือข่ายของตนเองเช่นกันและนี่คือการต่อสู้อะหว่างเครือข่าย (Network to Network) หากกล่าวถึงความเป็นมาของการวิจัยเอกสารฉบับนี้ผู้เขียนได้ตระหนักว่า ภูมิภาค ASEAN และไทยนั้นกำลังเผชิญกับปัญหาและต้องเตรียมการยกระดับการเตรียมการรับมือจากการใช้ Social Media ซึ่งสามารถก่อให้เกิดผู้ก่อการร้าย/ผู้นิยมความรุนแรงซึ่งมีพฤติกรรมรุนแรงด้วยตนเอง (Self-Radicalized) จึงเป็นที่มาถึงการศึกษาค้นคว้า (จากหัวข้อวิจัย) เรื่องการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งกำลังมีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์และผลกระทบจากการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๒. เพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศกลุ่มเสี่ยงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑.๑ ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงในการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์
- ๑.๒ ศึกษาบริบททางสังคม เชื้อชาติ และความเสี่ยงของกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงในการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์
- ๑.๓ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศกลุ่มเสี่ยงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ๑.๔ ศึกษาตัวแบบการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบันต่างๆ ที่มีการศึกษาและจัดทำด้านการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มีตัวแบบกำหนดไว้แล้ว เพื่อหาข้อเด่นข้อด้อยของตัวแบบนั้นๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมในการป้องกันแนวคิดกลุ่มหัวรุนแรง

๒. ขอบเขตของพื้นที่

๒.๑ ศึกษาและจัดทำตัวแบบยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถนำมาใช้กับการกำหนดแนวทางการป้องกันการเผยแพร่ความคิดหัวรุนแรงสุดโต่งทางสื่อสังคมออนไลน์ของประเทศไทย

๒.๒ เป็นการศึกษาตัวแบบการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ใช้กับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทางด้านความมั่นคงเป็นหลัก

๓. ขอบเขตด้านประชากรผู้เชี่ยวชาญทางยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการด้านกลุ่มหัวรุนแรง และผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

๓.๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๑๐ คน

๓.๒ ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มหัวรุนแรงของเหล่าทัพ จำนวน ๑๐ คน

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาดังแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ – เมษายน ๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๐ คน ประกอบด้วย (ตามขอบเขตของประชากร)

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และตัวแบบทางยุทธศาสตร์จากห้องสมุดที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด วสท. ห้องสมุด บก.สปท. ห้องสมุด ยศ.ทร. ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารการประชุมของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจากสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๒. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว จากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ Validity ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในกรณีนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งทำความเข้าใจทางลึกมากกว่าทางกว้างโดยข้อมูลการวิจัยจะมาจาก Facts เพื่อจะนำสู่การตอบคำถาม Who What When Where Why และ How (5Ws + H) ซึ่งข้อมูลที่สำคัญได้แก่ การวิจัยเอกสารของหน่วยงานด้านความมั่นคง การประชุมระดับประเทศ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) และนำเสนอบทสังเคราะห์ทางเลือกกลยุทธ์การพัฒนา (Strategic Alternatives) สำหรับที่จะใช้ประโยชน์เป็นแนวทาง ในการสรุปเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับกระบวนการป้องกันและรับมือภัยจากการเผยแพร่ลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่งจาก Social Media ซึ่งในส่วนของ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้ผลที่ค่อนข้างสอดคล้องกันกล่าวคือ ผู้รับการสัมภาษณ์ทุกท่านเห็นด้วยว่าภัยคุกคามที่แฝงมากับ Social Media นั้นยากที่จะควบคุมด้วยหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งดังนั้นการปฏิบัติการในการรับมือและป้องกันที่จะมีประสิทธิภาพและเห็นผลจะต้องเป็นไปในลักษณะ “Whole Nation Approach” และ “Regional Approach” แต่ในทางปฏิบัติยังประสบกับปัญหาในอีกหลายๆ ด้าน เช่น ยังขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง การสื่อสารไปสู่ระดับต่างๆ ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอและการดำเนินงานยังอยู่ในลักษณะสั่งการและชี้แจงจากองค์กรเดียวและยังไม่มีกฎหมายและระเบียบในการปฏิบัติการในการรับมือดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาภัยคุกคามของภูมิภาค ASEAN รวมถึงประเทศไทยและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาในภัยคุกคามที่มาจาก Internet และ Social Media ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นเนื่องจากแต่ละประเทศมีกฎหมายการป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาข่าวสาร (Content), กฎแห่งการปะทะ (Rule of Engagement : ROE) หรือปฏิบัติในการดำเนินการต่างๆ แตกต่างกันดังนั้นประเทศใน ASEAN ควรร่วมกันจัดทำระเบียบปฏิบัติ (Standard Operating Procedure : SOP) ของความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามจากการเผยแพร่อุดมการณ์ความรุนแรงแบบสุดโต่ง (Violent Extremism) เพื่อให้ประเทศพันธมิตรเข้าใจตรงกันและจัดให้มีการฝึกปฏิบัติการตาม SOP เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติให้ประสานสอดคล้องต่อมาตรการไม่มีหลักกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมของประเทศใน ASEAN ที่จะระบุถึงขอบเขตอำนาจของหน่วยงานด้านความมั่นคงหรืออำนาจศาลที่จะพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับ VE ย่อมเกิดผลกระทบหากผู้กระทำผิดหลบหนีไปยังประเทศที่ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนั้นในขั้นตอนแรกขอเสนอว่ารัฐบาล ASEAN ควรให้การสนับสนุนและผลักดันให้องค์กร ASEAN ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น สำนักงานเลขาธิการอาเซียน, กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย, สำนักงานเลขาธิการตำรวจอาเซียน และหน่วยงาน Counterpart ในต่างประเทศเป็นหน่วยงานภูมิภาคหลักในการกำหนด ผลักดัน ขับเคลื่อนและศึกษาวิจัยกระบวนการเชิงนโยบายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงาน อาทิเช่น การตรวจสอบข้อมูลของบุคคลที่กระทำผิดในเรื่องของการสนับสนุนด้านการเงิน การเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นภัยต่อ

ความมั่นคง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการสืบสวนและปราบปรามโดยไม่ขัดต่อหลักดินแดนหรือกฎหมายของแต่ละประเทศแต่อย่างใด

ด้านการพัฒนากฎหมาย ระเบียบ นโยบายและระบบการจัดการในระดับภูมิภาค
รัฐ ASEAN ควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายร่วมกันในหลากหลายมิติอย่างเหมาะสม ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อรองรับและป้องกันการใช้ Internet เพื่อใช้ในการขยายตัวของ การแพร่ข้อมูลที่มีความรุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงเช่น มาตรการทางกฎหมายการฟอกเงิน มาตรการต่อต้านการก่อการร้าย มาตรการการเผยแพร่ข้อมูลหรือเนื้อหาที่เป็นภัยต่อความมั่นคง เป็นต้น ต่อมารัฐ ASEAN ควรจัดเตรียมบุคลากรหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการรับมือป้องกันและประสานงานทางคดีให้มีความรู้ในลักษณะสหวิทยาการที่ประกอบด้วย กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายบัญญัติและวิธีสบัญญัติทางอาญาและการใช้ภาษาต่างประเทศจากนั้นจึงควรให้มีการสถาปนาตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการต่อสู้กับ VE และนำ “สนธิสัญญาว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน” มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ต่อไป